Стенограммы

XIII Рийгикогу, VIII Сессия, Очередное пленарное заседание

Среда, 26.09.2018, 14:00

Отредактированная

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:06 Peaministri poliitiline avaldus
2. 15:12 Soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (683 SE) esimese lugemise jätkamine
3. 15:34 Keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (660 SE) esimene lugemine
4. 16:14 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) esimene lugemine
5. 16:46 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine
6. 16:53 Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (673 SE) esimene lugemine
7. 17:06 Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (672 SE) esimene lugemine
8. 17:15 Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse, jäätmeseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine
9. 17:33 Muinsuskaitseseaduse eelnõu (684 SE) esimene lugemine
10. 18:25 Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) esimene lugemine
11. 18:41 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse (Marrakechi direktiivi ülevõtmine) eelnõu (686 SE) esimene lugemine
12. 18:53 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Tarbijakaitseameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti ühendamine ning rikkumismenetlusest nr 2017/2072 selgunud puuduste kõrvaldamine) eelnõu (651 SE) esimene lugemine
13. 19:13 Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (670 SE) esimene lugemine
14. 19:23 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Vabariigi Valitsusel on. Heili Tõnisson, palun!

14:01 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust tervise- ja tööminister Riina Sikkut. Teiseks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Ja kolmandaks, 2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Toomas Tõniste. Aitäh!

14:02 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

14:02 Arno Sild
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lubage mul kaheksa Riigikogu liikme nimel üle anda arupärimine ebapiisavate meetmete kohta põuakahjudega toimetulekuks. Kõik me teame, missugune erakordne suvi on meil seljataga. Põllumehed alles teevad täpsemaid kokkuvõtteid, aga olukord on väga tõsine. Juba praegu müüakse loomi ja lihakombinaatides on pikad järjekorrad, üldse nuputatakse, kuidas see raske talv üle elada. Tänavune põuane suvi tekitas Eesti põllumajandusele suurt kahju. Kogusaagid on kolmandiku võrra väiksemad, teravilja saagikus eelmise aasta omaga võrreldes 39% madalam. Heinasaak on poole väiksem paljude aastate keskmisest. Suur osa värskelt rajatud rohumaadest on hävinud, kolmandikul loomapidajatel on varutud alla poole vajaminevast söödast. 68% loomakasvatajatest peab sööta juurde ostma, kuid selle hind aina kerkib. Ligi 75% tootjatest lõpetab oma aasta kahjumiga, kolmandikul tootjatest on probleeme lepingute täitmisega. Nii tõsises olukorras tahaks saada maaeluministrilt selgitust, kuidas edasi elada. Aitäh!

14:04 Esimees Eiki Nestor
Olen vastu võtnud kolm eelnõu ja ühe arupärimise. Menetleme neid edasi kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Kohal on 90 Riigikogu liiget.
Läheme tänase päevakorra juurde. Kõigepealt, päevakorra täiendamine ja täpsustamine. Peaminister Jüri Ratas on avaldanud soovi esineda tänasel Riigikogu istungil poliitilise avaldusega seoses 2019. aasta riigieelarve eelnõu üleandmisega. Kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel täiendan tänast päevakorda ja lisan sellesse peaministri poliitilise avalduse esimese päevakorrapunktina. Täpsustus puudutab päevakorrapunkti nr 7, milleks on Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (672 SE) esimene lugemine. Eelnõu algataja on Vabariigi Valitsus ja Vabariigi Valitsuse poolne ettekandja on tervise- ja tööminister Riina Sikkut.

---

1. 14:06 Peaministri poliitiline avaldus

14:06 Esimees Eiki Nestor
Läheme päevakorra juurde. Tuletan lühidalt meelde esimese päevakorrapunkti protseduurika. Peaministri poliitiline avaldus võib kesta kuni 25 minutit. Ettekandjale küsimusi ei esitata ja pärast seda avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele. Palun, peaminister Jüri Ratas!

14:07 Peaminister Jüri Ratas
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Väga lugupeetud Riigikogu liikmed Marianne ja Taavi, lubage soovida palju õnne teile tänase päeva puhul ka valitsuse poolt!
Mul on suur au anda Riigikogule üle teine praeguse valitsuse koostatud riigieelarve eelnõu. Sarnaselt 2018. aasta riigieelarvega on tegemist vastutustundliku ja jätkusuutlikku eelarvepoliitikat toetava finantsdokumendiga. Veelgi enam, 2019. aasta riigieelarve annab positiivse tõuke Eestimaa terviklikule arengule. Enam kui 11 miljardi eurose mahuga riigieelarve võlgneme me kõigile tublidele ettevõtjatele ja muudele inimestele, kes on sel aastal ning varasemate aastakümnete jooksul meie riigi ehitamisse panustanud. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Isamaa ja Eesti Keskerakonna valitsus lähtub oma töös neljast valitsuse loomisel seatud eesmärgist: Eesti rahvaarvu taas tõusule viimine, ühiskonna heaolu ja sidususe suurendamine, Eesti majanduskasvu edendamine ning meie riigi julgeoleku hoidmine ja selle arendamine. Järgmise aasta riigieelarve annab panuse kõigil loetletud suundadel.
Austatud rahvasaadikud! Tänavu oma 100. sünnipäeva tähistava Eesti Vabariigi majandusel läheb hästi. Sisemajanduse kogutoodang kasvab üheksandat järjestikust aastat ning viimastel aastatel oleme näinud varasemast kiiremat majanduskasvu. Näiteks eelmisel aastal ulatus majanduskasv 4,9%-ni, mida on enam, kui suutsime sellele eelnenud viiel aastal. Käesolevaks aastaks on oodata samuti korralikku, enam kui 3,5% suurust kasvu ning jõukohased kasvunumbrid jätkuvad ka lähiaastatel. Kindlasti tuleb

meil tunnustada meie ettevõtjaid, kes on viimastel aastatel palju töökohti juurde loonud ning panustanud inimeste sissetulekute kasvu. Seejuures on palgasaajaid Eestis enam kui kunagi varem. Eelmises kvartalis oli tööga hõivatud ligi 75% 15–64-aastastest elanikest, mida on rohkem kui enamikus teistes Euroopa Liidu riikides. Nii kõrge tase on rekordiline ka taasiseseisvunud Eesti jaoks.
Meie majanduslik positsioon on paranemas nii Euroopas kui ka terves maailmas. Teatavasti tõusis Eesti sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta ostujõudu arvestades 2017. aastal juba 77%-ni Euroopa Liidu keskmisest. Samm-sammult liigume üheskoos pingutades iga aastaga lähemale meist jõukamatele Lääne-Euroopa riikidele ja ka Põhjamaadele. Loomulikult seisab Eestil veel pikk teekond ees, kuid eesmärk peabki alati olema ambitsioonikas. Seejuures tuleb meil oskuslikult kasutada ka järk-järgult vähenevaid Euroopa Liidu struktuurivahendeid.
Positiivsest majandustsüklist lähtub ka 2019. aasta riigieelarve, mis on nominaalselt ülejäägis ning struktuurselt tasakaalus. Maksukoormus püsib lähiaastatel stabiilselt 33% ja 34% vahel ning võlakoormus langeb prognooside kohaselt 2018. aasta 8,2% tasemelt järgmisel aastal 7,4%-ni, kuid ei jää sinna peatuma. Seejuures jõuame 2022. aastaks oma võlakoormusega vaid 5,4% tasemele. Me maksame alates 2019. aastast igal aastal tagasi 70 miljonit eurot laene, sest finantsiliselt pole hetkel mõistlik reserve suurendada. Reservide tootlus on kõrge inflatsiooni taustal väga väike või isegi negatiivne, mistõttu nende reaalväärtus ajas väheneb. Pealegi, nagu ütleb rahvatarkus, võlg on võõra oma.
Lugupeetud saalisviibijad! Loomulikult ei tähenda tubli majanduskasv ning väga heas korras riigirahandus, et võiksime niisama puhkama jääda. Vastupidi! Peame iga päevaga oma riiki, sh e-riiki edasi arendama. Seetõttu eraldab valitsus järgmise nelja aasta jooksul ligemale 118 miljonit eurot Eesti e-riigi infosüsteemide ja seadmete hooldamiseks, uuendamiseks ja edasiarendamiseks. Vajalike investeeringute tulemusel paraneb meie e-teenuste kasutajamugavus, aga ka turvalisus. Asjaajamine riigiga peab olema võimalikult tõhus. IKT arengukava alusel toetame omakorda tööstusettevõtete digitaliseerimist, pakume abi tootearenduses ning avame uusi esindusi välisriikides.
Mul on hea meel, et Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet ning Eesti Pank teevad aktiivselt koostööd, vähendamaks ettevõtete koormust andmete esitamisel. Üleliigse paberimajanduse ja asjaajamise kärpimine peab olema igas riigiasutuses üks eesmärkidest. Nullbürokraatia projekt ei tohi jääda pelgalt loosungiks, vaid peab aitama selgelt vähendada bürokraatlikke nõudeid riigiga suhtlemisel.
2019. aasta toob ettevõtetele ja inimestele maksurahu, mis pakub täiendavat kindlustunnet. Valitsuskoalitsioon tühistas varem seadustatud alkoholiaktsiisi tõusud ning teadupärast vähendasime ka selle aasta alguseks kavandatud kange alkoholi ja õlle aktsiisimäära tõusu poole võrra. Meil tuleb kindlasti jätkata tegevust vahepealsetel aastatel liiga kiirelt kasvanud piirikaubanduse minimaliseerimiseks. Bensiini ja diislikütuse aktsiisimäär tuleval aastal samuti ei muutu. Pean väga õigeks, et praegune valitsuskoalitsioon tühistas majandusarengut silmas pidades eelmise valitsuse kehtestatud diislikütuse aktsiisi 10%-se tõusu. Meedias loetu põhjal on näha, et kavandatud aktsiisitõusu ekslikkust on tagantjärele tunnistanud ka mitmed nüüdsed opositsioonisaadikud. Diislikütus on ettevõtete jaoks oluline kuluartikkel ning mõjutab seega paljude kaupade ja teenuste hindu. Meil tuleb hoida kütuse hind konkurentsivõimelisel tasemel.
Head kuulajad! Järgmise aasta riigieelarve panustab eelkõige inimestesse, avalikesse teenustesse ja maapiirkondade arengusse. Panustades kvaliteetsetesse teenustesse – olgu see haridus või tervishoid või turvalisus –, investeerime tugevamasse, sidusamasse ja ka jõukamasse ühiskonda. Seejuures on ametisolev valitsus algusest peale väärtustanud ja rõhutanud kohalike omavalitsuste rolli ja maaelu olulisust. Riigi kohustus on tagada inimväärsed elutingimused kõigile elanikele, mitte piirduda n-ö tõmbekeskuste arendamisega. Eesti riik on olnud alates iseseisvuse taastamisest edukas, kuid meie majanduse areng pole olnud ühtlane. Eestimaal on kahjuks piirkondi, kuhu majanduse kasvu taastumine pärast viimast kriisi jõuab eriti vaevaliselt. Seejuures teame ka täna, et meil on maakondi, kus tööjõupuudust pole, napib hoopis töökohti. Taoline olukord süvendab sissetulekute piirkondlikku ebavõrdsust ning hoogustab nii riigisisest rännet kui väljarännet.
Ühiskonna sidususe ning suurema heaolu saavutamiseks on oluline, et lõhe Eesti maakondade vahel ei käriseks liiga suureks. Seetõttu peame järgmisel aastal suurt rõhku just panema regionaalsele arengule. Jätkame omavalitsuste tulubaasi suurendamist, üleminekutoetuste maksmist põllumeestele ning mitut regionaalset programmi. Täpsemalt eraldab riik regionaalsete toetusprogrammide kaudu lisaraha Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti majanduse elavdamiseks ning suurema lisandväärtusega töökohtade loomiseks. Järgmisel aastal on Ida-Virumaa programmile ette nähtud pea 5 miljonit eurot ja Kagu-Eesti

programmile *ca* 800 000 eurot. Riigi eelarvestrateegia otsuste kohaselt jätkub nende rahastamine 2022. aastani.
Ettevõtlus ei tohi koonduda ainult suuremate keskuste juurde. Töökohti on vaja luua ka sinna, kus on rohkem tööotsijaid. Selle tulemusel vähenevad üheaegselt nii tööjõupuudus kui ka tööpuudus. Ma ei pea normaalseks juba aastaid kestnud olukorda, kus inimesed on sunnitud leiva teenimiseks iga päev kümneid ja kümneid kilomeetreid maha sõitma või sobiva töökoha saamiseks kodukohast mõnda suuremasse keskusesse kolima. Kogu Eesti peab elama!
Kohaliku elu arengusse panustame ka tõstes järgmise aasta eelarves ühistransporditoetusi ligi 10 miljoni võrra ehk 101 miljoni euroni. Samuti viime ellu mitmeid väiksemaid regionaalseid investeeringuid. Omavalitsuste rahastamise reform on suurendanud nende tulusid ning lubab pakkuda nende elanikele paremaid, kvaliteetsemaid teenuseid. Samuti kasvab valdade ja linnade võimekus viia ellu oma elanike jaoks vajalikke investeeringuid. Kohalike omavalitsuste sissetulekud kasvavad järgmisel aastal ligikaudu 5%, ulatudes pea 2,2 miljardi euroni. Samuti, nagu ma juba välja tõin, jätkame üleminekutoetuste maksimaalselt lubatud mahus väljamaksmist põllumeestele. Kõik need sammud on üliolulised, sest tugev kohalik tasand ja kestlik maaelu tagavad elujõulise riigi.
Lugupeetavad! Meie majanduskasv peab olema jätkusuutlik ja kaasav ehk jõudma kõigi Eestimaa inimesteni. Seetõttu oleme otsustanud panustada tööinimeste sissetulekute kasvu ning suurendame riigieelarvest palka saavate töötajate palgafondi 2,5% võrra. Kõige märgatavamad palgatõusud ootavad ees hariduse, kultuuri, sotsiaalhoolekande ja siseturvalisuse valdkonda. Õpetajate palgafondi suurendamiseks on ette nähtud 9,7 miljonit eurot rohkem kui sel aastal, mille tulemusel jõuab õpetajate keskmine palk 1500 euro tasemele. Kultuuritöötajate palga tõstmiseks on eelarves 3,4 miljonit eurot ja keskmine palk ka selles sektoris tõuseb. Samamoodi tõusevad näiteks lasteaiaõpetajate, sotsiaalhoolekande spetsialistide, veterinaaride, infotehnoloogia spetsialistide ja paljude teiste oluliste elukutsete esindajate sissetulekud.
Valitsus leppis juba riigi eelarvestrateegia arutelu käigus kokku, et 2019. aastal eraldatakse Politsei- ja Piirivalveameti palkade tõusuks 12,9 miljonit ning Päästeameti palgafondi kasvuks 7,9 miljonit eurot. Patrullpolitseinike ja piirivalvurite palk hakkab tulevast aastast olema vähemalt 1280 eurot, millele lisanduvad regioonitasud. Näiteks Ida-Virumaal hakkab patrullpolitseiniku sissetulek olema 1700 eurot. Päästjate keskmine palk tõuseb tulevast aastast 23,6% ehk 1000 euroni. Päästjate põhipalgale lisandub keskmiselt 11% lisatasu öötöö ja pühade ajal töötamise eest. Samuti kasvab Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse (SMIT) töötajate palgafond, milleks eraldatakse lisaraha ligemale 1,9 miljonit eurot. Keskmiselt tõusevad SMIT-i töötajate palgad 20%, mis võimaldab asutusel hoida valdkonnas konkurentsivõimelist palgataset. Häirekeskuse palgafond kasvab 8%. Iga inimene väärib oma töö eest õiglast tasu. Kavandatud palgatõusud annavad kindluse, et meie kõigi turvalisuse ja tuleviku seisukohast olulistel ametikohtadel panustavad inimesed saaksid väärikalt tasustatud.
Kahtlemata tuleb vajalike palgatõusudega edasi minna ka tulevastel aastatel. Olulist lisaraha eraldame ka riigikaitsele. 2019. aasta kaitse-eelarveks on kokku planeeritud 585 miljonit eurot, mis moodustab prognoositud SKT-st hinnanguliselt 2,16%. Väärtustame kaitseväelasi, viies 2019. aastal tegevväelaste keskmise palgataseme 30% võrra üle Eesti keskmise ning hoiame seda taset ka edaspidi. Samuti täieneb kaitseväe ja Kaitseliidu varustus ja relvastus. Erinevateks kaitsealasteks hangeteks on planeeritud peaaegu 40% kogu kaitse-eelarvest, mille toel me tugevdame oma sõjalist võimekust. Me tasume jalaväe lahingumasinate CV90 viimase lepingulise osamakse ja viime lõpule mereväe miinilaevade moderniseerimise. Jätkame suuremahulisi lahingumoona hankeid. Investeeringutega riigikaitsesse ja selle taristusse jätkub kaitseväe linnakute ja harjutusväljade väljaarendamine. Seeläbi tagame meie kaitseväelaste ja liitlaste vajaliku väljaõppekeskkonna ning kaasaegsed olmetingimused. Kõik need sammud aitavad kindlustada rahu ja julgeolekut meie kodumaal ning maailmas laiemalt.
Auväärt Riigikogu liikmed! Riigi majanduslik edu peab alati jõudma ka eakateni. Keskmine vanaduspension kasvab uuel aastal 7,6% võrra, s.o 447 eurolt 481 euroni. Pensionitõus võiks alati loomulikult kiirem olla, kuid tegemist on vajaliku sammuga, toetamaks väärikas eas inimeste igakuist toimetamist ja nende toimetulekut. Pean väga oluliseks, et ainult pensionist elavad eakad ei pea ka järgmisel aastal keskmiselt vanaduspensionilt tulumaksu maksma. Ühtlasi toetame jätkuvalt üksi elavate pensionäride toimetuleku parandamist, selleks on eelarves 10 miljonit eurot. Samamoodi panustame sotsiaalhoolekande valdkonnas. Erihoolekandeteenuste rahastamine suureneb 36,9 miljoni euroni, mille tulemusel on võimalik rahastada nii olemasolevaid teenuskohti kui luua uusi. Sotsiaalse rehabilitatsiooni rahastamine kasvab 12,7 miljoni euroni, et tagada nii kiirem abi saamine kui ka abi

suurem maht.
Valitsus jätkab tervishoiureformi elluviimist. Kokku kasvab haigekassa eelarve lausa 180 miljonit eurot. Tervishoidu lisavahendite suunamine aitab lühendada ravijärjekordi ja parandada arstiabi kättesaadavust. Samamoodi jätkame täiendava ravimihüvitise maksmist kümnetele tuhandetele suure ravivajadusega inimestele, vähendamaks nende kulusid retseptiravimitele. Suure omaosaluskuluga soodusravimite maksumuse täiendavaks hüvitamiseks on tuleval aastal ette nähtud ligemale 9 miljonit eurot. Meil tuleb riigi ja ühiskonnana aktiivselt panustada, et parandada inimeste tervist ning rohkendada tervelt elatud eluaastaid. Samuti on vaja tagada kõigile eakatele väärikas vanaduspõlv.
Väga austatud Riigikogu! Riigieelarve kaudu suuname investeeringuteks 370 miljonit eurot. Investeerime väga olulistesse transpordi- ja taristuprojektidesse, maaelu edendamisse ning kultuuri- ja spordiprojektidesse. Toon välja vaid mõned näited. Tehvandi spordikeskus – 6,1 miljonit eurot; ERR-i telekompleks – 2 miljonit; Eesti Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimise alustamine – 1,3 miljonit; kalandussektor – 11 miljonit; põllumajanduse ja maaelu edendamine – 59,1 miljonit; Rail Baltic – 31 miljonit; Kose–Mäo lõigu neljarealiseks ehitamine – 31,5 miljonit eurot. Suurtele rahaeraldistele lisandub palju väiksemaid kohalikke investeeringuid.
Riigi rahandus on hästi hoitud ning viime ka edaspidi ellu vastutustundlikku ja jätkusuutlikku majanduskasvu toetavat eelarvepoliitikat. Iga riigieelarve peab panustama Eestimaa inimeste heaolu kasvu ning seeläbi panustama meie rahvaarvu suurenemisse. Eesti peab olema riik, kuhu soovitakse jääda ja kuhu soovitakse tulla – töötama, elama, peret looma.
Oleme aastaid olnud suure väljarändega riik, ent viimased kolm aastat on Eestisse saabunud rohkem inimesi, kui on siit lahkunud. Seejuures olen väga õnnelik, et just tuhanded eestimaalased on naasnud oma kodumaale. Pean õigeks ja oluliseks anda ka siit auväärt Riigikogu kõnetoolist selge signaal, et kõik varasematel aastatel Eestist lahkunud inimesed on isamaale tagasi oodatud. Tulgu nad tagasi kas või ajutiselt, aga loodetavasti väga paljud ka alatiseks.
Head mõttekaaslased! Eesti Vabariigi juubeliaasta on olnud meile riigi ja rahvana hea aasta. Majanduskasv suureneb, inimeste palgad on tõusuteel ning meie elanikel on vajalikku tööd, mitmekülgseid õppimisvõimalusi ja muud rakendust. Samal kursil jätkates tuleb 2019. aasta vähemalt sama positiivne ning saame tähistada oma riigi 101. sünnipäeva veelgi õiglasemas, jõukamas ja edukamas riigis.
Soovin siinkohal südamest tänada kogu töö ja panuse eest riigieelarvesse Rahandusministeeriumi, kõiki teisi ministeeriume, Riigikantseleid ning iga ametnikku. Samuti tunnustan siiralt koalitsiooni osapooli – Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda ja Isamaa erakonda ning oma koduerakonda. Samamoodi ma tänan mõtete ja sisendite eest ka opositsioonierakondi ja parlamendiliikmeid. Need paljud debatid, mida me oleme pidanud selle aasta jooksul, leiavad selles eelarves kajastamist, olgu see põllumajandusele tähelepanu juhtimine või omavalitsustele tähelepanu juhtimine. Ma tänan ka erasektorit ja kodanikuühendusi. 2019. aasta riigieelarve on meie ühise töö vili ja ma kutsun üles kõiki parlamendiliikmeid seda toetama.
Tänan tähelepanu eest ja soovin auväärt Riigikogule asjalikku ja positiivset riigieelarve arutelu. Jõudu teile!

14:30 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Avan läbirääkimised. Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:31 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud peaminister! Mina ka tänan. Ma tänan peaministrit selle eest, et tema kõne ajal oli eelnõude infosüsteemis võimalik avada ka riigieelarve alusdokumenti. Seniajani oli seal märge "asutusesiseseks kasutamiseks" ja seda avada ei saanud. Paratamatult on opositsioonierakondade kriitika ilmselt ajas süvenev, kuna me päris ühel infoväljal ei ole, aga avalikest allikatest ja senisest tegevusest, riigi eelarvestrateegiast ja muudest dokumentidest tulenevalt küllap üht-teist oskame öelda.
Ma alustan sellest, et eelarve prioriteetide hulgas nimetati majanduse arengut. Me oleme ühes mõttes kriitilisel seisukohal. Enn Meri püstitas infotunnis küsimuse võimalikust ülekuumenemisest ja reservide vajadusest. Meie arvates valitsus ei ole nendel aastatel, mil Eesti majandusel läheb küllalt hästi, käitunud eelarvega päris sellisel viisil, et kaugem tulevik oleks parimal võimalikul moel kaitstud. See paneb majandusarengu kui prioriteedi siiski päris suure küsimärgi alla. Rooma paavst ütles meile eile

midagi niisugust, mis on üks universaalne tõde: ta ütles, et hea elu ei tähenda tingimata hästi elatud elu. Ma arvan, et selle saab üle kanda väga paljudesse eluvaldkondadesse ja kui ma seda lauset siinkohal parafraseeriksin, siis ütleksin, et hea majandusposition ei tähenda tingimata hästi ettevaatavat majanduspoliitikat. Selles osas on meie arvates jäänud ühte kui teist tegemata. Ja see seab kahtluse alla ka ülejäänud teie nimetatud prioriteedid, olgu see siis suurem rahvaarv, heaolu või julgeolek.
Ma osutan kõigepealt ühele taas süvenema hakanud halvale tendentsile. Jälle on avalik sektor asunud või asumas dikteerima palgatõusu. Ja, lugupeetud peaminister, ärge hakake selle küsimuseasetuse puhul pugema õpetajate ja päästjate selja taha. Meil pole mõtteski nende palga tõusu vaidlustada, küll aga tuletan siinkohal meelde, et Vabaerakond on mitme eelnõuga ette pannud, et avaliku sektori kärbe algaks tegelikult poliitiliselt tipptasandilt, olgu erakondadest, olgu ministeeriumitest. Ja siit edasi peaksime vaatama kõigi ministeeriumite sisse ükshaaval, et dubleerimise ja asendustegevuste kohad üles leida ja avaliku sektori kulutusi mõistlikul moel kärpida. Mulle torkas tänasel valitsuse pressikonverentsil eriti silma see, et kui üks vist Äripäeva ajakirjanik kõige lõpus küsis avaliku sektori kogukulude muutuse kohta riigieelarves, siis sellele vastust ei tulnud. Me lubame, et me küsime eelarve menetluse käigus seda küsimust veel ja veel.
Ja lõpuks veel üks asi, mis kõneleb sellest, et valitsus ei arvesta meie majanduse pikaajalise perspektiiviga ega kasuta parimal moel meie praegust head majanduskonjunktuuri. See on tõsiasi, et panustamine haridusse, innovatsiooni ja teadusesse jätab endiselt soovida. Te küll rääkisite, lugupeetud peaminister, haridusest õpetajate palga kontekstis, aga mitte sisuliselt. Mul jääb üle siinkohal meenutada ka teaduste akadeemia presidendi eilseid sõnu ühes telesaates, kus ta ütles umbes nii, et kõige usklikumad inimesed Eestis on need, kes koostavad riigieelarvet, sellepärast et nad usuvad, et Eesti teadus areneb ja edeneb ka edaspidi ilma, et valitsus sellesse panustab.
Ma palun veidi lisaaega!

14:35 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

14:35 Andres Herkel
Ja lõpuks paar marginaali ehk ääremärkust. Maksurahust on siin korduvalt juttu olnud, seda tegi ka peaminister oma kõnes. See on niisugune peale sunnitud maksurahu, mis tuleneb ilmselt väga paljudest ebaõnnestumistest. Aktsiisipoliitikast on juba juttu olnud. Samas ei ole tegelikult nende möödalaskmiste eest selget poliitilist vastutust võetud. Vahepeal on räägitud ka aktsiiside vähendamisest, tagasipööramisest – eelarves see siiski ei kajastu. Märgin ka seda, et selle 500-eurose tulumaksuvabastuse puhul on tekkinud terve rida probleeme. Mõistlik oleks, kui see laieneks kõikidele. Kindlasti on üks suur probleem abikaasade ühiste tuludeklaratsioonide võimaluse äravõtmine. Jne, jne. Seega teie jutt maksurahust ei ole väga veenev, just selles mõttes, et see on rahu tegemine võib-olla omaenese vigadega, mitte sisuline lähenemine eesmärgile, et meil oleks maksudega kõik hästi.
Mulle meeldis aga see, et peaminister peatus tagasirändel ja sellel, et eestlased on Eestisse tagasi oodatud. See sõnum peaks majanduse headel aegadel jõuliselt kõlama, aga jällegi mulle tundub, et valitsus ja täitevvõim tegelikult oma parimat selle nimel ei anna. Selleks, et vajalikke tingimusi luua, neid inimesi aktiivselt tagasi kutsuda, tagada ka see, et tagasitulnute laste kooli või lasteaeda panek oleks sujuv ja valutu – seda kõike ei ole piisaval määral tehtud.
Aga nagu ma ütlesin, me süveneme riigieelarvesse esimesel, teisel ja kolmandal lugemisel ja kindlasti teeme ka omapoolseid ettepanekuid. Aitäh!

14:38 Esimees Eiki Nestor
Jevgeni Ossinovski Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:38 Jevgeni Ossinovski
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Esiteks saab ainult nõustuda Andres Herkeli arvamusega, et opositsiooni kriitika on ajas süvenev. Samas ma kahtlustan, et selle põhjuseks pole niivõrd informatsiooni nihkega laekumine, kuivõrd lähenevad valimised. Aga see on see kontekst, milles me sellel sügisel arusaadavalt oleme, ja see on igal juhul mõistetav ja tervikuna teretulnud.
Ütlen paar sõna sotsiaaldemokraatide nimel selle riigieelarve kohta. Peaminister luges valitsuse prioriteedid meile üsna põhjalikult ette, sellest tulenevalt keskendun ainult mõnele aspektile.

2019. aasta riigieelarve on viies järjestikune eelarve, mida sotsiaaldemokraatidel on valitsuserakonnana võimalik oma maailmavaate ja prioriteetide järgi kujundada. Oleme kolmes järjestikuses valitsuses suutnud saavutada kõik oma põhilised eesmärgid ja seejuures taganud tuleva aasta kevadel alustavale uuele valitsusele korras rahanduse, tasakaalus eelarve ja ka arvestatava majanduskasvu. Enam kui 11 miljardi euro suurune 2019. aasta eelarve on nominaalses ülejäägis ja ka struktuurses tasakaalus.
Sotsiaaldemokraatide kõige olulisem eesmärk on selle aja jooksul kahtlematult olnud laste heaolu parandamine. Alustasime valitsuses aastal 2014, mil iga kümnes laps elas absoluutses vaesuses ning lapsetoetus oli enam kui kümne aasta jooksul püsinud muutumatuna 19 eurot kuus. Seadsime sihiks lapsetoetuse kolmekordistamise ning saame öelda, et just selle eelarvega saab see tehtud. Tuleva aasta jaanuarist on esimese ja teise lapse toetus 60 eurot kuus. Eraldi oleme pööranud tähelepanu paljulapseliste perede toimetuleku parandamisele, kolmelapselist peret toetab riik järgmisest aastast tervelt 520 euroga kuus.
Lisaks oleme ka üksi last kasvatavate vanemate olukorra parandamiseks seadnud sisse mitmeid lahendusi, sh elatisabifondi. Kui 2014. aastal eraldas riik peretoetusteks 100 miljonit eurot aastas, siis järgmisel aastal on see summa kolmekordne ehk tervelt 300 miljonit eurot aastas ja Eesti kulutab Euroopa Liidu liikmesriikidest peretoetustele protsendina SKT-st rohkem kui ükskõik milline teine liikmesriik peale Luksemburgi. Arvestades meie väga väikeseid sotsiaalkulutusi muu Euroopa võrdluses, ei ole see mitte väike saavutus.
Nende sammude positiivset mõju näeme juba ka statistikast. Absoluutses vaesuses elavate laste arv vähenes esimese kahe aastaga kolm korda, mis tähendab, et suutsime absoluutsest vaesusest välja tuua tervelt 20 000 Eesti last. Tänu sellele saame öelda midagi, mida veel neli aastat tagasi öelda ei saanud: Eestist on saanud riik, kus lapse saamine ei tähenda perele vaesusesse langemist. Ja just see on pikaajaline eeldus sellele, et meil sünniks rohkem lapsi. Lapse saamine tähendab vastutust pikkadeks aastateks ning perel peab olema kindlus, et ta suudab lapsele pakkuda turvalist arengukeskkonda ja saab lapse ülalpidamisega hakkama ka siis, kui tööl või pereelus miski viltu läheb.
Sotsiaaldemokraatide poliitika teine oluline nurgakivi on olnud Eesti ühiskonna arengu ja kestmise seisukohast kriitiliste valdkondade töötajate palgad. 2014. aastal, kui me valitsemisvastutust kandma hakkasime, oli õpetaja miinimumpalk 800 eurot. Selle riigieelarvega me tõstame järgmisel aastal õpetajate alampalga 1250 euroni, mis teeb viie aasta palgakasvuks 56%. Samuti õnnestus meil taastada omal ajal sotside eestvõttel välja töötatud lasteaedade programm, mille tulemusena on lasteaiaõpetajate palgad jõudsalt liikunud kooliõpetajate palgale järele. Toetame järgmisel aastal KOV-e 15 miljoni euroga, et lasteaiaõpetaja miinimumpalk oleks 90% kooliõpetaja omast ning magistrikraadiga lasteaiaõpetaja saaks kooliõpetaja omaga võrdset alampalka.
Palun kolm minutit juurde!

14:42 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

14:42 Jevgeni Ossinovski
Samuti jätkub kolm aastat tagasi alanud kultuuritöötajate palga kasv. Kõrgharidusega kultuuritöötajate palga alammäär tõuseb järgmisel aastal 100 euro võrra, jõudes 1250 euroni. Võrdluseks: 2015. aastal, mil sotsid Kultuuriministeeriumisse jõudsid, oli kõrgharitud kultuuritöötaja miinimumtasu kõigest 731 eurot.
Suhteliselt kõige suurem palgatõus ootab aga ees päästjaid. Nende keskmine põhipalk kasvab 20%, ületades 1000 euro piiri, patrullpolitseinike palk aga jõuab 1280 euroni, millele lisanduvad regionaalsed tasud. See kõik tugevdab meie sisejulgeolekut.
Märkimisväärselt paraneb tervishoiu rahastamine, mille maht jõuab 1,3 miljardi euroni. Haigekassale lisandub täiendavalt 180 miljonit eurot, mis võimaldab pakkuda inimestele paremat arstiabi ja lühemaid ravijärjekordi. Üle mitme aasta on tänu tervishoiu rahastamise reformile haigekassa eelarve miinusest välja rabelenud ning oleme ka mitmel erialal asunud järjekordi lühendama. Lisaks sellele on enam kui 80 000 suure ravimivajadusega inimest saanud tänu täiendavale retseptiravimi hüvitisele vajalikud ravimid soodsamalt ja 170 000 inimest on riigi toel saanud soodsamat hambaravi, mis jätkub ka järgmisel aastal.
E-riigi lahenduste ja taristu arendamiseks jagab eelarve täiendavalt 21 miljonit eurot, mis on osa sellest 120 miljonist eurost, mis valitsus on otsustanud neljal aastal investeerida digilahendustesse ja

küberturbesse. Eesti e-teenused peavad vähendama nii kodanike kui ettevõtjate halduskoormust ja Eesti majandusele saab hoogu juurde anda, kui digitehnoloogiate võimalusi paremini kasutada.
Ja viimaseks kõige olulisemast, millest ka Andres Herkel rääkis. Eesti majandusarengu kaua kasutatav võti ei ole odav tööjõud. Oma odavat tööjõudu enam ei ole ja pikaajaline, kestlik ja ka vastutustundlik lahendus ei ole massiline sisseränne, vaid meie majanduse teadmismahukuse ja sellest tuleneva lisandväärtuse kasv. Sel eesmärgil on oluline parandada töötajate oskusi, et nad käiksid tehnoloogia arenguga kaasas. Sellest tulenevalt on mul hea meel, et jätkub töötukassas käivitatud töötavate inimeste täiendus- ja ümberõppe programm "Tööta ja õpi".
Samal ajal oleme suurendanud ka teadus- ja arendustegevuse investeeringuid riigieelarvest. Jah, me ei ole ikka veel jõudnud sihiks seatud 1%-ni SKT-st, mis minu hinnangul peaks pärast järgmisi valimisi saama erakondade pikaajalise kokkuleppe küsimuseks nagu ka kaitsekulud. Seni oleme reforminud teadusrahastuse süsteemi, tagades teadlaskonnale rahastuse suurema stabiilsuse ning toetanud aina enam ja tõhusamalt innovatsiooni ettevõtluses. Järgmisel aastal avame muu hulgas uue meetme ettevõtjate tootearenduseks mahuga 5 miljonit eurot.
Kokkuvõtvalt: 2019. aasta eelarve toob ühiskonda juurde nii jõukust kui ka hoolivust ja solidaarsust. Sellisena on see kindlasti sotsiaaldemokraatidele meelepärane. Üks eelarvet läbiv joon on kahtlematult eesmärk, et majanduskasv tõesti jõuaks igaüheni, sest Eestis on iga inimene oluline. Aitäh!

14:46 Esimees Eiki Nestor

Kersti Sarapuu Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

14:46 Kersti Sarapuu

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Hea peaminister! Täna valitsuse poolt Riigikogule üle antud 2019. aasta riigieelarve eelnõu eesmärk on suurendada Eesti inimeste heaolu. Mul on hea meel, et teist aastat järjest on riik pööranud oma näo just inimese poole. Meie majandus kasvab, palgad tõusevad, inimestel on tööd ja tööpuudus on väike. Riigi rahandus on hästi hoitud ning viime ka edaspidi ellu vastutustundlikku ja jätkusuutlikku majanduskasvu toetavat eelarvepoliitikat. Siinkohal ma hea meelega toonitan veel kord peaministri välja toodud põhipunkte ja meenutan ka möödunut, seda käesolevat aastat.
Tänavuse aasta eelarve – riigi tulud ja kulud – ületas veidi 10 miljardi piiri. Järgmise aasta eelarve maht on üle 11 miljardi euro. Valitsus on esitanud Riigikogule riigieelarve, mis on struktuurselt tasakaalus. Eesti maksukoormus püsib stabiilne ja võlakoormus väheneb 2022. aastal 5,4%-ni SKT-st.
Järgmise aasta eelarve järgib riigi eelarvestrateegias paika pandud nelja olulist prioriteeti: Eesti majanduskasvu edendamine, rahvaarvu suurendamine, julgeoleku tugevdamine ning ühiskonna heaolu ja sidususe suurendamine. Mul on rõõm tõdeda, et pärast peaaegu kaht aastat valitsuses olnuna saame öelda, et riigi kulud ja tulud hakkavad meie koalitsiooni nägu minema. "Meie näo" all pean silmas selget suunda Eesti inimeste heaolu suurendamisele.
Möödunud aastal vastuvõetud eelarvet iseloomustasid kolm märksõna: tulumaksuvaba miinimumi reform, kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamine ja tervishoiureform. Suurem tulumaksuvaba miinimumi määr jätab kõige madalamat ja keskmist palka teenivatele inimestele igal palgapäeval 64 eurot enam kätte. See teeb aastas 768 eurot, mis on paljude inimeste jaoks kindlasti tuntav summa. Tänavu said oma jõudu taastada aastateks unustuse hõlma vajunud iseseisvad kohalikud omavalitsused. Nimelt suurendas valitsus 2018. aastal ilma omavalitsustele konkreetseid ülesandeid lisamata neile minevat tulumaksuosa ja tasandusfondi raha laekumist. Ka tervishoiu valdkonda suunasime juba tänavu rohkem raha, millega parandame arstiabi kättesaadavust ja lühendame ravijärjekordasid. Selleks, et suurendada meie ühiskonna sidusust ja vähendada ebavõrdsust, panustab 2019. aasta riigieelarve eelkõige inimestesse, avalikesse teenustesse ja regionaalsesse arengusse.
Järgmisel aastal suurendame riigieelarvest palka saavate töötajate palgafondi, jätkub õpetajate palga tõus, millega õpetajate keskmine palk jõuab 1500 euro tasemele, kultuuritöötajate keskmine palk tõuseb 1280 euro tasemeni. Samuti kasvavad näiteks lasteaiaõpetajate ja sotsiaalhoolekande spetsialistide sissetulekud. Ei saa märkimata jätta politseinike ja päästjate palkade päris märkimisväärset tõstmist. Eakate toimetulekut leevendab keskmise pensioni kasv 447 eurolt 481 euroni. See on märgatav sissetuleku kasv, kuid järgmise paari aasta jooksul tuleb kindlasti ära teha pensionide erakorraline tõstmine. Kohe järgmisel aastal toetame jätkuvalt ka üksi elavate pensionäride toimetulekut, selleks on eelarves ligi 10 miljonit.

Et täita rahvaarvu suurendamise eesmärki, on valitsuse üheks prioriteediks alati olnud ka lastega perede heaolu. Esimese ja teise lapse toetus kasvab uuel aastal seniselt 55 eurolt 60 euroni. Jätkame tänavu alustatud tervishoiureformi. Haigekassa eelarve kasvab 180 miljoni euro võrra. Tervishoidu lisavahendite suunamine aitab lühendada ravijärjekordi ja parandab raviteenuste kättesaadavust. Ükski varasem koalitsioon pole panustanud julgeoleku tugevdamisse rohkem kui praegune Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatide ja Isamaa võimuliit. Kaitsekulud kasvavad 585 miljoni euroni, mis moodustab praeguste hinnangute kohaselt enam kui 2,1% SKT-st. Investeeringuteks on tuleval aastal ette nähtud 370 miljonit eurot. Investeerime nii olulistesse transpordi- ja taristuobjektidesse, maaelu edendamisse kui kultuuri- ja spordiobjektidesse. Näiteks Tehvandi spordikeskus – 6,1 miljonit, ERR-i telekompleks – 2 miljonit, kalandussektor – 11 miljonit, põllumajanduse ja maaelu edendamine – 59,1 miljonit, Rail Baltic – 31 miljonit, Kose–Mäo lõigu neljarajaliseks ehitamine – 31,5 miljonit ja palju teisigi objekte.
Jätkuvalt kasvab kohalike omavalitsuste tulubaas. Omavalitsuste rahastamise reform on suurendanud nende tulusid, mis lubab pakkuda paremaid ja kvaliteetsemaid teenuseid, pidades silmas just kohalikke huvisid. Liigume selles suunas, et sildistatud raha asemel saavad omavalitsused ise otsustada, millistesse valdkondadesse vahendeid suunata. Eks teatakse kohapeal kõige paremini, milliseid teenuseid millisel tasemel enim vajatakse. Kohalike omavalitsuste sissetulekud kasvavad järgmisel aastal *ca* 5%, ulatudes pea 2,2 miljardi euroni. Ida-Virumaa programmile on tuleval aastal ette nähtud pea 5 miljonit ja Kagu-Eesti programmile 800 000 eurot. Riigi eelarvestrateegia otsuste järgi jätkub selline rahastamine aastani 2022.
Seda loetelu võiks veel pikalt jätkata, kuid kõige olulisem on see, et juba teist aastat järjest teenib eelarve meie inimeste heaolu huve. Riigi ülesanne ongi oma rahvast teenida ning ka riigieelarve peab arvestama eelkõige meie rahvaga. Aitäh!

14:52 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme, palun, EKRE fraktsiooni nimel!

14:53 Martin Helme
Lugupeetud spiiker! Hea peaminister! Lugupeetud kolleegid! Ma tahaks alustada oma sõnavõttu mõne hea sõnaga – mõne hea sõnaga. Loomulikult on hea, et tõusevad palgad sisejulgeolekus, hariduses, kultuuris. Loomulikult on see hea! Samas me saame ju kõik aru, et see palgatõus on ka paratamatu ja vältimatu, sest Eestis on üleüldise majanduskasvu, aga veelgi enam üleüldise maailmamajanduses toimuva rahatrüki tagajärjel samuti inflatsioon – Euroopa kõrgeim inflatsioon, mis lausa nõuab, et palgad peavad tõusma, ja seda loomulikult ka riigisektoris.
Aga nüüd kriitika juurde. Tegemist on valimiseelse populistliku eelarvega, mida loomulikult valitsus kiidab ja mis järgib praeguse vasakpoolse valitsuse varasematki mudelit. See on jõuluvana mängimine. Inimestel võetakse ühest taskust raha ära, siis keerutatakse seda kulukas ja ebaefektiivses avalikus sektoris ja midagi pudistatakse teise taskusse ka veel. Üldiselt ainus rõõmustav asi valitsuse esitatud eelarve juures on see, et seda ju ei hakata täitma.
Meil seisavad ees Riigikogu valimised järgmise aasta alguses ja minu unistus on, et valitsus esitab Riigikogule eelarve, mille kohta ta ütleb uhkusega: me tõime teieni väiksema eelarve kui eelmisel aastal, mitte suurema. Väiksema! Korjake vähem makse kokku, jätke rohkem raha inimestele ja ettevõtetele kätte ja laske neil ise otsustada, kuidas seda kasutada! Aga seda te muidugi ei tee, sest meil on vasakpoolne valitsus, kes tahaks kõik endale saada, sellest suurema osa ise ära kulutada ja siis midagi inimestele tagasi anda ja öelda, et me oleme jõuluvanad. Ma loodan südamest, et järgmise aasta valimiste järel selline mõtteviis muutub ja et seda eelarvet, mis me siin kas vastu võtame või ei võta, ei hakata nagunii täitma. Aitäh!

14:55 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:55 Jürgen Ligi
Austatud kolleegid! Austatud juhataja! Me pole muidugi seda eelarvet näinud ja sellepärast ei tahaks detailide üle pikalt targutada. Küll aga oleme näinud, et ilmub parteijuhtide kolmik ekraanile, ütleb, et mina tahtsin ühte maksu leevendada, tema tahtis teist maksu leevendada ja too tahtis kolmandat, aga

me otsustasime teha kompromissi, et ei tee midagi, suurendame hoopis kulusid. Ja peale selle oleme nüüd kuulnud, et valitsus eraldab raha. See on tõesti järsk otsus – ükski teine valitsus ju pole sellist asja kunagi teinud.
Mida me oleme näinud ja mis on väga teistmoodi kui senistel valitsustel, on see, et on tuldud võimule ja on valitsetud valega. Tuldi ju jutuga, et on vaja seisak murda ja selleks on vaja ära lõhkuda eelarvereeglid, ajada eelarve miinusesse ja majandust elavdada. "Kas teid rahuldab majanduskasv?" küsis Sven Sester. "Mind küll ei rahulda!"
Mis me selle lõhkumise ja defitsiidi tagajärjel saime, oli täpselt samasugune "seisak", nagu on viimase kümnendi keskmine: 3,5%-ne majanduskasv tänavu. See on täpselt sama majanduskasv, mis tolle "seisaku" aastal 2016. Täpselt sama majanduskasv, aga selle vahega, et nüüd on eelarves tasakaalutused, ootused ja kohustused, mida seal ei peaks olema, ja inflatsioon on 4%-ne. Ma ei väida, et see on kõik sellest eelarvest, aga põhimõtteliselt on see tühikargamine olnud valetamine. Ja valetamine on ka olnud viis, kuidas peaminister ja teised ministrid, eelmisel nädalal näiteks tema asendaja, on Riigikoguga suhelnud: nad on ajanud lihtsalt mulli, rääkinud teemast mööda, laskumata üldse mingisse arutellu.
Eraldi naljakas on see, et kui nüüd räägitakse struktuursest tasakaalust, mis peaks tegelikult olema kompensatsiooniks ju ülejääk, siis tegelikult näitab prognoos majanduskasvu langust. On head ajad küll, aga majandus pigem jahtub ja just nüüd on siis vaja hagu alt ära võtta. On vaja küll, sest et on ülekulu, aga mis see eelmine jutt siis oli? Kus on järjepidevus, kus on siin arusaamine, mismoodi rahandus ja majandus toimib? Selles seisneb selle asja piinlikkus.
Kui me vaatame kulusid, mis on siin olnud kriitika all umbusaldusavaldustes jne, siis vastused on olnud: teie ju ei teinud seda, aga kohalikud tahtsid! Analüütilist, tasuvuspõhist ja tervikpildist lähtuvat kulu põhjendamist ei ole me siin kuulnud üheltki ministrilt. Ja see on äärmiselt frustreeriv, sest tegelikult tahaks, et parlamendiga ausalt räägitaks ja näidataks, millised on analüüsid, mis on need valiku põhjused, miks midagi on tehtud.
On öeldud, et nüüd on maksurahu, aga me ju kõik teame, millise rahutuse valitsus põhjustas alguses. Kõigepealt see maksukobar, aga siis pärast maksud otsa. Igatahes väga narr on rääkida maksurahust, kui sa oled kümne maksuga ähvardanud, viis ära teinud ja siis öelnud, et ah, me ei teinud midagi rohkem, las jääda. See ei ole maksurahu.
On selge, et praeguses olukorras ikkagi vead nõuavad parandamist. Ma möönan, et ka Sesteri-aegsed vead eelmises valitsuses läksid aktsiiside valdkonnas uljaks. Siis olekski pidanud tegema otsuse need aktsiisitõusud peatada, mitte keerata sinna otsa. Aga on keeratud otsa. See ei ole jutt, et nii tapame poole vähem, kui joome poole vähem. See ei ole vastus, mille kohta võiks öelda, et on maksurahu. Vigade parandus peaks olema aus. Ja nüüd tuleb pöörata aktsiise hoopis tagasi, mida on ju ka lubatud. Kus see lubadus on? Näidake!
Nüüd see, mida räägitakse võlakoormusest, on jälle üks pettus: maksame tagasi laene. Mõtle, milline saavutus! Teenindame laene! Tegelikult ju maksugraafikud kehtivad. See, et võlga juurde ei võeta, on ju iseenesest mõistlik, sest häid ideid sellel valitsusel pole.
Palun lisaaega!

15:00 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

15:00 Jürgen Ligi

Aga ärge siis väitke, et teie maksate võlgu tagasi kuidagi erakorraliselt! Ei, te ei maksa mitte midagi erakorraliselt tagasi ja te jätate reservid kogumata. See on probleem.
Praegu on majanduses olnud nii head ajad, et võlgade teenindamisest – hoidku jumal teid millestki muust – on vaja enamat. See tähendab, et on vaja ka kõrvale panna, sest halvad ajad on tulemas. Ja kui isegi mitte kõrvale panna – võib-olla me vaidleme nende fondide tootlikkuse üle –, fakt on see, et pole mõtet olnud kulutada nii palju, et minna struktuursesse ja nominaalsesse miinusesse, nagu selle aasta eelarve oli. Ja mis puutub võlgadesse, siis teie võlg on see, et te tekitasite puudujäägi. Te peaksite seda kompenseerima ülejäägiga, mitte kiitma, et nüüd on struktuurne miinus.
Me kõik teame ka, et Euroopa Komisjoni seisukohaga on lahknevus hiigelsuur ja meie eelarve on viidud, kui nii tohib öelda, kõige paremate riikide tasemelt kõige kehvemate riikide tasemele. Ja seda vaatamata sellele, et meil ei ole vanadest aegadest võlgu, milles sipleb enamik teisi riike. Ja samas on hulk detaile,

mis siin on, sellised pooltõed. Jälle räägiti, et justkui taastatakse omavalitsuste tulubaas, aga see summa on ju antud koos funktsioonidega. Mida me siin kiitleme? Käime ringi ja ütleme, et me taastame omavalitsuste tulubaasi. Mida me oleme taastanud? Me ju andsime seda esiteks enne juurde ja nüüd siis anname tagasi koos kohustustega. See ei ole aus jutt, unustage see ära! Ma ei ole enamiku nende taastamiste vastu – mõnel juhul olen olnud hariduses, sest see kokkuvõttes halvendab teenust –, aga ärge esitlege seda kui tulubaasi suurendamist. Ärge kiidelge ka, et teie suurendate omavalitsuste tulusid 5%! No andke andeks! Kus see rahaeraldis on? See on laekumine, mitte rahaeraldis – peaministri kõnes oli nii.
Mis puutub regionaalpoliitikasse, siis mulle on tsiteeritud peaministri kirjutatud õõnsat teksti, mis ilmus lehes ja kus mingisuguseid edasiviivaid ideid ei olnud, küll aga öeldi, et 5 miljonit viidi Ida-Virumaale. Ausalt öeldes eelmise valitsuse viimaseid otsuseid oli eraldada mitukümmend miljonit Ida-Virumaale. See abipakett oli, ma ei mäleta, kas 70 miljonit või midagi sellist ja see oli tõesti selline asi, mida esile tõsta. Aga 5 miljoni võib jätta oma tekstidest edaspidi välja, muidu mõni ehk paneb pahaks. Mis ei tähenda, et see 5 miljonit oleks ülearuselt kulutatud.
Ikkagi tahaks igalt peaministrilt, isegi Jüri Rataselt sellist struktuurset sõnumit: me tegime eelarves rahakasutamise täpsemaks, me tegime eelarve tootlikumaks ühiskonna suhtes, mingit lisandväärtust loovamaks, mitte ainult jagavaks, ja me rõhume tarkusele. Teadus- ja arendustegevus, kus see on, optimistid?
Kokkuvõttes ootame suures pildis sellelt eelarvelt siiski struktuurset ülejääki, mis oleks vähemalt sama suur, kui oli eelmise miinus. Aitäh!

15:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Isamaa fraktsiooni nimel Helir-Valdor Seeder. Palun, kaheksa minutit kokku!

15:03 Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid Riigikogu liikmed! Austatud peaminister! Tahan siinkohal Isamaa erakonna nimel kohe kinnitada, et tegemist pole ei vale eelarvega ega ka valimiseelse populistliku eelarvega, vaid tegemist on tõepoolest Eesti riigile jõukohase ja vastutustundlikult koostatud eelarvega.
Kõigepealt paar repliiki eelarve tasakaalu kohta. Eelarve on tõepoolest tehtud struktuurses tasakaalus. Vahest te veel mäletate meie olukorda paar aastat tagasi, kui me maadlesime suure defitsiidiga. Nüüd on koalitsioonil püstitatud eesmärk ikkagi väga kiiresti saavutatud. See on eelarve, mis kasvab koos majandusega ja toetab majanduse kasvu ja Eesti inimeste heaolu kasvu. Ja see lõputu vaidlus, mis on rohkem finantsfundamentalistlik vaidlus – et kas praegu, kui intressid on madalad, peaks võtma laenu ja kõvasti investeerima, kuna ka inflatsioon sööb reserve, või vastupidi, peaks koguma reserve –, on eelarvenõukogu esimehe sõnul täiesti mõttetu vaidlus. Mõlemad seisukohad on tema hinnangul tegelikult õiged, küsimus on poliitilistes valikutes. Ja vastandamine, et üks on õige ja teine vale, ei ole eelarvenõukogu esimehe arvates praegu üldse mitte aktuaalne ja mõistlik küsimusepüstitus.
Aga järgmise aasta eelarvega seoses on hea sõnum nii ettevõtjatele kui Eesti inimestele see, et uusi makse ei kehtestata. Ühtegi maksu ei tõsteta, üldine maksukoormus jääb järgmistel aastatel samaks. Riigi laenukoormus kõigi nende arengute tulemusena väheneb. Koos 2019. aasta riigieelarvega esitatakse ka ettepanek tühistada juba eelnevalt seadustatud alkoholiaktsiisi tõusud 2019. ja 2020. aastal. Jah, sellest oli ka juttu: Isamaa erakond oleks soovinud aktsiisipoliitikas suuremaid muudatusi. Me oleks läinud aktsiiside vähendamise teed, aga selline on praegune koalitsiooni kokkulepe ja kindlasti on järgmisel koalitsioonil võimalik pärast valimisi vastavalt saadud mandaadile eelarvepoliitikas muudatusi teha.
Oluline märksõna järgmise aasta eelarve puhul on julgeolek ja seda kõige laiemas mõistes: nii sisejulgeolek kui ka riigikaitse kõige laiemas mõttes. Kasvavad kõikide sisejulgeoleku valdkonna töötajate palgad ja valdkonna rahastamine. Riigi kaitsekulutused moodustavad 2,2% sisemajanduse kogutoodangust ja see näitaja on suurem kui kunagi varem. Nende summadega tugevdatakse Kaitseliitu, mis on ülimalt oluline, vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon. Me rahastame liitlaste vastuvõtmise kulusid ja Eesti riik peab jõudma olukorrani, kus me oleme võimelised kõiki inimesi, kes tuleks ajateenistusse kutsuda, ka tegelikult vastu võtma, looma neile normaalsed tingimused, mida me seni täiel määral suutnud ei ole. Me jätkame ka kaitseinvesteeringute programmi. Selles on kolme aasta peale kokku lepitud, milleks me teeme täiendavaid riigikaitselisi investeeringuid. Riigikaitse valdkond pole oluline mitte ainult kitsalt riigikaitselisest aspektist lähtuvalt. Sellel on ka integratsiooni arendamise

ning kaitsetahte ja patriotismi kasvatamise seisukohalt väga oluline tähendus. Nii et see on väga laia tähendusega valdkond.
Kohalike omavalitsuste võimekus peaks kasvama. Siin on räägitud 5% suurusest tulude kasvust, mis vastab tõele. Aga vastab tõele ka see, et suurendatakse kohalike omavalitsuste tulubaasi protsendina, mis on püsiv omavalitsuste rahastamise suurendamise allikas. Ja see on poliitiline otsus. Toetatakse mitmeid regionaalpoliitilisi programme, jätkatakse nii Ida-Viru kui Kagu-Eesti programmi, aga ka muid regionaalseid programme. Nende rahastamine järgmise aasta eelarves samuti suureneb.
Tahan rõhutada, et uue algatusena on Isamaa ettepanekul 2019. aasta eelarve toel kavandatud asutada Eesti pere sihtkapital, mille eesmärk on eesti rahva kestmise tagamine ja areng, pereväärtuste kaitse, demograafiliste probleemidega tegelemine ja sellesisuliste uuringute rahastamine, samuti rändepoliitikaga seonduvate arengute seire ja toetamine. See on oluline valdkond, vaat et üks kõige olulisemaid valdkondi meie riigi ja rahva arengu seisukohalt.
Arstiabi kättesaadavuse parandamisest on siin väga palju räägitud. 180 miljoni euro võrra haigekassa rahastamise suurendamine kindlasti aitab kaasa raviteenuste kättesaadavuse parandamisele ja inimeste tervise parandamise võimalustele. Eraldi teema on peretoetused ja lastetoetused, mis on ülimalt oluline teema Isamaale alati olnud. Järgmisel aastal suureneb lastetoetuste summa 15 miljoni euro võrra. Esimese ja teise lapse toetus saab olema 60 eurot. Isamaa ettepanek oli, et alates pere kolmandast lapsest suureneksid peretoetused märgatavalt, ja see on tänavu juba seadustatud. See poliitika jätkub ka järgmisel aastal. Hariduse- ja kultuurivaldkonna rahastamine suureneb ja sellega seoses kasvavad kultuuritöötajate ja õpetajate palgad, mis on samuti ääretult oluline.
2019. aasta eelarve on suunatud arengule, tulevikku. Investeeringud, mis järgmise aasta eelarves on ette nähtud, on eri valdkondade vahel minu arvates väga tasakaalustatult jaotatud. Need võimaldavad kaasrahastada projekte, mis me viime ellu Euroopa Liidu rahaga. Me peame selle raha mõistlikult ja võimalikult efektiivselt selle perioodi lõpuks ära kasutama. Seal on erinevaid taristuprojekte, kultuuri- ja spordiobjekte ning teiste valdkondade investeeringuid.
Lõpetuseks tahan tänada kõiki koalitsioonipartnereid – sotsiaaldemokraate ja Keskerakonda – selle eelarve ettevalmistamise eest. Loodan, et näeme Riigikogu saalis eelarve menetlemisel head koostööd koalitsiooni ja opositsiooni vahel. Aitäh!

15:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Ka istungi juhataja tänab nii peaministrit kui kõikide fraktsioonide esindajaid selle arutelu eest. See on tänaseks lõppenud, kuid järgmise aasta riigieelarve menetlus Riigikogus alles algab. Need olid jutud homsest ja ülehomsest.

---

2. 15:12 Soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (683 SE) esimese lugemise jätkamine

15:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Nüüd läheme mõnes mõttes eilsesse päeva tagasi ning jätkame eile pooleli jäänud seaduseelnõu 683 esimest lugemist. Tuletan meelde, et see on Vabariigi Valitsuse algatatud soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Me jäime pooleli just selle koha peal, kus algasid läbirääkimised. Palun, Hanno Pevkur Reformierakonna fraktsiooni nimel!

15:12 Hanno Pevkur
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Esimene soe on möödas, kuna tuline debatt oli eile ja selle debati käigus olid emotsioonid kindlasti värskemad. Aga tulen tagasi selle eelnõu ja meie ettepandud probleemi lahenduste juurde.
Kõigepealt peaks alustama sellest, kas meil on probleem, mida on vaja lahendada. Ma arvan, et siin ei ole kellelgi kahtlusi ega vaidlusi – jah, probleem on, seda nii statistiliselt kui sisuliselt. Statistiliselt on palgalõhe Eestis tõepoolest Euroopa Liidu üks suuremaid. Sisuliselt teame ka seda, et on näiteid, kus sama töö eest ei maksta sama palka. Kui nüüd hakata seda probleemi lahendama, siis peaks vaatama eelkõige otsa sellele, kas selle probleemi lahendus on seadusmuudatus või praktikamuudatus.
Kui palgalõhest rääkida, siis Eesti oludes on kõige suurem probleem kindlasti see, et meil on väga

palju selgitamata palgalõhet. Selgitamata palgalõhet on selgelt rohkem kui selgitatud palgalõhet. Tavaliselt tuleb sellistel puhkudel, kui selgitamata palgalõhe on suur, eelkõige rääkida sellest, et probleem on inimeste hoiakutes – selles, kas inimesed, kes teevad otsuseid, millist palka kellele maksta, teadvustavad, et võrdse töö eest on mõistlik võrdset palka maksta.
Ma arvan, et siin saalis ei ole kedagi, kes vaidlustaks selle, et võrdse töö eest tuleb võrdset palka maksta. Kindlasti on meil kõigil ka arusaamine sellest, et töösuhted on isikulised, personaalsed suhted, eriti erasektoris. Ka avalikus sektoris on nii üha rohkem ja need ajad, kui meil olid selged palgaastmestikud ette antud, on üsna möödas. Meil ei ole enam nii, et kui tahetakse minna kusagile ministeeriumisse peaspetsialisti ametikohale, siis öeldakse, et palk on vaat grammi pealt selline ja midagi teistmoodi olla ei saa. Inimeste panust tuleb hinnata ja inimeste panus on erinev. Erasektoris on see vahe kindlasti veelgi suurem, kuna lihtsalt tööde iseloom erineb niivõrd palju.
Seetõttu peakski meie esimene arusaam siin palgalõhe käsitlemisel olema selline, et maailm on tegelikult palju kirjum, kui me seda ealeski seadustes reguleerida jõuame. Ja ma liigungi edasi sinna, et tark valitsus peaks enne uue seaduseelnõu kirjutamist vaatama, kas kehtiva seadusega saab olukorda parandada või mitte. Me kuulsime ka siit ministri ettekandest, et tänane seadus ei tööta. Mina julgen siinjuures väita, et järelikult on võimalik tänast seadust paremini tööle panna, järelikult on võimalik praktikat muuta, järelikult on võimalik tegeleda inimeste harimise ja teavitustööga nii palju, et palgalõhe küsimuses muutuks olukord paremaks. Loomulikult saab riik siin täiesti selgelt eeskuju anda.
Kui nüüd detailsemalt selle eelnõu juurde tulla, siis mida me näeme. Me näeme, et Tööinspektsioonil on plaan palgata kuus inimest. Me näeme, et selle mõju on hinnatud umbes poolele miljonile eurole, aga see on jäämäe veepealne osa. Tegelikult on seal taga ju suur hulk halduskoormust. Tegelikult on seal taga valitsuse soov laiendada täpselt samasugune mehhanism ka erasektorile. Tegelikult on seal taga, mida ka siin küsimustes käsitleti ...
Palun kolm minutit lisaaega!

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

15:17 Hanno Pevkur

... üks uuring, millega ei jõuta valmis enne selle seaduse jõustumist. See on minu arvates väga arusaamatu: miks tellitakse uuring, aga enne uuringutulemuste teadasaamist tehakse seadus ikka ära? Teeme ikka ära, midagi saab ju teha. Me panime koalitsioonileppesse, et me anname Tööinspektsioonile kuus töötajat juurde. No ei pea niimoodi tegema.
Mind häirib veel see, et nii olulise teema puhul peaks tark valitsus tegelikult enne kaaluma, kas seadust on vaja või mitte. Selle teema puhul jäeti väljatöötamiskavatsus üldse kõrvale. Väljatöötamiskavatsus ongi selleks vajalik, et teada saada, kas meil on probleem, kui on probleem, siis millised on võimalikud lahendused ja kas ainuke võimalik väljapääs on seadust muuta. See jäeti tegemata. Nii me olemegi siin saalis selles olukorras, kus me peame ütlema, et halduskoormus kasvab, kuid ei ole selge, kas tänane seadus on tõesti rakendamatu või on see lihtsalt tahte ja inimeste küsimus. Samamoodi on siin küsimus IT-süsteemide kasutamise kohta. Töötajate register on olemas – maksuametile on selgelt teada, kes kui palju kuskil palka saab –, aga ikkagi on vaja üks uus IT-lahendus tekitada.
Mis mind isegi kõige rohkem eilse arutelu juures häiris, oli see sõnum, et kõigile peabki võrdselt palka maksma. Need ajad olid 30 aastat tagasi, kui nõuti kõigile täpselt ühesuguse palga maksmist. Inimeste panus ja saadav tulemus ongi erinevad. See on tööandja hinnata, milline on inimese antav panus ja saadav tulemus, ning tööandja määrab selle järgi ka palga või töötasu.
Nii et sellised on need segased asjaolud selle eelnõu juures, mis meid häirivad. Reformierakonna fraktsioon ei tee ettepanekut seda eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, aga me loodame siiralt, et Vabariigi Valitsus võtab etteheiteid tõsiselt kuulda. Kõige mõistlikum oleks ära oodata selle hirmkalli analüüsi valmimine või tegelikult üldse vaadata, kas seda hirmkallist analüüsi on vaja. Ja valitsusel võiks olla vähemalt nii palju oidu ja tahtmist, et kuulata ära ka need, kes sellele eelnõule suurt ülistuslaulu ei ole laulnud, sealhulgas mõned naisteorganisatsioonid. Meil siin saalis, vajutades kolmandal lugemisel kas poolt- või vastu-nuppu, on lõpuks vastutus selle eest, et me teeme õiget asja, et seadus muudab Eesti elu paremaks. Ma usun, et väga suur osa eelnõus väljapakutud lahendustest oleks võimalik saavutada ka kehtiva seaduse paremal rakendamisel. Jõudu!

15:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel.

15:21 Henn Põlluaas
Palun lisaaega!

15:21 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kaheksa minutit kokku!

15:21 Henn Põlluaas
Head kolleegid! Sooline võrdõiguslikkus on üks meie ühiskonna aluspõhimõtteid: naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused ja võimalused. Eestis said naised valimisõiguse juba 1917. aastal, Prantsusmaal alles 1944. aastal. Üksikuid probleeme loomulikult on, kuid me liigume vaieldamatult positiivses suunas. Olukorrale võib tagasilöögi anda vaid massiimmigratsioon islamiriikidest, kus naisi peetakse meestest alamateks.
Valitsuses on võrdse kohtlemise küsimused antud sotsist tervise- ja tööministrile. Pole siis ime, et sotsid on nii soolise võrdõiguslikkuse, palgalõhe kui sookvootide kehtestamise teema oma propagandavankri ette rakendanud, väites, justkui ületaks naiste diskrimineerimine Eestis igasuguse piiri. Nüüd tuldi välja soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise eelnõuga, mille järgi luuakse Tööinspektsiooni juurde soolise võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus ja palgaregister. Sellele mõttetule, bürokraatlikule ja aastas sadu tuhandeid eurosid neelavale kavale on vastuseisu avaldanud paljud, sh nii Eesti Kaubandus-Tööstuskoda kui Eesti Naisteühenduste Ümarlaud. Nende hinnangul toetub eelnõu ekslikule eeldusele, et sooline palgalõhe on tingitud naistele ja meestele sama või võrdväärse töö eest erineva palga maksmisest. Isegi kui meeste ja naiste töötasu samal ametikohal ei ole võrdne, siis see ei tähenda automaatselt, et tegemist on ebavõrdse kohtlemisega. Lisaks on uue andmebaasi ja üksuse loomine dubleeriv ja raha raiskav tegevus, sest juba praegu on nii tööandjatel kui Statistikaametil olemas kõik vajalikud andmed. Rõhutatakse, et valitud lähenemisviis ei võimalda lahendada probleemi, sest palgavahe ei ole tingitud soolisest diskrimineerimisest.
Jah, naiste ja meeste vahel on palga erinevus – Statistikaameti järgi lausa 20,9% –, kuid tuleb aru saada, millest räägitakse. On suur vahe, kas me räägime keskmisest palkade erinevusest või sama töö eest naistele väiksema palga maksmisest, mis on loomulikult lubamatu. Need kaks asja pannakse aga palgalõhest rääkides ühte potti. Sestap arvaski Turu-uuringute AS-i küsitluse põhjal koguni 34% vastanutest, et Eestis makstakse naistele sama töö eest palju vähem palka kui meestele. Tegelikult on vaid 2,6% naistest ja 1,2% meestest olnud olukorras, kus neile maksti sama töö eest vastassooga võrreldes vähem palka. Statistikaameti andmetel on sama tööd tegevate meeste ja naiste palgavahe meil Euroopa Liidu keskmisest väiksem. Ja vahet ei põhjusta mitte eestlaste tagurlus, vaid naiste kõrgem tööhõive madalapalgalistel aladel, nagu teenindus, kaubandus, sotsiaalvaldkond jne. Meil on välja kujunenud meeste ja naiste tööd, olgu siis ajaloolistel põhjustel (nt medõed ja kasvatajad) või on tegemist jõudu nõudvate ametitega (nt kaevurid). Mingi sundvõrdsustamine või kvootide sisseviimine siin ei aita.
Üheks palgalõhe põhjuseks on ka vanemapuhkus. Kuna puhkusel on peamiselt naised, siis teevad nad päevas tasulist tööd 18% vähem kui mehed. Statistika ilusamaks muutmise eesmärgil laste saamisest loobumine oleks ebanormaalne. Küll aga on iga aastaga kasvanud isapuhkusel olijate arv ja seega läheb vahe väiksemaks. Deloitte XO Survey 2014. aasta uuring näitas, et Eestis on juhtivtöötajate hulgas sooline palgalõhe Kesk-Euroopa riikidest kõige väiksem – 3,8% Saksamaa 16% vastu. Märgiti ära, et Eestis pole sookvoote ja et võrdse kohtlemise seisukohalt on kvoodid pigem takistuseks.
On tõsi, et naised nõustuvad töötama väiksema palga eest kui mehed. Näiteks kindlustus- ja finantsalal on palgavahe suurem. Samas on hulk erialasid, kus naised saavad suuremat palka kui mehed. Näiteks reklaami- ja suhtekorralduse ala naisjuhid teenivad ligi 25% rohkem kui mehed, toitlustusala naisjuhid 20% rohkem, naisbussijuhid ja -trammijuhid 12% enam, kirjandus-, kontserdi-, muusika-, teatri-, spordi- ja reklaamiagendid ning oksjonipidajad 8% rohkem jne. Aga võib-olla on naised nendes ametites paremad.
Sotsid pakuvad nende endi ülespuhutud probleemi kaotamiseks palkade avalikustamist. Mujal on see kasu asemel uusi probleeme kaasa toonud. Inimesed ei ole võrdsed: mõni teeb rohkem ja kiiremini kui teised, kuid paremal pole mõtet pingutadagi, sest tema palka pealekaebajate kartuses ei tõsteta. Sellega

diskrimineeritaks tublimaid töötajaid, nii naisi kui mehi. 68% eestlastest ei soovi palkade avalikustamist. Inimesed eelistavad võrdsuse asemel ebavõrdsust, tõdes Yale'i ülikooli 2017. aasta uuring. Nad ei nõustu formaalse võrdsusega, kui näevad, et head tööd tegevad inimesed ei saa väärilist tasu ja seanahavedajad makstakse üle. See on loomulik, vastupidiselt vasakpoolsete katsetele sundida ühiskonnale peale ajaloos läbikukkunud võrdsust.
Lõpmatu debatt soolise palgalõhe üle ning inetud "Tilliga ja tillita" kampaaniad on näide nürimeelsest takerdumisest äärmusfeministlikku ja marksistlikku kategoriseerimisse, kus mehed on vereimejad ja naised vaesed rõhutud. Rääkima peab hoopis palkadest kui sellistest, sest mitte ainult naiste, vaid ka meeste palgad on Eestis liialt väikesed. Rääkima peab sellest, et üldine sissetulekute ebavõrdsus ja suhteline vaesus on suurenenud ning need näitajad on ühed Euroopa Liidu kõrgemad. Samuti sellest, et viiendik meie inimestest elab vaesuses ja kümned tuhanded lapsed saavad sooja sööki ainult koolides. Rääkima peab sellestki, et meie tervena elatud aastate arv ja eluiga on näitajad, mis on Euroopa Liidu madalaimad, ja et eurotsoonis oleme üks vaesemaid riike.
Miks need probleemid eelnõu esitajaid ei huvita? Miks Isamaa ja Keskerakond on selle sotside asendustegevusega valitsuses kaasa läinud? Miks Reformierakond küll taunib seda, aga läheb samamoodi kaasa? Seda enam, et seadust rikkudes ei ole vaevutud eelnõu kohta isegi väljatöötamiskavatsust koostama. Seoses sellega ja toetades kõiki kriitikuid, sh Eesti Naisteühenduste Ümarlauda, teeb Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh! (Tõstab klaasi, joob vett ja ütleb: "Terviseks!")

15:29 Aseesimees Enn Eesmaa

See elu ajab jooma küll, Henn. Rohkem läbirääkimise soove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 683 esimene lugemine lõpetada, kuid nagu äsja kuulsime, EKRE fraktsioon on teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. See toob kaasa hääletuse. Aga nüüd Martin Helme, kellel on kindlasti protseduuriline küsimus.

15:29 Martin Helme

Aitäh! Täpselt nii. Ma sooviksin võtta kolm minutit vaheaega, et teised fraktsioonid jõuaksid oma hääletusseisukoha kujundada.

15:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit vaheaega, palun!
V a h e a e g

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Auväärt Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 683 esimest lugemist mitte lõpetada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 14 ja vastu 43 rahvasaadikut, erapooletuid ei olnud. Saal oli ettepaneku vastu. Määran eelnõu 683 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 17.

---

3. 15:34 Keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (660 SE) esimene lugemine

15:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 660 esimene lugemine. Palun ettekandjaks keskkonnaministri Siim Kiisleri!

15:34 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Austatud juhataja! Auväärt Riigikogu liikmed! Teile on esitatud Keskkonnaministeeriumi koostatud keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on muuta keskkonnatasude investeerimine keskkonnakaitselistesse projektidesse

efektiivsemaks. Aastaid on keskkonnatasude summa, mis suunatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu keskkonnaprojektide toetamisse, esiteks vähenenud ja teiseks hõlmanud ka Keskkonnaministeeriumi haldusala rahastamist. Tulenevalt sellest on lahendust vajanud nii see, et keskkonnaprojektidesse investeeritav summa oleks pikaajaliselt ja usaldusväärselt ette planeeritud, kui ka see, et Keskkonnaministeeriumi haldusala projektid ei koormaks Keskkonnainvesteeringute Keskuse tegevust, kui need projektid peaksid iseloomult olema riigieelarvelise rahastusega.
Praegu laekuvad keskkonnatasud riigieelarvesse ning sealt kindlas määras sihtasutusele KIK ehk siis Keskkonnainvesteeringute Keskusele. Keskkonnatasude seaduse muudatusega korraldataks selle raha liikumine ümber. Edaspidi eraldataks keskkonnatasudena riigieelarvesse laekunud rahast vastava aasta riigieelarvega kindlaks määratud osa Keskkonnaministeeriumile. Keskkonnaministeeriumi ülesanne on korraldada selle raha sihtotstarbelist kasutamist, sealhulgas suunata KIK-ile see osa, millega rahastatakse keskkonnaprojekte. Muudatus on vajalik, sest rahastuse mahu sätestamine 2009. aastast kehtinud tasumääradega on nüüdseks põhjendamatu ja pigem piirav. Rahastuse mahtu ei saa suuremamahuliste projektide jaoks paindlikult ette planeerida ega vajadusel ka tõsta. Maht peaks tulenema sellest, milline on lähiaastate keskkonnaprojektide prioriteetne suund ning missugust rahastust need projektid riigilt vajaksid. Riigipoolne keskkonnavaldkonda investeerimine on seejuures kavas säilitada vähemalt senises mahus.
Seadusmuudatuse kohaselt ei sõltuks keskkonnakaitseks sihtotstarbeliselt eraldatavad summad enam keskkonnatasude laekumisest ega tasumääradest, vaid selle raha kasutamine kujundataks riigi eelarvestrateegia koostamise käigus vaatega neljaks aastaks. Lisaks lõppeks rahastuse planeerimisega Keskkonnaministeeriumi kaudu olukord, kus ka Keskkonnaministeerium ja selle haldusala asutused taotlevad ise KIK-ist raha oma põhitegevuse kulude katteks. Põhitegevusi rahastataks edaspidi samuti otse Keskkonnaministeeriumi eelarvest. Eelnõu seadusena jõustumise tulemusena suureneb haldusala rahastuse läbipaistvus ning väheneb töökoormus. Seega palun seda eelnõu toetada. Aitäh!

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Dmitri Dmitrijev, palun!

15:37 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud keskkonnaminister! 12. septembril, keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 esimese lugemise ajal, küsis meie kolleeg Krista Aru aastaid kehtivat keskkonnatasude süsteemi silmas pidades, kas eelnõu väljatöötamisel on arvestatud regionaalse aspektiga. Tookord te vastasite, et 645 SE kontekstis ei olnud see teemaks ning et seda küsimust oleks sobivam arutada täna päevakorras oleva keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 660 raames. Kui palju on siis arvestatud regionaalse aspektiga eelnõu ettevalmistamisel, pidades eelkõige silmas võimalust suunata keskkonnatasudena riigieelarvesse laekuvat raha rohkem Ida-Virumaale tagasi?

15:38 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Aitäh! Tõepoolest, Riigikogu menetluses on praegu kaks keskkonnatasude seaduse muutmise eelnõu. Üks puudutab keskkonnatasude laekumist: seda, kuidas peaks olema tasustatud põlevkivi kasutamine, kaevandamine, milline peaks olema ressursitasu. Teine ehk käesolev eelnõu 660 puudutab nendest tasudest laekuva raha jagamist. Ehk see eelnõu on see koht, kus arutleda selle üle, kuidas ja kellele peaks raha jagama. Valitsuse esitatud eelnõu räägib siinjuures ühest lõigust: sellest osast, mis seadusega ettenähtult laekub kõigepealt Keskkonnainvesteeringute Keskusele, kust suure osa rahast võtavad kirjutatud projektide kaudu omakorda välja Keskkonnaministeerium ja tema allasutused. Seda süsteemi on aastaid kritiseeritud. Riigikontroll tegi 2008. aastal ka ühe põhjaliku auditi, kus on öeldud, et selline süsteem ei vasta läbipaistvuse ja selguse põhimõtetele. Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon arutas seda küsimust oma s.a 2. aprilli istungil, kus küsiti, mis on Riigikontrolli 2008. aastal tehtud ehk siis kümne aasta taguse auditi tulemusena muutunud. Kümne aasta jooksul ei olnud midagi muutunud ja komisjon otsustas keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikokku jõudmisel teema uuesti tõstatada.
Meie ettepanek puudutab seda, kuidas praegu Keskkonnainvesteeringute Keskusesse laekuv osa hakkaks tulevikus neile laekuma Keskkonnaministeeriumi kaudu. See ei puuduta kohalikele omavalitsustele laekuvat osa, selle jaotust, suurust ega midagi taolist. Teie viidatud vastus, mille ma

andsin Krista Aru küsimusele, tähendas seda, et kui Riigikogu liikmed tõstatavad eelnõu menetlemise käigus teema, milline peaks olema kohalikele omavalitsustele laekuv osa, ja soovivad selle kohta muudatusettepanekuid teha, siis sobib pigem selle eelnõu kontekst, kuna selles eelnõus räägitakse tõepoolest laekumisest. Aga valitsuse esitatud eelnõu ei muuda seda osa, neid paragrahve, mis sätestavad omavalitsustele laekuvat osa.
Täiendavalt ütlen siia juurde siiski ühe asja. Olen teadlikult jälginud Ida-Viru piirkonna projektide edukust ja nende kohta tehtavaid otsuseid. Mulle kinnitati, et näiteks viimases taotlusvoorus said rahastuse kõik Ida-Virust esitatud projektid. Mitme meetme puhul on Ida-Virule nähtud ette sooduskoefitsient, n-ö preemiapunktid. Kui rääkida keskkonnaprojektide raha suunamisest Ida-Virumaale, siis iseendast on nii, nagu ma ütlesin: kes on KIK-i kaudu raha taotlenud, on seda ka saanud. Pigem on küsimus selles, et Ida-Virust võiks rohkem taotlusi olla. Küsimus ei ole selles, et Ida-Virumaalt oleks hulganisti taotlusi, mis pidevalt rahast ilma jääks, vaid küsimus on selles, et Ida-Virumaalt ei laeku taotlusi nii palju, kui neid minu arust olla võiks.

15:43 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

15:43 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Põhimõtteliselt on selle seaduseelnõuga sätestatav raha ümberkorraldamine arusaadav ja vastab ilmselt tõesti ka Riigikontrolli ja teiste järelevalveasutuste tehtud ettekirjutusele. Minu küsimus puudutab aga kohalike omavalitsuste muret. Seni jagati osa sellest rahast Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu ikkagi ministeeriumist väljaspool. Kas nüüd, kui üks osa laekuvast summast koondatakse ministeeriumisse, ei lähe see jaotus liialt politiseerituks ja liialt tsentraalseks, sest kaob ära Keskkonnainvesteeringute Keskuse mõju ja erapooletus?

15:44 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Ma saan rääkida sellest perioodist, kui mina olen keskkonnaminister ja ühtlasi ka KIK-i nõukogu esimees olnud ning näinud, kuidas seal see elu reaalsuses välja näeb. Reaalsuses on see välja näinud niimoodi, et varem olid isegi ühised taotlusvoorud, kus kandideerisid ministeerium ja tema allasutused ning väljastpoolt, n-ö vabalt turult tulnud. Ja hämmastaval kombel said allasutuste ja ministeeriumi enda esitatud taotlused alati rahastuse. Neil olid väga head projektid, mis alati kinnitati. See süsteem toimis nii, tekitades teistes taotlejates pigem segadust ja küsimusi, kellega nad konkureerivad – kas nad käivad riigiga, kes jagab toetust, sama raha peale konkureerimas.
Mida me oleme teinud sel ajal, kui ma olen töötanud ka nõukogu esimehena? Me oleme raha eraldi jaganud, meil on riigiprojektidele eraldi taotlusvoor. Otsusega eraldatakse see raha, mis läheb riigiprojektidele. Lihtsalt Keskkonnaministeeriumi enda projektid on nii hästi tehtud – sõnastame niipidi –, et reaalsus on selline: ei ole olnud juhust, kui ministeeriumi enda taotlustele öeldaks ei. See taotluste hindamise mehhanism on niipidi üles ehitatud, et väga suur roll on ministeeriumil. Ministeeriumi esindajad on need, kes tulevad KIK-i nõukogu koosolekule ja ütlevad, et me soovitame toetada neid projekte ja soovitame mitte toetada neid projekte. Sisuliselt on see keskkonnaprogramm praegu ministeeriumiametnike, julgen öelda, mõju all selles mõttes, et nemad teevad ettepaneku. Tõsi, on olnud juhtumeid, kus nõukogu on otsuse üle vaadanud, tagasi lükanud või otsustanud teisiti, kui on ette pandud. Aga ma võin küll öelda, et praegu on see otsustusprotsess ikkagi väga ministeeriumiametnikega seotud. Vähemalt on see ettepanek nende koostada, ütleme viisakalt niipidi.

15:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

15:46 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja, sina oled ühtepidi minister ja ka nõukogu esimees KIK-is. Seleta, kui palju siis tegelikult sellest KIK-i rahasummast praeguse eelnõuga välja hammustatakse, et saaks otse ministeeriumi tööülesandeid lahendada, ilma et peaks hakkama n-ö KIK-i projekte kirjutama.

15:47 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Aitäh! Ma rõhutan, et see küsimus ei ole kindlasti tänase keskkonnaministri keskne, vaid see puudutab ka tulevasi keskkonnaministreid, kes iganes selles ametis edaspidi on. Väga raske on tuua välja stabiilset protsenti, kuidas see asi seni olnud on, sest KIK-i keskkonnaprogrammi tervikuna on läbi aastate väga erinevalt raha laekunud. See sõltub näiteks sellest, kui palju kaevandatakse mingeid maavarasid. See sõltub ka sellest, kuidas on seadusandja muutnud tasumäärasid. Kui te vaatate seda eelnõu, siis näete, et meil on üles ehitatud väga keeruline süsteem, kuidas maavarade pealt tasu võetakse – tasumäärad on erinevad. Minu arust on tänase süsteemi häda ka see, et tegelikult on see ennustamatu. Me saame KIK-i nõukogu koosolekul ülevaate sellest, kui palju on üldse raha laekunud. Nii et selles osas on raske ennustusi teha.
Mul on siin ees KIK-i numbrid: 2015 – 32 904 000, 2016 – 31 166 000, 2017 – 29 807 000. See number kõigub. Tõsi on, et tasumäärasid on Riigikogu muutnud 2016. aastal ja 2017. aastal. Kõik need otsused ju tegelikult mõjutavad. Miks ma olen siin ettepanekuga fikseerida see summa riigieelarves? Just seetõttu, kui Riigikogu võtab vastu riigieelarve ja ütleb, et see summa, mis läheb KIK-i keskkonnaprogrammi, on näiteks 10 miljonit, 12 miljonit või 15 miljonit, siis oleks see eelarves määratud summa. Täna on meil tegelikult määramatus. Ühelt poolt on määramatu see, kui palju KIK-i keskkonnaprogrammi üldse raha laekub, ja teiselt poolt on määramatu see, kui palju tuleb sinnasamasse programmi ministeeriumi ja tema allasutuste taotlusi. Ka see on aastate lõikes kõikunud: mõni aasta vähem, mõni aasta rohkem.
Kalle Palling muigab, isegi naerab, aga kahjuks on see nii olnud. See kõik on aastate lõikes väga erinev olnud. Selle eelnõu kohaselt oleks tegu riigieelarvelise otsusega: fikseeritakse ära summa, millest osa oleks ministeeriumi summa ja osa keskkonnaprogrammi summa. Aga seda otsust ei saa kohe teha. Kui me menetleksime seda seaduseelnõu paralleelselt riigieelarvega, siis me saaks selle paika panna. Riigiasutustele laekuv osa, nagu ma ütlesin, on aastate lõikes palju kõikunud, aga see on olnud suurusjärgus 12, 13 või 14 miljonit.

15:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, teine küsimus, palun!

15:51 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kas kogu selle Keskkonnainvesteeringute Keskuse finantseerimisskeemi muutmise ja ümberkorraldamisega on oht, et toetuseta jäävad ka meie vanimad ja soliidseimad keskkonnaalast teadlikkust kasvatavad ajakirjad Eesti Loodus ja Eesti Mets?

15:51 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Eelnõuga ettepandud ümberkorraldused selles osas midagi ei muuda, küll aga on ajakirjadega Eesti Loodus ja Eesti Mets üks teine probleem. Nimelt telliti vastav analüüs, mille kohaselt selgus, et nende senisel viisil toetamine tuleb üle vaadata. Põhjus on see, et senine toetusmehhanism kvalifitseerub riigiabiks. Seda laadi tegevust tuleb toetada riigihanke kaudu ja neid dokumente valmistab ministeerium praegu koostöös KIK-iga ette.

15:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

15:52 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister, aitäh pika vastuse eest, aga sa natuke keerutasid. Ma saan aru, et KIK-i portfell jääb nende projektide koha pealt – see raha, mis jagamisele läheb – ju poole väiksemaks. Ütleme, et ühel aastal oli see 29 ja teisel 32 miljonit. Kui sealt hammustada 13–14 miljonit maha, siis kas vastab tõele, et KIK-i raha, mis peale ministeeriumi keskkonnaprogrammi läheb jagamisele, väheneb poole võrra?

15:53 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Aitäh! See sõltub sellest, kui palju raha laekub. Keeruline on võrrelda, sest me ei tea isegi seda, kui palju see aasta KIK-i raha laekub. Täna sarnaneb see süsteem hasartmängumaksu süsteemiga, mida paljud Riigikogu liikmed hästi ette kujutavad – laekub, palju laekub, väga keeruline on öelda, kui palju. Kui me

selle lahti seome, siis Riigikogu otsustab, et eelarvest läheb nii palju keskkonnavaldkonnale ja sellest nii palju keskkonnaprogrammile.
Suurusjärk, millest me räägime, on jah 40–50% vahel, aga küsimus on selles, et see on väga petlik. Täna tundub, et me oleme väga tublid ja me rahastame keskkonnaprogrammi. Riigikogu vaatab prognoose ja võtab vastu ka eelarvelised otsused selles heas teadmises, et küll me oleme tublid. Me rahastame ministeeriumist väljaspool olevaid projekte sõltuvalt aastast 27 miljoni, 29 miljoni või 32 miljoni eest, aga tegelikult võetakse suurusjärgus 40–50% sellest rahast ministeeriumi valdkonna rahastamiseks. See on olnud möödapääsmatu ja niimoodi on toimunud aastaid. Nagu ma ütlesin, Riigikontroll juhtis juba kümme aastat tagasi sellele probleemile tähelepanu. See on nagu iseenda petmine. Me võime jätkata sama süsteemi ja kinnitada endale edasi, et küll me oleme ikka tublid, küll me anname sinna palju raha. Aga ma arvan, et palju parem oleks, kui ka Riigikogu näeks seda tegelikku, ausat numbrit, kui palju läheb väljapoole ministeeriumit projektide rahastamiseks. Nii oleks kõigile palju selgem.
Lisaks on tänase süsteemi suur puudus see, et ministeeriumi allasutus, näiteks Keskkonnaagentuur või Keskkonnaamet, kirjutab projekte. Ametnikud tegelevad sellega, kirjutavad KIK-i projekte. KIK-is hinnatakse neid projekte, ameti ametnikud kirjutavad pärast aruande ja KIK-is kontrollitakse projekti tegevuste elluviimist. See kõik on asjatu bürokraatia, mida teistes ministeeriumides sellisel kujul ei toimu. See on aastaid niimoodi erandlikult olnud. Toon siia võrdluseks selle, kuidas töötab näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oma partneri EAS-iga, sihtasutusega.
Majandusministeeriumi eelarve on riigieelarve osa ja sellest osa on ette nähtud EAS-i tegevuste rahastamiseks. Selleks sõlmitakse halduslepingja EAS viib neid tegevusi ellu. Ei toimu sellist asja, et majandusministeerium läheb ise EAS-ist n-ö raha tagasi tooma.
Kokkuvõtvalt on vastus selline, et kõik tundub justkui jube tore – me jagame nii palju raha keskkonnaprojektidele –, aga tegelikult me petame täna iseennast. Ma arvan, et see ei ole mõistlik.

15:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Dmitri Dmitrijev.

15:56 Dmitri Dmitrijev
Aitäh! Hea ettekandja, vastates minu esimesele küsimusele te väitsite, et põhiprobleemiks on nende taotluste vähesus, mis tulevad Ida-Virumaalt Keskkonnainvesteeringute Keskusele. Pidades silmas olukorda, et Ida-Virumaa tööstusettevõtted on KIK-i keskkonnaprogrammi põhirahastajad, ja pidades silmas ka Ida-Virumaa omapära – seda ulatuslikku keskkonnamõju, mida avaldab põlevkivisektor kogu regioonile –, kas on mõeldud Ida-Virumaa jaoks erimeetme loomisele KIK-is?

15:57 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Jaa, me oleme sel teemal rääkinud. Ma pean tunnistama, et mulle ei tule selle meetme nimi praegu meelde, aga ma saan selle teile saata. Minu palvel on KIK-i keskkonnaprogrammis olnud – vähemalt eelmises taotlusvoorus oli – üks meede, mis on puhtalt Ida-Virumaa jaoks mõeldud. Küsimus on selles, et kui me räägime omavalitsuste kontekstis, siis Keskkonnainvesteeringute Keskus toetab ikkagi keskkonnaprojekte. Omavalitsuste huvi on tihti teha mingeid muid tegevusi, mis ei kvalifitseeru otseselt keskkonnaprojektidena ehk KIK-i valdkonda, aga mida võib tihtipeale käsitleda Ida-Virumaal asuva tootmise, kaevandamise, tööstuse mõjude leevendamisena. Otseselt, sõna-sõnalt need keskkonnavaldkonna alla ei lähe. Pigem on küsimus olnud nendes tegevustes.
Vastus on siis jah: oleme kaalunud, oleme andnud täiendavaid plusspunkte, kui taotlus tuleb Ida-Virumaalt, oleme isegi sihtinud meetmeid Ida-Viru suunas. Kui on ettepanekuid, kuidas veel täpsemini sõnastada mingeid valdkondi, kus peaks just Ida-Virumaa tegevusi rahastama, siis need on oodatud. Ma arvan, et võin siin rääkida KIK-i nõukogu nimel, kes selle rahajaotuse kinnitab. Ministeerium teeb ettepaneku ja KIK-i nõukogu siis kinnitab selle rahajaotuse. Muide, KIK-i nõukogu üheksast liikmest neli on Riigikogu liikmed, kelle Riigikogu on määranud. Nad on neljast fraktsioonist. Ma julgen ka teiste nõukogu liikmete nimel rääkida. Kui on hea ettepanek, millist valdkonda või tegevust võiks Ida-Virumaal veel täiendavalt toetada, siis minu arust on KIK-i nõukogu sellele avatud.

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

15:59 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Selle eelnõu raames te olete oma vastustes juba väga palju puudutanud seda, milline oleks KIK-i võimalik arengustsenaarium. Kas te olete seda ka detailsemalt analüüsinud? Kui ma eelmise nädala infotunniks valmistusin, selgus, et seal on juhtkonna probleemid. Ma vaatasin ka arengukavasid ja nende aastate jooksul – nüüd jookseb juba 18. aasta – on ju *circa* 1,5 miljardit eurot toetustena, investeeringutena välja jagatud. Kas te olete ministeeriumis üldse alustanud KIK-i pikema perspektiivi, väljavaadete arutelu?

16:00 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Oleme arutanud. Kust see raha tuleb? See suur number tuleb ju põhiliselt struktuuritoetustest. Me räägime küll hästi palju sellest keskkonnaprogrammist, Eesti-sisestest laekumistest, aga KIK-i eelarvest on see väga väike osa. Ma tõin siin võrdluseks möödunud aasta 29 miljonit ja kui me võrdleme seda teie nimetatud numbriga, siis see on tegelikult väga väike osa. Loomulikult see pakub riigisiseselt palju huvi, aga KIK-i kogu tegevusvaldkonnast on see väga väike protsent. Me näeme KIK-i rakendusüksusena ka järgmisel struktuuritoetuste või euroraha perioodil.
Teie viidatud juhtimisprobleemid on tõesti olemas. Või ütleme nii, et vähemalt asutusesisesed erimeelsused juhtimise koha pealt on nüüd välja tulnud ja me arutame seda täiendavalt ka nõukogus. Jumal tänatud, seni ei ole suuri probleeme ilmnenud. Üldiselt on KIK võrreldes teiste rakendusüksustega oma väljamaksete ja järelevalvega suhteliselt normaalselt hakkama saanud. Üks erimeelsus, millele viitab ka see kiri, mis on ajakirjanduses avalikuks saanud, on seotud just asutusesisese tööga KIK-i järgmise arengukava koostamisel, mida juhataja on tahtnud nõukogu ette tuua. Kui te seda kirja loete, siis te näete, et väga palju räägitaksegi just sellest, kuidas on see protsess käinud, ja ka sellega seotud rahulolematusest. Üks pool on see, kuidas ministeerium asja näeb, ja teine pool on see, millisena KIK-i juhatus selle arengukava esitab ja millisena nõukogu selle kinnitab.

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ministrile! Praegu teile rohkem küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb Kalle Palling, keskkonnakomisjoni aseesimees.

16:03 Kalle Palling
Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 660 arutelu enne esimest lugemist toimus keskkonnakomisjonis esmaspäeval, 17. septembril. Nii nagu minister siin oma ettekandes ilusasti ütles, on tegemist järjekorras juba teise Riigikogu menetlusse jõudnud eelnõuga, millega muudetakse keskkonnatasude seadust. Selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 11. juunil ja põhilise sisu kandis minister siin juba ette – ma ei hakka seda uuesti kordama. Küll aga annan teile põgusa ülevaate sellest, mida arutati ja millele keskenduti nimetatud keskkonnakomisjoni istungil.
Teemasid oli n-ö suurelt struktureerida proovides kolm. Esiteks, kui nüüd selline muudatus ära tehakse, siis mis saab üldse Keskkonnainvesteeringute Keskusest. Teatavasti administreerib Keskkonnainvesteeringute Keskus suurel hulgal Euroopa Liidu vahendeid, mida investeeritakse nii omavalitsuste kui riiklikesse projektidesse. Samamoodi administreerib ta seda keskkonnatasudest laekuvat raha, mis on käesoleva eelnõu arutelu teema. Riiklikeks tegevusteks ette nähtud summad ei peaks enam minema KIK-i, et seal siis eraldi taotlusvooru korraldada. Nii saaks seda osa bürokraatiast vältida, mis on iseenesest väga mõistlik ettepanek. Komisjoni liikmed aga väljendasid muret, kas see raha jääb ikka keskkonnavaldkonda või liigub sealt pikas plaanis minema. Minister kinnitas, et vähemasti 2019. aasta eelarves jääb see raha kindlasti keskkonnavaldkonda. Mis saab edasi, selgub juba järgmistest poliitilistest kokkulepetest, sh koalitsioonileppest, ja loomulikult sellest, milline isiksus on tol hetkel ametis olev keskkonnaminister ja kui tugevalt ta suudab keskkonnavaldkonna eest seista. Ma arvan, et see on niimoodi olnud ka minevikus, nii et see põhimõte ei ole mingi uudis.
Teise mure ma juba kirjeldasin ära. See oligi see, mis saab rahast keskkonnavaldkonnas. Ja kolmas teema, millest sai diskussioon alguse – arutelu ei lõppenud, sest Keskkonnaministeeriumi inimesed lubasid saata täpsustavaid andmeid –, oli see, millistele projektidele on raha kulutatud, õigemini mitte kulutatud, vaid kuhu on raha paigutatud. Me üldse ei kahtle, et see informatsioon saabub keskkonnakomisjoni enne teist lugemist.
Aga üks põhiline teemaplokk tuli välja ka praegu siin saalis olnud arutelust. Kõige suurem mure on

sellega, milline on kohalike omavalitsuste motivatsioon üldse lubada tegevusi, millelt tuleks tulevikus tasuda keskkonnatasusid, olgu see kaevandamine või mõni muu keskkonnamahukas, keskkonda koormav tegevus, mida vastavalt maksustatakse. Ma arvan, et see on teema, millega esimese ja teise lugemise vahel peab ka komisjon tegelema. Küllap on võimalik nii fraktsioonidel kui ka kõigil sektori esindajatel, samamoodi kohalikel omavalitsustel esitada muudatusettepanekuid.
Kui me räägime põlevkivi töötlemisest ja suurema lisandväärtuse loomisest, siis on vaja investeeringuid, uusi tootmisüksusi. Aga selleks, et need tootmisüksused saaksid tekkida ja nendesse saaks investeeringuid teha, on vaja ka omavalitsused laua taha saada, et neil oleks motivatsioon. Sellest tulust, mis praegu KIK-i laekub, peaks mingisugune osa reaalselt kohaliku omavalitsuse eelarvesse tagasi laekuma. See on üks murekoht, millega see eelnõu praegu küll ei tegele, aga tõenäoliselt on seda võimalik töö käigus täpsustada.
Kokkuvõtvalt: otsustati teha ettepanek eelnõu 660 esimene lugemine lõpetada (see oli konsensuslik otsus) ja teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks k.a 10. oktoober kell 16 (ka see oli konsensuslik otsus). Aitäh!

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale on küsimusi. Aivar Surva.

16:08 Aivar Surva
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab just kohalikke omavalitsusi. Teatavasti laekus kaevandamisõiguse tasu omal ajal 100% kohalike omavalitsuste eelarvetesse. Seda on ajapikku vähendatud. Üks selline maagiline aasta oli 2009, kui lepiti kokku selles summas, mis omavalitsustele laekub. Eelmise seadusparandusega, mis meil ees oli, tõsteti selle õiguse tasu ülemmäära kuni 10 eurot. Omavalitsuste osa on sellest 2,75%. Ma julgen väita, et kogu see probleemistik – kõik see kaevandamisega, töötlemisega ja ressursi kasutamisega seonduv – ei ole kuhugi kadunud, see on ikka alles. Mu küsimus ongi, mis arutlused on olnud sel teemal, et mitte ainult omavalitsustesse, vaid ka regioonidesse tervikuna jõuaks tagasi osagi sellest summast, mis sealt võetakse.

16:09 Kalle Palling
Aitäh! Nii varasematel kohtumistel Ida-Virumaal kui ka käesoleva eelnõu menetluse ajal on mitmed omavalitsusjuhid, mitmed inimesed tundnud huvi, kas luuakse selline mehhanism, kus kohalikul omavalitsusel oleks motivatsioon. Ma arvan, et on mõistlik see luua. Kas selle eelnõu käigus? Seda me saame vaadata esimese ja teise lugemise vahel, kui esitatakse vastavaid muudatusettepanekuid. Minister ütles ka ise, et võib-olla lihtsalt paljud kohalikud omavalitsused ei taju, et teistpidi jõuab see raha KIK-ist taotlemise kaudu ikkagi tagasi. Küsimus polegi võib-olla alati konkreetses protsendis.
Te ise oma piirkonna endise omavalitsusjuhina teate hästi, et alati ei ole omavalitsuse eelarve tohutult suur kompenseerimine selle konkreetse omavalitsuse piires võib-olla kõige olulisem. Tegelikult me peaksime rääkima piirkonnast tervikuna ehk Ida-Virumaast. Me peaksime mõtlema just sellele, et võib-olla see raha tagasikandmine ei olegi nii oluline kui see, et töötatakse välja pikem visioon, mis saab edasi. Kui me räägime põlevkivienergeetikast väljumisest, siis see on ju täiesti teema, mis on ühiskonnas arutelul. Selleks on vaja teha investeeringuid, olgu ümberõppesse või mõnda teise sektorisse. Ma arvan, et see on suurem ja tähtsam aruteluteema kui konkreetne protsent või summa kaevandatavalt põlevkivitonnilt või ladestatavalt tuhalt. Ehkki ma möönan, et viimane on ka väga tihti oluline, sest praegu on isegi nendes küsimustes motivatsioon üliväikene.

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Külliki Kübarsepp, palun!

16:11 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Ma küsin sinult analoogse küsimuse nagu ministrilt. Kas te olete selle eelnõu raames arutanud KIK-i tulevikku? Ma vaatasin, et nõukogu üheksast liikmest kaheksa on

erakondliku kuuluvusega poliitikud ja nendest lausa neli on keskkonnakomisjoni liikmed, mis on väga suur osakaal. Tõenäoliselt on ka teie prioriteet aruteludel osaleda, kuna selle asutuse tulevikuga on seotud nii palju poliitilisi osapooli.

16:12 Kalle Palling

Aitäh! See oli üks küsimus, mida me arutasime. Mina konkreetselt ka küsisin komisjonis, mis sellest edasi saab. Minister vastas ja selle peale tekkis komisjonis ka arutelu. Tõepoolest on juba eelmisel valitsusel ja ka praegusel valitsusel olnud laual ideepaber, kontseptsioon sellest, et luua nende toetusrahade väljamaksmiseks ja administreerimiseks üks rakendusüksus. Neid on meil päris palju. Ma täpset numbrit igaks juhuks ei ütle, aga neid on tugevalt üle kümne. On arutatud, et võib-olla võiks need tegevused ühte asutusse koondada.
Aga kui mõtleme sellele, et KIK on keskkonnavaldkonna kompetentsikeskus, siis kas ta sobiks otseselt kokku näiteks EAS-i või Innovega? Tõenäoliselt on seda kõike võimalik teha, aga kas see väärib tegemist tegemise pärast – pigem on küsimus selles. Ma arvan, et Euroopa rahade administreerimine on lihtne küsimus. Keerulisem on see, mis saab edasi just nendestsamadest kogutavatest tasudest: kui palju laekub KIK-i, kui palju laekub riigieelarvesse, kui palju läheb kohalikku omavalitsusse tagasi. Kui me saame selle pildi selgeks, siis on võimalik ka KIK-i tuleviku küsimust uuesti arutada. Keskkonnaminister, kes on ka KIK-i nõukogu esimees, on täiesti järjekindlalt olnud seda meelt, et tema ei näe, et KIK-i oleks võimalik kaotada või mõne muu asutusega kokku panna. Nii et selles mõttes
võivad keskkonnavaldkonna inimesed kergendatult hingata – keskkonnaminister seisab nende eest.

16:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonidele, kui selleks on soovi. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 660 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 16.

---

4. 16:14 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) esimene lugemine

16:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676 esimene lugemine. Palun kõnetooli keskkonnaminister Siim Kiisleri!

16:14 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Auväärt juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma kasutan ära võimalust natuke kommenteerida eelmise punkti arutelu. Kõigepealt, olulisemate projektide loetelu, see info, milliseid projekte on rahastatud Keskkonnaministeeriumi allasutuste taotluste alusel ja millised on olnud need valdkonnad, on keskkonnakomisjoni liikmetele edastatud. Kui teised Riigikogu liikmed soovivad ka sellega tutvuda, siis andke teada – me jagame seda infot hea meelega ka teistele.
Teiseks, siin oli küsimus keskkonnatasude seaduse muutmise teise eelnõu kohta. Varasem eelnõu tõesti sätestab, et põlevkivi kaevandamise tasu puhul oleks maksimummäär 10 eurot, aga sealt niimoodi protsenti automaatselt arvutada ei saa. See võib olla 2,75% äärmuslikul juhul, selle 10 euro puhul, aga see võib olla ka 100%, kui redel niimoodi kehtestatakse ja see tasu on minimaalne. Nii et see võib vastavalt õli maailmaturu hindadele kõikuda – seda protsenti ei saa nii arvutada, see võib väga suures vahemikus kõikuda.
Aga nüüd looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde, mille eesmärk on luua Eestisse uus rahvuspark, Alutaguse rahvuspark. Loodav rahvuspark paikneks Ida-Viru maakonnas, Alutaguse, Lüganuse, Jõhvi ja Toila valla territooriumil. Rahvuspark luuakse Ida-Eesti tüüpiliste ja haruldaste soo-, metsa- ja rannikumaastike ning pärandkultuuri kaitseks. Alutaguse piirkonna puhul on tegemist Eesti ajalooliselt suurima okasmetsade ja soode alaga, kuhu on koondunud ainulaadsed ja esinduslikud loodusobjektid: unikaalsed Peipsi põhjakalda luited, Eesti ainsad mandriluited ehk kriivad Agusalus, Eesti suurima järvede tihedusega Kurtna maastik, Põhja-Euroopa suurimaid soostikke Puhatus ja Murakas ning meie üks esinduslikumaid laialehelisi loodusmetsi Porunis.
Rahvuspargi loomine võimaldab enam esile tuua ja väärindada piirkonna loodusväärtusi ning liita

tervikuks sealse mitmekülgse loodus- ja pärandkultuuri kompleksi. Rahvuspark kui rahvusvaheliselt tunnustatud märk suurendab ala tuntust nii sisemaiselt kui ka rahvusvaheliselt, luues eeldused piirkonna arenguks tervikuna. Rahvuspark loob head võimalused piirkonna tutvustamiseks ja loodushariduse korraldamiseks. Rahvuspark luuakse juba olemasolevate kaitsealade baasil, nimelt üheteistkümne kaitstava ala baasil. Need on Puhatu, Agusalu, Muraka ja Selisoo looduskaitseala, Kurtna, Smolnitsa, Jõuga, Struuga ja Mäetaguse maastikukaitseala, Narva jõe ülemjooksu hoiuala ning Iisaku parkmetsa kaitseala. Kavandatava rahvuspargi pindala oleks 43 568 hektarit ja see oleks valdavalt riigimaa. Eramaad moodustavad kogu alast umbes 2% ehk 910 hektarit. Kavandatav rahvuspark koosneb mitmest lahustükist. Olemasolevate kaitsealade vahele jäävaid piirkondi ei liideta automaatselt loodava rahvuspargiga.
Rahvuspargi moodustamine ei too kaasa olulisi muudatusi piirangute ulatuses. Seaduse jõustumise järel koostab Keskkonnaamet rahvuspargi kaitse-eeskirja eelnõu ja avalikustab selle. Praeguste kaitstavate alade kaitse-eeskirjad seotakse tervikuks. Samuti koostatakse kaitsekorralduskava, milles seatakse rahvuspargi lähemad ja kaugemad eesmärgid ning planeeritakse tegevusi nende saavutamiseks. Rahvuspargi juurde moodustatakse koostöökogu, mis ühendab piirkonna huvigruppe. Koostöökogu ülesanne on suunata rahvuspargi kaitse korraldamist, tutvustamist ja kestlikku arengut. Ühtlasi võimaldab see senisest paremini korraldada riigi ja huvigruppide vahelist koostööd. Otsuse ettevalmistamise käigus on riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel tihedat koostööd tehtud. See annab meile ka edasiseks kindluse, et rahvuspargi kaitse edukas korraldamine saab toimuda just koostöös kohalike kogukondadega, kelle toetus on olemas.
Taustaks veel nii palju, et Eestis on praegu olemas viis rahvusparki. Neist esimene, Lahemaa rahvuspark, moodustati 1971. aastal, Karula, Soomaa ja Vilsandi 1993. aastal ning viimasena Matsalu 2004. aastal. Nii et Alutaguse oleks siis kuues rahvuspark. Aitäh teile!

16:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru alustab Krista Aru. Palun!

16:20 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma olen hästi kursis, et Alutaguse vald on väga huvitatud ja toetab igati selle rahvuspargi loomist. Aga mind on üllatanud, et Jõhvi vallalt ei ole mingit kooskõlastust ega seisukohta. Neid see küll otseselt, territoriaalselt ei puuduta, aga ometi on Jõhvi vald sealsamas. Ja kas on ka tehtud kokkulepe nende eramaaomanikega? Eramaad oli vist 910 hektarit, mis jääb ka sinna rahvuspargi territooriumile.

16:20 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Aitäh! Ma lugesin ette need omavalitsused, kelle territooriumile see rahvuspark jääks, ja osaliselt jääks see ka Jõhvi valla territooriumile. Praegu jään tõesti vastuse võlgu, kas Jõhvi vald on andnud kuidagi kriitilise seisukoha. Mind on küll informeeritud, et üldiselt on nii kohalik võim kui kohalikud kogukonnad olnud väga toetavad selle idee koha pealt. Kui on mingeid probleeme üleval, siis olen alati valmis arutama.
Nagu ma nimetasin, mõte on see, et võtta üle olemasolevad kaitse-eeskirjad ja neid vajadusel minimaalselt korrigeerida. See tähendab küll täiendavat avalikustamise protsessi, kuid esimese hooga jääks kõik ka eraomaniku jaoks samamoodi. Eesmärk ei ole kuidagi ka eramaadel kaitsekorda rangemaks muuta – see ei ole asja mõte. Asja mõte on, ütleme nii, paremini turundada seda piirkonda, neid loodusväärtusi, mis seal on. Me usume, et see aitab kaasa turismipotentsiaali realiseerimisele, mis tegelikult sellel piirkonnal on nii Eesti elanike kui välismaalaste silmis, ja toob sinna rohkem turiste.
Ma ütlen ka isiklikust kogemusest, et kui näiteks autoga ringi sõita ja minna perega kuskile võõrasse riiki, siis see, kui sa näed kaardi peal, et kuskil on rahvuspark, tekitab täiendavat huvi. Mõtled, et käiks seal ka ära, vaataks, mis seal on. Lihtsalt kaitseala märk kaardi peal seda laadi huvi ei tekita. See on asja mõte. Asja mõte ei ole kellelegi vinti peale keerata selles mõttes, et kaitse-eeskirju rangemaks muuta.

16:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Mati Raidma.

16:23 Mati Raidma

Suur tänu! Austatud minister! Väga hea ja väärikas protsess – Alutaguse väärib rahvusparki. Minu küsimus: kas näete ka töökohtade loomist Ida-Virumaale sellise suure kompleksi jaoks või siinkohal lõpeb teie soosiv suhtumine Ida-Virumaasse?

16:23 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Kaitsealade valitsemisega tegeleb meil üldjuhul Keskkonnaamet. Me näeme ette jätkuvaid tegevusi ning edaspidi ka kaitsekorralduskava koostamise ja rahvuspargi püsieksposition valmistamise. Ma arvan, et see oleks mõistlik, kui tekiks ka selline rahvuspargi sümboolne keskus. Aga me oleme silmas pidanud, et seda laadi tegevust võiks rahastada LIFE projektina, mis on Euroopa Komisjoni keskkonnaprojektide rahastamise meede. Taotlused esitatakse otse komisjonile. See meede on ka praegu olemas ja komisjoni uue perioodi rahastamiskava ettepanekus on LIFE programmi jätkumine sees. Nii et see oleks loogiline koht, kuhu taotlused seda laadi tegevuste rahastamiseks hästi sobiksid.

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

16:25 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Suurepärane, et lõpuks Alutaguse rahvuspark tekib. Aga kas ministeeriumi kabinettides kaalutakse ka kusagil mujal veel mõne uue rahvuspargi kokkutraageldamist? Kui regioone vaadata, siis on neid kohti ja laiali kaitsealasid küll, olgu Kagu-Eestis, Pärnumaal või ka Tallinna lähistel.

16:25 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Aitäh! Hetkel me seda ei kaalu. Ma tean, et ajalooliselt on seda laadi ettepanekuid tehtud eri kohtades, ka näiteks Pärnumaal, aga ju siis ei ole piisavalt kohalikku initsiatiivi olnud. Ma olen aru saanud, et varasematel aastatel on kohalikel olnud hirm ka selle ees – nii nagu siin enne ka küsimus esitati –, kas see tähendab maaomanikele mingeid täiendavaid piiranguid. Siin on meil olnud selge kokkulepe, et see ei tähenda täiendavaid piiranguid. Aga võib-olla sellepärast ei ole mujal nii tugevat initsiatiivi olnud. Tõsi on see, et minule antud info kohaselt olevat Alutaguse piirkonnas rahvuspargi loomisele mõeldud juba 1920. aastate alguses. See on väga vana ja tugev traditsioon, see mõte on väga kaua elanud. Ilmselt sellepärast on see ka nii edukaks osutunud. Aga kui keegi tahab ettepanekuga välja tulla, siis ma arvan, et väga oluline on kohaliku võimu toetus. Kui kohaliku võimu tugev initsiatiiv on olemas, siis miks mitte – me oleme valmis Riigikogule eelnõu esitama.

16:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

16:27 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Tõenäoliselt on selle 910 hektari eramaa omanike seas veel inimesi, kes mõtlevad, et neil on nüüd äkki põhjust esitada avaldus oma maa võõrandamiseks. Ma vaatan, et detsembris 2017 on Alutaguse piirkonnas nii mitmedki seda teinud. Kas teil on info olemas, kuidas on nüüd peale seda, kui Maa-ametile ka natuke ressurssi juurde anti, kinnisasja omandamise avalduste menetlemise olukord muutunud? Kas see on sujuvamaks muutunud? Ma saan aru, et õiguskantsler hoiab siin ka endiselt silma peal.

16:28 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Aitäh! Eelmise aasta lõpus tegi Riigikogu meie ettepanekul seadusmuudatuse, millega vaadati see süsteem üle. Me viisime looduskaitsealuste maade ostmise otseselt riigieelarvest välja ja andsime selle RMK eelarvesse. See süsteem toimib praegu nii, et RMK müüb endale mittevajalikke maid. RMK nõukogu on selleks aastaks kinnitanud selliste maade müügi eelarvena 5 miljonit eurot. Minu viimasest telefonivestlusest RMK juhatajaga selgus, et nad teevad ettenähtud eelarve ka täis. Nii et looduskaitsealuste maade ostmine on üle läinud: kui varem oli nii, et Maa-amet ostis maid riigieelarveliste vahenditega ja andis need pärast RMK-le üle, siis nüüd ostab RMK neid otse ka. Tegelikult on isegi praegu suur takistus mitte vahendite puudus, vaid vaidlemine nende kruntide

hindade üle. Järjekord on jõudnud mõnede kruntideni, mis on väga kallid. Need lihtsalt ongi kõrge väärtusega ja ei ole sugugi kerge läbi rääkida, milline on õiglane kompensatsioon maaomanikule. See süsteem on nii üles ehitatud, et me peame neid taotlusi rangelt järjekorras käsitlema. Nii et kui ühe kord jõuab kätte ja me selle üle pikalt vaidleme, siis me kaotame aega. Mõningad viivitused on sellest põhjustatud.
Aga laiemalt võttes on asi positiivses suunas läinud. Kui ma ei eksi, siis kõigepealt oli eelarves 3 miljonit, siis saadi 4 miljonit. Ja nüüd, nagu ma ütlesin, on selleks juba 5 miljonit tänu sellele, et me kasutame RMK vahendeid. Ma arvan, et ei ole ka mingit probleemi seda rahanumbrit järgmine aasta suurendada, näiteks 6 miljonit kinnitada. Ja me kogu aeg ka lühendame seda järjekorda. Aga jah, pigem on pudelikael see mehhanism, et me peame kokkuleppele jõudma: nii kaua, kuni me ühega vaidleme, järgmiseid otsuseid teha ei saa.

16:30 Aseesimees Enn Eesmaa
Eevi Paasmäe, palun!

16:30 Eevi Paasmäe
Aitäh, austatud juhataja! Härra minister! Ma olen veendunud, et idavirumaalased ja kogu Eestimaa on õnnelikud ja uhked selle üle, et me saame ühe rahvuspargi juurde. Loomulikult saab ka nimi ja sõna "Alutaguse" kinnitust ja uut kõlapinda. Tean ka seda, et selle pargi loomise arutelu ajal toimus mitmeid läbirääkimisi erinevate osapoolte ja ka kohalike omavalitsustega. Ühest teie vastusest jäi kõlama, et ei tea, mis saab – kas Jõhvi näiteks on või ei ole selle rahvuspargi osaline. Siit ka minu küsimus: öelge palun, kuivõrd avatud ollakse sellele, kui keegi arvab, et ta sobib, ja tahab selle rahvuspargiga liituda.

16:31 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Kõigepealt ma täpsustan, et ma esimese hooga ei saanud täpselt aru sellest küsimusest Jõhvi valla kohta. Ma siiski näen siit märkmetest, et küsimus ei ole mitte selles, et Jõhvi vald oleks kuidagi negatiivne olnud. Ma täpsustan ka protokolli huvides, et Lüganuse vald ja Jõhvi vald ei ole neile kooskõlastamiseks esitatud eelnõu koha pealt vastanud. Nad ei ole lihtsalt vastust esitanud. Kui omavalitsus ei vasta, siis see tähendab tavaliselt pigem seda, et nad suhtuvad pooldavalt. Ma eeldan, et ka Jõhvi valla toetus on olemas.
Nüüd konkreetsest küsimusest. Kuna meil on tegu seadusega, looduskaitseseadusega, siis ma arvan, et kui mõnel kohalikul omavalitsusel on ettepanek siia veel mõni kaitseala juurde liita, siis nad peaksid selle ettepaneku väga kiiresti Riigikogule esitama. Siis saaks keskkonnakomisjon seda arutada ja kaaluda ka muudatusettepanekuna otsust, kas mõni kaitseala siia veel juurde lisada. Praegu on meie ametnikud selle pargi niimoodi optimaalsena välja pakkunud.

16:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Ain Lutsepp.

16:33 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Milliseid investeeringuid ja mis sektoritesse toob Alutaguse rahvuspargi loomine piirkonda? Ja kas enne selle rahvuspargi loomist on tekkinud ka täiendav surve metsade raiele selles piirkonnas?

16:33 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Aitäh! Ma arvan, et me kõik nõustume, et see tähendab selle piirkonna mainele ainult head, mis võiks eelkõige kajastuda turismituludes. Me ei ole osanud seda otseselt selle eelnõu kontekstis hinnata. Aga ma saan aru, et ka kohalikud omavalitsused usuvad, et see aitab kaasa turismi elavdamisele selles piirkonnas, võib-olla ka mõne ettevõtja poolsele töökohtade loomisele või mõne inimese või perekonna isiklikule otsusele jätkata oma elu selles piirkonnas. Me ei ole selle eelnõu kontekstis seda otseselt rahalisse arvestusse pannud. Me ei oska seda nii täpselt hinnata, aga me näeme positiivset mõju. Küsimuse teine pool: kas see on tähendanud täiendavat survet? Ma rõhutan, et tegemist on juba olemas olevate kaitsealadega ja nendel kaitsealadel kehtivate kaitse-eeskirjadega. Kogu tegevus käib selle raames. Me oleme andnud selge signaali ka erametsaomanikele, et meil ei ole plaanis selle

seaduse tulemusena nende kaitsealade eeskirju karmistada, mis tähendab, et neil ei peaks seda laadi muret või survet olema.

16:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

16:35 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma võtan sõnasabast kinni. Siin on öeldud, et nüüd, kui traageldatakse kokku Alutaguse rahvuspark, siis vaadatakse üle ka kaitse-eeskirjad, ja on ka öeldud, et need lähevad lõdvemaks, neid leevendatakse. Minu küsimus on, kus kohas on need praegu kõige karmimad, kas Puhatus, Murakas, Porunis või kus iganes, ja mida siis leevendama hakatakse. Milles see leevendamine kaitse-eeskirjade puhul seisneb?

16:36 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Aitäh! Pean teile täiendavalt kirjaliku vastuse andma. Kaitse-eeskirjad on teatavasti väga põhjalikud ja pikad dokumendid. Ma ei oska teile siin kohe niimoodi käigu pealt võrdlust anda ega hinnata, millises piirkonnas need nüüd karmimad on ja millisel kaitsealal vähem karmid. Teatavasti on ka ühe kaitseala sees erinevad vööndid ja piirangud. Küll aga oleme mõelnud, et kui see eelnõu seaduseks saab ja tuleb viia läbi ka uus avalikustamine, siis võiks kaaluda neid tingimusi, mismoodi saab nendel kaitsealadel rahvaüritusi korraldada. Loomulikult ei tohi loodusele kahju tekitada, aga võiks siiski võimaldada ka rahvaspordiüritusi ja turistidele ettenähtud üritusi selles piirkonnas.

16:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Surva.

16:37 Aivar Surva
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Võib-olla on haldusreform sellele isegi kaasa aidanud: tahe Alutaguse rahvusparki luua on sajandipikkune ja nüüd on meil olemas ka Alutaguse vald. Ehk siis asjad kuidagi niimoodi klapivad. Loomulikult võtavad omavalitsused neid otsuseid vastu ja räägivad oma inimestega. Ma olen veendunud, et nad seisavad seal ka inimeste õiguste eest. Aga mul on küsimus selle kohta, et siit on turism mitu korda läbi käinud. Ida-Virumaal on ka üks omapärane turismiklaster, milles on üle 40 liikme. See klaster katab kogu Ida-Virumaad, pärast seda haldusreformi tegelikult ka juba natukene Jõgevamaad ja Läänemaad. Kas ka nendega on räägitud ja neid kaasatud? Kuidas sellega lood on?

16:38 Keskkonnaminister Siim Kiisler
Ministeeriumi töötajad on Ida-Virumaal mitmeid arutelusid läbi viinud ja ma eeldan, et nad on sinna oodanud ka turismiklastri esindajat. Lõppude lõpuks peaks loogiliselt võttes just turismiklastri huvi selle eelnõu vastu kõige suurem olema.

16:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu, minister! Teile praegu rohkem küsimusi ei ole. Keskkonnakomisjoni liige Urve Palo teeb kokkuvõtte juhtivkomisjonis kõneldust.

16:39 Urve Palo
Lugupeetud aseesimees! Head kolleegid! Teen omalt poolt ülevaate sellest, mida me enne eelnõu 676 esimesele lugemisele saatmist keskkonnakomisjonis arutasime. Keskkonnakomisjoni istung toimus 17. septembril. Kutsutud olid Keskkonnaministeeriumi asekantsler Marku Lamp ja Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma. Ma ei räägi enam sellest, mida see eelnõu sisaldab – sellest andis minister minu arust väga põhjaliku ülevaate. Räägin lühidalt sellest, mida arutasime komisjonis, kes mida küsis ja mida vastati.
Komisjoni esimees Rainer Vakra märkis, et eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 22. augustil 2018. aastal sooviga luua Alutaguse rahvuspark olemasolevate kaitsealade baasil. Tuletan meelde, et uue rahvuspargi territooriumist 42 627 hektarit on riigimaa, millele lisandub 910 hektarit eramaad. Nii et

suurem osa sellest on riigimaa. Uue rahvuspargi kogu territoorium on praegu kaitse all. Seal on 11 kaitseala: neli looduskaitseala, viis maastikukaitseala, lisaks Narva jõe ülemjooksu hoiuala ja Iisaku parkmetsa kaitseala.
Marku Lamp selgitas, et Alutaguse rahvuspargi loomiseks tuleb muuta looduskaitseseadust ja koostada uus kaitse-eeskiri ala kohta. Taimo Aasma tõi välja, et protsessi on ette valmistatud juba 2017. aasta keskpaigast alates. Rahvuspargi loomisega liidetakse kõik 11 olemasolevat kaitstavat objekti ja rahvuspark hakkab olema piirkonna oluline kaubamärk. Sellest rääkis täna ka minister. Sealne loodus on äärmiselt mitmekülgne, suurte raba- ja metsamassiividega. Alutaguse rahvuspargi moodustamise idee tuli riigilt ning leidis kohalikelt positiivset suhtumist. Seega on eesmärk koostöös kohalike omavalitsustega luua terviklik piirkonna kontseptsioon ja anda sellega alus edasiseks arenguks. Samuti on kohalikul tasandil alustatud näiteks rahvuspargi juurde kuuluva koostöökogu moodustamist. Sellest rääkis Taimo Aasma Keskkonnaministeeriumist.
Rainer Vakra küsis, kas olemasolevate objektide kaitse-eeskirjad liidetakse või koostatakse uus eeskiri. Vastus oli, et praegused eeskirjad on väga erinevate eesmärkidega ja uue tegemisel sisu kindlasti ühtlustatakse, et käsitleda piirkonda kui tervikut. Sellele järgnes küsimus, kas sellisel juhul läheb kaitse-eeskiri karmimaks või leebemaks. Vastus oli, et praegu ei ole plaanis eeskirja karmimaks muuta. Pigem on vallaga olnud arutelu selle üle, et mõnda nõuet leebemaks muuta, näiteks rahvaürituste korraldamist. Metsaraie koha pealt olulist leevendust kindlasti ei tule. Kaitse-eeskiri arutatakse läbi ka koostöökogus.
Ma ise tundsin huvi, kas rahvuspargi moodustamisel liidetakse ainult juba kaitse all olevad objektid või lisandub veel alasid. Vastuseks sain, et rahvuspark moodustatakse ainult olemasolevatest objektidest. Palusin veel selgitada rahvuspargi loomise eesmärki. Taimo Aasma märkis, et eesmärk on ennekõike piirkonnale lisandväärtust anda ning objektide kaitse korraldust ühtlustada. Küsisin ka, kas rahvuspargi loomisele on olnud vastuseisu, kas näiteks esimese ja teise lugemise vahel on oodata selliseid kirju või avaldusi, mis on selle rahvuspargi loomise vastu. Taimo Aasma vastas, et temale teadaolevalt ei ole keegi negatiivset tagasisidet andnud. Pigem on kerkinud üksikuid tehnilisi küsimusi, näiteks maade omandamise kohta. Samuti toetavad tema hinnangul ideed teised ministeeriumid.
Lisaks tunti huvi, kas on plaanis veel kaitstavaid objekte liites uusi rahvusparke moodustada. Vastus oli, et praegu seda kavas ei ole. Valeri Korb küsis, kuidas suhtuvad rahvuspargi loomisesse ümberkaudsed põlevkivikaevandajad. Taimo Aasma vastas, et ka praegu ei ole võimalik kaitse all olevatel aladel põlevkivi kaevandada ning selle koha pealt rahvuspargi moodustamisega muudatusi ei tule. Veel tunti huvi, kas teoreetiliselt on võimalik, et koostöökogus kaitse-eeskirja leevendatakse. Vastus oli, et see on võimalik. Praegu ei ole riigil kavas eeskirja rangemaks muuta, kuid leevendamised on teatud kontekstis võimalikud. Koostöökogu vedaja ja riigi esindaja on Keskkonnaamet.
Pärast selle diskussiooni ärakuulamist otsustas komisjon teha ettepaneku eelnõu 676 esimene lugemine lõpetada (see otsus oli konsensuslik) ja teha ettepaneku määrata eelnõu 676 muudatusettepanekute tähtajaks 10. oktoober 2018 kell 16 (ka see otsus oli konsensuslik). Tänan!

16:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonidele, kui selleks on soovi. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, mis äsja kõlas, on eelnõu 676 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 16.

---

5. 16:46 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (677 SE) esimene lugemine

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 677 esimene lugemine. Ettekandjaks on keskkonnaminister Siim Kiisler. Palun!

16:46 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Juhataja! Austatud Riigikogu! Selle eelnõu eesmärk on ühineda piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga, mis koostati 1999. aasta 30. novembril Göteborgis. Sellepärast kutsutakse seda ka Göteborgi protokolliks. 2012. aastal on sellesse protokolli tehtud ka muudatused. Selle protokolli ja muudatustega kehtestatakse rahvusvahelised kohustused viie välisõhu saasteaine heitkoguste vähendamiseks. Need saasteained on vääveldioksiid, lämmastikoksiidid, eriti peened osakesed, ammoniaak ja mittemetaansed lenduvad orgaanilised ühendid.

Nimetatud saasteained mõjuvad piiriülese kauglevi tagajärjel esineva hapestumise, eutrofeerumise või maapinnalähedase osooni moodustumise tõttu kahjulikult inimese tervisele, looduslikele ökosüsteemidele, materjalidele ja põllukultuuridele. Nende saasteainete heidete vähendamiseks kehtestatakse protokolli raames heite piirväärtused nii paiksetele kui liikuvatele saasteallikatele. Göteborgi protokolli kohustused on Euroopa Liidu õigusesse üle võetud erinevate direktiivide ja määrustega, mis kõik on üle võetud Eesti õigusesse ja mida ka juba rakendatakse. Peamised õigusaktid on atmosfääriõhu kaitse seadus ja tööstusheite seadus ning nende alusel kehtestatud määrused ja seonduvad parima võimaliku tehnika dokumendid.

Göteborgi protokolli 2012. aasta muudatustes sätestatud saasteainete heidete vähendamise kohustused aastaks 2020 on Euroopa Liit oma õigusesse üle võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamise direktiiviga, lisades juurde Euroopa Liidu sisesed saasteainete heitkoguste vähendamise kohustused aastaks 2030. Eesti õigusesse on selle direktiivi üle võtnud seesama Riigikogu atmosfääriõhu kaitse seaduse muudatusega 13. juunil selsamal aastal.

Seatud eesmärkide saavutamiseks peavad Euroopa Liidu liikmesriigid koostama teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riikliku programmi aastateks 2020–2030. Selle programmiga kehtestatakse õhusaasteainete heidete vähendamise meetmed, mis on kohaldatavad kõigile asjaomastele sektoritele (sh põllumajandus, tööstus, energeetika, transport, kodumajapidamised). Esimene programm, mille kinnitab keskkonnaminister käskkirjaga, tuleb Euroopa Komisjonile esitada järgmise aasta 1. aprilliks ning selle peab üle vaatama vähemalt iga nelja aasta järel alates esimesest esitamisest.

Kokkuvõtvalt: Göteborgi protokolli ja selle muudatuste rakendamiseks on Eestis juba kõik vajalikud õigusnormid kehtestatud ning eelnõukohase seaduse rakendamine ei too endaga kaasa ei lisakohustusi ega rahalisi tulusid ega kulusid. Aga Göteborgi protokolliga ühinemine ja selle muudatuste heakskiitmine suurendab Eesti usaldusväärsust rahvusvahelisel tasandil. Aitäh!

16:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Tundub, et selle tõdemusega on nõus ka saal, sest küsimusi ei ole. Aitäh ministrile! Palun ettekandjaks Valeri Korbi, keskkonnakomisjoni liikme!

16:50 Valeri Korb

Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon vaatas seda päevakorrapunkti esmaspäeval, 17. septembril. Meie istungile olid kutsutud muidugi keskkonnaminister härra Siim Kiisler, Keskkonnaministeeriumi asekantsler Harry Liiv ning Keskkonnaministeeriumi välisõhu ja kiirgusosakonna juhataja Heidi Koger. Istung algas sellega, et meie komisjoni esimees Rainer Vakra märkis, et eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 22. augustil 2018. Heidi Koger selgitas, et kõik selle protokolli kohustused on Eesti seadustesse juba üle võetud ja tegemist on protokolliga ühinemise sammuga. Protokolli eesmärk on vähendada viie saasteaine heiteid, millest rääkis härra minister. Ma ei hakka sellest uuesti rääkima. Aga tahan öelda seda, et Göteborgi protokolli jõustumiseks on vaja 18 osalist, praegu on neid ainult 13. Veel ei ole ühinenud meile olulised riigid, näiteks Venemaa, Ukraina ja Valgevene, kuna nad ei suuda koostada kvaliteetset õhusaaste inventuuri. Härra Rainer Vakra küsis, miks siis protokolliga ühinejate arv nii väike on, kui muudatused tehti juba 2012. aastal. Vastus oli selline, et pärast seda, kui muudatused 2012. aastal vastu võeti, hakkas Euroopa Komisjon 2013. aastal oma õigusakte üle vaatama ning koostas puhta õhu täieliku paketi. See läbivaatamine ja vastuvõtmine läks aastani 2016, võttis kolm aastat aega. Mis teha, natukene aeglaselt, aga ikka sinnapoole, kuhu vaja. Minu huvi oli see, et miks siis Venemaa pole veel protokolliga ühinenud. Natukene selgitati, et töö läheb vist edasi, aga inventuuriasjad on asja pidurdanud.

Komisjon otsustas teha ettepaneku eelnõu 677 esimene lugemine lõpetada (otsus oli konsensuslik) ja teise punktiga teha ettepaneku määrata eelnõu 677 muudatusettepanekute tähtajaks 10. oktoober 2018 kell 16. Aitäh!

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh! Ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kui selleks on soovi. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 677 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 16.

---

6. 16:53 Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (673 SE) esimene lugemine

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 673 esimene lugemine. Palun kõnetooli ettekandeks siseminister Andres Anvelti!

16:54 Siseminister Andres Anvelt
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud politsei ja piirivalve seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu numbriga 673. Eelnõuga korrastatakse ja täiendatakse juba kehtivaid lennureisijate broneeringuinfo edastamise ja töötlemisega seonduvaid sätteid. Rahvusvaheliselt nimetatakse seda lühendiga PNR. Eesmärk on viia seadused täies ulatuses vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks. Nagu me teame, kasvab rahvusvaheliste lennureiside hulk iga aastaga ning lendamise mugavust ja kättesaadavust kasutatakse kahjuks ära ka kuritegelikel eesmärkidel või kuritegelikuks eesmärgiks vajaliku sihtmärgini jõudmiseks. See kõik suurendab piiriülese kuritegevuse tõenäosust. Seesama broneeringuinfo ja selle kogumine aitab tabada kurjategijaid ja avastada organiseeritud kuritegevuse võrgustikke. Kui ka Eestist saab riik, kes seda broneeringuinfot ühenduse sees teistega vahetab, muudab see Euroopa turvalisemaks.
Oluline on märkida, et broneeringuinfot töödeldakse ainult väga selgelt määratletud kuritegude ärahoidmiseks ja avastamiseks. Need on terrorikuriteod ja nende kõrval organiseeritud kuritegevus, narkokaubandus, inimkaubandus, laste seksuaalne ärakasutamine, lapsporno ja tahtlik tapmine. Paljudes riikides tehakse seda juba aastaid ja seal, kus neid andmeid töödeldakse, on see aidanud tabada rahvusvaheliselt tegutsevaid kurjategijaid. 2018. aastal võtavad Euroopa Liidu riigid, sh ka Eesti, selle broneeringuinfo süsteemi järjest kasutusele. Aasta lõpuks peaks siis kõik 28 liikmesriiki olema seda teinud. Lisaks on süsteem kasutusel näiteks Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Austraalias, Uus-Meremaal ja Mehhikos.
Reisijale broneeringuinfo süsteemi kasutuselevõtmine muudatusi kaasa ei too. Reisimine ja piletite broneerimine käib nii nagu alati. Lennufirmad edastavad sama info, mida nad on siiani kogunud, kesksesse Politsei- ja Piirivalveameti hallatavasse andmekogusse. Süsteem töötleb andmeid automaatselt ja tulemustele on ligipääs kitsal ringil, selleks volitatud ametnikel. Eelnõuga nähakse muu hulgas ette piisavad ja proportsionaalsed meetmed lennureisijate isikuandmete kaitseks, kui pädevad asutused neid andmeid töötlevad.
Täiendavalt märgin, et infotehnoloogilised ettevalmistused infosüsteemi kasutuselevõtuks on Eestis lõppenud, kõik on valmis. Kui õiguslikud alused on paigas, saame selle infosüsteemi meie kõigi turvalisuse heaks ka tööle rakendada. Me oleme kavandanud eelnõu jõustumise üldises korras. Tänan teid tähelepanu eest!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Ministrile on ka küsimusi. Raivo Põldaru.

16:58 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister, rääkisite, et reas riikides toimubki taoline info kogumine. Kuidas siis Eesti siiamaani ilma on toiminud? Kas meil ei olegi ehmatuseks siiamaani turvaline olnud?

16:58 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Üksinda ei ole ju mõtet neid andmeid koguda. Tegelikult on asi selles, et Eesti saab vajadusel, kui meil on kahtlus, et kurjategija võib liikuda, sissetulevaid ja väljaminevaid inimesi oma menetluste raames kontrollida. See süsteem on automatiseeritud ja üleeuroopaline. Ja vähetähtis pole see, et Eestil on siis, kui üleeuroopaline süsteem käivitub, andmevahetuslik side ka Ameerika Ühendriikide ja Kanadaga. Kui kuskil nendes riikides pannakse tõsise kuriteo kahtlusega isik sinna sisse, siis tuleb vastavus välja – ükskõik, kas ta on Eestis või kuskil mujal.
Sellist üldist, ülemaailmset või laiendatud andmebaasi pole siiamaani olemas olnud. Nii et kindlasti on see üks samm edasi. Tasub veel ära mainida, et tegelikult ei ole Euroopas aktiivsed riikidevahelised ühendused mitte ainult lennundussektoris. Meil on näiteks võrreldavad ühendused ka laevandussektoris. Kindlasti ei tohiks unustada rongiliiklust ja kõike muud. Euroopa Liidu siseministrid on arutanud ka seda teemat, et kui see süsteem peaks nüüd lennunduse sfääris käivituma, siis lähiaastatel võiks sellist infokogumist laiendada ka teistele riikide piire ületavatele transpordiliikidele.

17:00 Aseesimees Kalle Laanet
Vilja Toomast, palun!

17:00 Vilja Toomast
Aitäh! Härra minister, ma püüan oma kaks küsimust ühe küsimusega ära küsida. Esimene küsimus on lihtne: kas on teada, mitu Euroopa Liidu liikmesriiki on selle direktiivi tänaseks üle võtnud? Ja teine küsimus puudutab direktiivi ülevõtmist Eesti poolt. Nagu ma aru saan, ei ole Eesti seda direktiivi laiendanud mitte ainult kolmandatest riikidest tulevatele lennureisijatele, vaid ka Euroopa Liidust Eestisse sisenevatele lennureisijatele. Kas selleks oli mingi eriline põhjus? Miks te võtsite selle direktiivi üle karmimalt, kui esialgne direktiiv ette näeb?

17:00 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma peangi siin täpsustama, mispärast on selle direktiivi ülevõtmine paljudes Euroopa riikides, sh Eestis, natukene pidurdunud. Meil on ju esialgsed muudatused seadusesse tehtud juba 2016. või 2017. aastal, kui ma ei eksi. Tulebki mainida, et tegelikult räägib direktiiv palju laiema kontrolli vajadusest. Kolmandatest riikidest on vähe kasu. Kui näiteks kurjategija, terrorist, on juba sattunud maismaad pidi Euroopa Liitu ja liigub siin edasi lennuühendusi kasutades, siis on ta sisuliselt tabamatu. Ma arvan, et lennuühenduste turvalisuse tagamiseks on selline lahendus ainuvõimalik, et sellist andmebaasi saaks üldse efektiivselt kasutada.
Mis puudutab seda, kui mitu riiki on direktiivi üle võtnud, siis ma praegu peast ei tea, mul seda nimekirja ees ei ole. Kindlasti ma palun selle teile saata. Aga ma võin teile öelda, et minu andmetel on seda teinud enamik Euroopa Liidu riike ja Eesti on kahjuks praegusel juhul üks viimaseid.

17:02 Aseesimees Kalle Laanet
Härra minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Vilja Toomasti!

17:02 Vilja Toomast
Härra juhataja! Õiguskomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu esimeseks lugemiseks suurde saali toomist oma 18. septembril toimunud istungil. Lisaks komisjoni liikmetele ja ametnikele olid komisjoni koosolekule kutsutud siseminister Andres Anvelt, ministri nõunik Mari Rebane, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Veiko Kommusaar ning sama osakonna õigusnõunik Anni Aleksandrov.
Minister Anvelt tegi ettekande eelnõu sisu kohta, nii nagu ta tegi selle teile ka täna siin selsamal kujul. Nii et ma seda kõike kordama ei hakka. Ütlen ka, et tegelikult see seaduseelnõu komisjonis teravat arutelu ei pälvinud. Komisjoni esimees nentis, et kuna selle seaduseelnõu muudatused puudutavad ka isikuandmete kaitse seaduse eelnõu, mis on praegu ka Riigikogu menetluses, siis me võiksime sellega samas tempos käia. Otsustati ühtlustada muudatusettepanekute esitamise tähtajad ja jälgida, et

seadused hakkaksid ühel ajal kehtima.
Toon ka ära otsused, mille komisjon tegi. Tehti ettepanek võtta nimetatud eelnõu päevakorda 26. septembril k.a ja esimene lugemine lõpetada. Ettekandjaks määrati Vilja Toomast ja muudatusettepanekute tähtajaks paluti määrata 11. oktoober 2018 kell 16. Kõik need otsused võeti õiguskomisjonis vastu konsensuslikult. Ma tänan!

17:04 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Teile on ka küsimus. Krista Aru, palun!

17:04 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja, ma küsin nüüd teie käest teie enda küsimuse, mille te enne esitasite härra ministrile. Kas komisjonis oli ka laiem diskussioon selle küsimuse üle, kas Eesti seadusemuudatus või seaduseelnõu on laiem ja rangem kui vastav Euroopa Liidu direktiiv, mis üle võetakse?

17:05 Vilja Toomast
Aitäh! Direktiivis on ette nähtud minimaalsed nõuded, mis peavad olema täidetud, et saaks öelda, et direktiiv on vastavalt ettenähtud normidele üle võetud. Me tegelikult väga ei diskuteerinud sellel teemal. Aga nagu ma aru saan ja nagu ka minister seletas, siis Eestit läbib tõepoolest suhteliselt vähe kolmandatest riikidest tulevaid lendusid ja on mõistlik laiendada seda direktiivi ka kõikidele Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse tulevatele ja Eesti piiri ületavatele lendudele.

17:06 Aseesimees Kalle Laanet
Proua Toomast, teile rohkem küsimusi ei ole.

17:06 Vilja Toomast
Suur tänu!

17:06 Aseesimees Kalle Laanet
Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 673 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 673 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 11. oktoobri kell 16. Oleme selle päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

---

7. 17:06 Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (672 SE) esimene lugemine

17:06 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme seitsmenda päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 672. Palun kõnetooli tervise- ja tööminister proua Riina Sikkuti.

17:07 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule ratifitseerimiseks Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Lepingule kirjutati alla 6. mail 1993. aastal Varssavis ja see jõustus sama aasta 6. augustil. 20. oktoobril 2017. aastal saatis Poola Vabariigi välisministeerium noodi Eesti Vabariigi suursaatkonnale Varssavis ettepanekuga lepingut muuta ja see lõpetada. Lepingut tuleb enne selle lõpetamist muuta, kuna selle sätete järgi kehtib leping selle jõusoleku ajal tehtud investeeringute suhtes veel kümme aastat pärast lepingu lõpetamist. Seega tuleb lepingut muuta, et selle lõpetamisel lõppeks täielikult ka lepingu kohaldamine. Lepingu lõpetamine on vajalik selleks, et tagada Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevalt kõikide Euroopa

Liidu liikmesriikide investorite võrdne kohtlemine. Investeeringute soodustamise ja kaitse lepingud käsitlevad valdkondi, mis on reguleeritud Euroopa Liidu õigusega, eelkõige asutamisvabadus, võrdne kohtlemine ning kapitali ja maksete vaba liikumine. Seega reguleerib Euroopa Liidu liikmesriikide investeeringute kaitset ja investorite võrdset kohtlemist Euroopa Liidu õigus ning liikmesriikide kahepoolsetel lepingutel puudub sisuline mõte.
Kõige suurem erinevus kehtivate Euroopa Liidu reeglite ning Eesti ja Poola lepingu vahel ning samuti kõige suurem probleem on investori ja lepinguosalise riigi vaidluste lahendamine. Leping näeb ette, et juhul, kui riik ja investor läbirääkimiste teel kokkuleppele ei jõua, lahendatakse vaidlus vahekohtus. Vaidluse lahendamise käigus võib olla vaja tõlgendada ka Euroopa Liidu õigust, mis on aga Euroopa Liidu Kohtu, mitte kolmandas riigis asuva vahekohtu pädevus. Kahepoolse investeeringute soodustamise kaitse lepingu lõpetamine aitab vältida probleeme, mis potentsiaalse vaidluse korral investori ja riigi vahel võib viia olukorrani, kus minnakse vastuollu Euroopa Liidu õigusega.
Lisaks lõpetas Euroopa Kohtu 6. märtsi k.a otsus C-284/16, n-ö Achmea, aastaid kestnud vaidluse selle üle, kas Euroopa Liidu liikmesriigid võivad omavahelise kahepoolse investeeringute soodustamise ja kaitse lepingu alusel pöörduda rikkumise tuvastamiseks vahekohtusse. Kohus leidis, et Euroopa Liidu sisestes asjakohastes lepingutes sisalduv vahekohtusse pöördumise võimalus ei ole Euroopa Liidu õigusega kooskõlas. Nii et Euroopa Liidu õigus ja meie lepingus sätestatu teineteisest sisuliselt ei erine. Ainus sisuline erinevus on selles, et kui leping lõpetatakse, ei saa investor pöörduda kolmandas riigis asuvasse vahekohtusse, näiteks Washingtonis asuvasse investeerimisvaidluste lahendamise keskusesse. Investorite õigusi kaitseb Euroopa Liidu õigus ja vaidluste lahendamiseks tuleb pöörduda investeeringu asukohariigi kohtu poole. Euroopa Komisjon andis 19. juulil k.a teatise, mis käsitleb Euroopa Liidu siseste investeeringute kaitset.
Poola on kokkuleppe jõustumiseks oma riigisiseseid menetlusi lõpetamas. Seadus ootab Poola presidendi allkirjastamist. Tänan tähelepanu eest!

17:10 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Teile on ka küsimus. Krista Aru, palun!

17:10 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas teil on informatsiooni, kui palju on Eestil veel selliseid kahepoolseid lepinguid, millega võib tekkida analoogne probleem nagu praegu selle Poola lepinguga?

17:10 Tervise- ja tööminister Riina Sikkut
Jah. Eestil on praegu 13 riigiga kehtivad lepingud. Varem oleme kahepoolsed lepingud lõpetanud Itaalia, Tšehhi ja Taaniga. Aga tõesti, 13 lepingut on veel Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Nende lepingute arv on tegelikult 190 ja mitmed neist on läbirääkimiste protsessis, et jõuda lõpetamiseni.

17:11 Aseesimees Kalle Laanet
Proua minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Väliskomisjoni nimel teeb ettekande väliskomisjoni liige Oudekki Loone. Palun!

17:11 Oudekki Loone
Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjon arutas eelnõu ettevalmistamist esimeseks lugemiseks oma 17. septembri istungil. Eelnõu arutelul tutvustas Välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoostöö osakonna 1. büroo, kaubanduspoliitika ja majandusorganisatsioonide büroo nõunik Toomas Moor eelnõu sisu ja eesmärke umbes samas ulatuses, nagu proua minister siin saalis just tegi. Väliskomisjonis tekkisid küsimused selle kohta, et Euroopa Komisjon on püüdnud jõuda kokkuleppele, et niisuguseid lepinguid ühiselt lõpetada, ja läbirääkimised selle üle jätkuvad. Komisjonis tekkis küsimus, millised riigid ja milliste argumentidega on sellele ühisele lepingu lõpetamisele vastu olnud. Toomas Moor oma vastuses mainis, et põhiprobleemid on seotud energiaharta lepinguga, mille uuendamisprotsess käib. On kaks liikmesriiki, Iirimaa ja Itaalia, kes on kõik analoogilised lepingud lõpetanud. Tekkis küsimus, kas sedalaadi kahepoolsete lepingute sõlmimist kolmandate riikidega jätkatakse. Toomas Moor tõi välja, et Eestis on töös 8–9 analoogset lepingut väljaspool Euroopa Liitu asuvate riikidega, s.o Lähis-Ida ja Kesk-Aasia suunal. Kas nendes lepingutes on olemas ka see

arbitraaživorm, mis on niisuguste kahepoolsete lepingute, mis seni olemas on, kõige problemaatilisem küsimus? Vastus on ei, osaliselt ka sellepärast, et kui me kahepoolselt räägime läbi kolmanda riigiga, siis me jätkuvalt lähtume Euroopa Liidu ühisest poliitikast. Euroopa Liidu ühine poliitika on see, et lähtutakse investeerimiskohtute süsteemist, mis kaitseb riigi õigusi paremini kui arbitraažimenetlus. Küsiti ka, kas sellel käsitletaval lepingul, mis 25 aastat tagasi jõustus, on olnud mõni kasutegur. Toomas Moor vastas, et Eesti ja Poola vahel ei ole ühtegi investeerimisalast vaidlust olnud ja niisugused lepingud alati automaatselt investeeringuid juurde ei too, pigem on see oluline, kui riigi üldist investeerimiskeskkonda üldiselt vaadatakse.
Väliskomisjon tegi konsensuslikult järgmised menetluslikud otsused. Meil oli ettepanek võtta eelnõu 672 täiskogu päevakorda esimesele lugemisele kolmapäeval, 26. septembril 2018. Komisjoni ettepanek on selle eelnõu esimene lugemine lõpetada. Juhul kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, teeme Riigikogu juhatusele ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk muudatusettepanekute tähtaeg on kolmapäev, 10. oktoober kell 17.15. Väliskomisjoni otsusega on eelnõu ettekandjaks väliskomisjoni liige Oudekki Loone. Suur aitäh!

17:14 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, austatud Riigikogu liige Oudekki Loone! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 672 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 672 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 10. oktoobri kell 17.15. Oleme seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemise lõpetanud.

---

8. 17:15 Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse, jäätmeseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (685 SE) esimene lugemine

17:15 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse, jäätmeseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 685 esimene lugemine. Rahandusminister Toomas Tõniste, palun!

17:15 Rahandusminister Toomas Tõniste
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie ees on seadus, millega muudame sotsiaalmaksuseadust, tulumaksuseadust, jäätmeseadust ja sotsiaalhoolekande seadust, selleks et anda omavalitsustele rohkem vabadust ja vastutust ning vähendada bürokraatiat.
Eelnõuga kantakse omavalitsustele eraldatud sihtotstarbelised jäätmehoolduse arendamise ning sotsiaaltoetuste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise korraldamiseks antavad toetused üle omavalitsuste tulubaasi. Nende toetuste maht on praegu 4,7 miljonit eurot. Selleks kasvatame omavalitsuste tulubaasi ja tasandusfondi. Omavalitsustele laekuv tulumaks kasvab 0,03%: 11,90%-lt 11,93%-le. See tähendab tulubaasi kasvu 2,9 miljoni euro võrra. See number hakkab edaspidi kasvama koos omavalitsuste elanike brutotuluga.
Meenutan teile, et jutt käib inimeste brutotulust, mitte laekunud tulumaksust. See tähendab, et tegelikkuses saavad omavalitsused endale valdava osa laekunud tulumaksust, sest maksuvabastustega seotud maksukulu katab riik. Teise poole ehk ligi 1,8 miljonit eurot lisame tasandusfondi, mis aitab tasandada inimeste sissetulekutest sõltuvaid erinevusi omavalitsuste vahel. Tasandusfondi puudutav osa kajastub 2019. aasta riigieelarves. Tasandusfondi valemis nähakse ette ka üleminekuperiood, et muudatuse negatiivne rahaline mõju omavalitsustele oleks minimaalne.
Jäätmehoolduse arendamise toetuse ning sotsiaaltoetuste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise toetuse üleandmine omavalitsuste tulubaasi ei halvenda nende valdkondade teenuseid, sest nõuded on õigusaktides kehtestatud. Omavalitsused suunavad jäätmemajanduse ja sotsiaalhoolekande valdkonda juba nüüd oluliselt rohkem raha võrreldes riigi antavate toetuste suurusega. Küll aga annab see samm omavalitsustele võimaluse oma tegevust paremini ja väiksema bürokraatiaga korraldada.
Head Riigikogu liikmed! Eelnõu on väike tükk suuremas ja olulisemas pildis, see on samm finantsiliselt autonoomsemate ja suurema vastutusega omavalitsuste suunas. Vähearenenud riigis, kus raha vargus või väärkasutus ning töötajate vähene kompetents on laialt levinud probleem, on olnud vajalik viia

tegevusi ellu riiklikult täpselt ettekirjutatuna, juhituna ja range kontrolli all. Meie riik on aga vahepeal oluliselt edasi arenenud ning lahendused, mis olid varem asjakohased, ei ole arenenud riigis enam tulemuslikud. OECD koondatud uuringud näitavad, et detsentraliseerimisega on võimalik suurendada nii avaliku sektori efektiivsust kui parandada ka teenuste kvaliteeti. Seda muu hulgas seetõttu, et otstarbekama korraldamisega saavutatav kasu jääb piirkonda ja motiveerib tegema paremaid otsuseid. Lisaks on kohalikul tasandil vahetum vastutus oma elanike ees, et teenus oleks tulemuslik.
Eestil on õnn olla ümbritsetud kõrgelt arenenud Põhjamaadest. Nende pikaajaline ja meie lühiajaline kogemus näitavad, et omavalitsuste sihtotstarbeline rahastamine paneb rõhu ärakulutamisele ja mitte kasutamisele, protsessile ja mitte tulemusele, võtab omavalitsustelt ära vastutuse pakutava teenuse eest ega võimalda arvesse võtta kohapealseid eripärasid, olla paindlik ja mõelda laiemalt. Sildiga rahastamine võimaldab halva teenuse korral öelda, et riik andis vähe raha ja seepärast paremini ei saa. Raha kasutamise liigne reeglistamine koormab ametnikud üle detailidega, mida rahaga tohib teha, selle asemel et keskenduda sellele, mis läheb ikkagi paremaks. Rahalt siltide äravõtmine vähendab bürokraatiat.
Riigi ülesanne on luua raam ja sõnastada, mida omavalitsustelt oodatakse. Omavalitsuste ülesanne oleks leida vastused küsimusele "Kuidas?". Üks ühesugune lahendus ei sobi kõigile, igal omavalitsusel peab olema võimalik lahendust kujundada vastavalt kohapealsetele oludele. Rahalt siltide äravõtmine ei tähenda, et riik ei tegeleks omavalitsuste teenuste kvaliteedi jälgimise ja teenuste arendamisega. Rahastamise detailidega tegelemise asemel peab kasvama riigi roll omavalitsuste nõustamisel, seiresüsteemide ehitamisel, info jagamisel ja tagasisidestamisel ning uuringute läbiviimisel. Rahandusministeerium on paralleelselt rahalt siltide äravõtmisega käivitanud omavalitsuste teenustasemete projekti, mille eesmärk on see, et keskvalitsus saaks kohalike teenuste tasemest detailsema ülevaate, anda võrdlevat tagasisidet omavalitsustele ning jagada seda infot avalikult kodanikega. See on vajalik, et kohalikud teenused üldise rahastamise korral paraneksid.
Kokkuvõttes kasvatab see eelnõu omavalitsuste tulubaasi, vähendab bürokraatiat ning annab omavalitsustele rohkem vabadust ja vastutust jäätmehoolduse arendamisel ning sotsiaaltoetuste ja sotsiaalteenuste osutamise korraldamisel. Aitäh!

17:22 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra minister! Teile on küsimusi. Helmen Kütt, palun!

17:22 Helmen Kütt
Suur aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Me räägime siin sotsiaaltoetustest. Vaatasin, et eelnõu seletuskirja järel on üks määruse kavand, mis räägib konkreetselt toimetulekutoetusest. Kas me räägime toimetulekutoetusest või räägime mingist toetusest veel? Ma olen nõus, et toimetulekutoetuse määramiseks on riik kehtestanud toimetulekutoetuse piiri nii lastega perele kui ka üksikperekonnaliikmele. Mis toetustest me konkreetselt räägime? Juba täna on toetuste ja teenuste tase väga suur mure, vaatamata sildiga toetustele, vaatamata sellele, et sotsiaalhoolekande seaduse järgi on kohalikul omavalitsusel kohustus tagada oma inimestele 13 teenust. Mis toetustest me konkreetselt räägime?

17:23 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! Me räägime konkreetselt jäätmehoolduse arendamise toetusest ning sotsiaaltoetuste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise toetusest. Ma vaatan omavalitsuste sihtotstarbelisi toetusi, mis on 2018. aasta riigieelarves. Toimetulekutoetuse maksmise hüvitise jaoks on seal 24 miljonit eurot. See on täna teema, mis ikkagi on nagu sildistatud.

17:23 Aseesimees Kalle Laanet
Rohkem ... Aa, teine küsimus, Helmen Kütt.

17:23 Helmen Kütt
Ma palun vabandust! Jäätmehooldus on kindlasti oluline, aga mitte minu küsimust puudutav, sest mind huvitasid kõige rohkem sotsiaaltoetused. Kas see puudutab ka matusetoetust? Sotsiaalkomisjonil puudub selle kohta informatsioon ja sotsiaalkomisjon seda arutanud ei ole, nn matusetoetust, mis

läheks kohalikele omavalitsustele. See muudaks kohalikus omavalitsuses väga palju ka seda, et kui näiteks elanikud sinna pöörduvad, siis millised õigused neil on. Või jääbki see omavalitsuse enda otsustada?

17:24 Rahandusminister Toomas Tõniste
Aitäh! See ei puuduta matusetoetust.

17:24 Aseesimees Kalle Laanet
Härra minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun rahanduskomisjoni ettekandjaks komisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini.

17:24 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seda päevakorrapunkti arutas rahanduskomisjon eelmisel esmaspäeval, 17. septembril. Kohal oli 7 komisjoni liiget, härra rahandusminister ja härra Sulev Liivik, kes on Rahandusministeeriumi kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna juhataja. Minister tutvustas eelnõu, seda tutvustust te praegu just kuulsite. Siis läks aruteluks lahti.
Esimese küsimuse esitas kolleeg Kalvi Kõva. Ümmarguselt öeldes küsiti, kas sotsiaalteenused saavad ikka rahastatud nii nagu kord ja kohus. Pärast pidi ta veel kaks korda oma küsimuse juurde tagasi tulema. Nagu Sulev Liivik ütles, ta saab aru, millest on need küsimused tingitud. Nad on saanud kirja, kust on selgunud – nagu ma aru sain, mul endal seda kirja ei ole –, et Võru linnas saadi seaduseelnõust aru niiviisi, nagu 237 000 euro asemel, mis on seal sotsiaalteenusteks ette nähtud sellel aastal, saab Võru järgmine aasta palju vähem. Räägiti mingist 70 000-st, mis on tohutu kadu. Härra Liivik rahustas, et see vähenemine ei pidanud ületama 20 000 eurot, aga tegelikult on võimalik täpsustada.
Kolleeg Jürgen Ligi esitas terve hulga küsimusi, kõik ühe loosungi all: võitjad ja kaotajad. See sõnaühend kõlas kolm korda. Tähendab, kui me läheme personaliseeritud toetuselt üle jagamisele tulubaasi, tasandussummade kaudu, siis tõenäoliselt keegi võidab ja keegi kaotab. Peaaegu poole ajast, mis meil läks selleks aruteluks, 20–25 minutit, käiski jutt selle ümber. Lähen kohe arutelu lõppu. Ma küsisin, kas ministeeriumil on olemas tabel või andmed konkreetselt iga omavalitsuse kohta, kui palju üks või teine kaotab ja kui palju võib-olla võidab. Jah, sellised andmed on olemas, välja arvutatud. Ma palusin, et nad saadaks selle tabeli komisjonile. Täna me saime selle kätte. 46 omavalitsuse jaoks ei muutu mitte midagi, nad jäävad nulli. Niipalju, kui nad nende eesmärkide saavutamiseks said, nii palju saavad nad ka edaspidi. Kolm omavalitsust, mille hulgas on kindlasti Ruhnu – kui huvitab, siis ma vaatan järele –, kaotavad 0,3%, kuus omavalitsust 0,2% ja 16 omavalitsust kaotavad 0,1% kogusummast. Kaheksa omavalitsust saavad plussi, 0,1%. Arutelu käigus tõstatati ka see teema, et kõige rohkem peaksid võitma sellest rikkad omavalitsused. Kellel on suurem baas, sellel tuleb ka suurem kasv. Ma vaatasin seda tabelit: Tallinn, Pärnu, Narva, Jõhvi ja Võru jäävad nulli, 0,1% miinust on Kohtla-Järvel ja Valgal ning 0,1% plussi on Tartul. Nii et suurused on sellised. Ministeeriumi esindaja rääkis mitu korda sellest, et kui toimub mingi vähenemine, siis see on 1–2 eurot inimese kohta aastas.
Enn Meri tõstatas ühe teema. Ta luges seletuskirjast, et seal on viidatud Põhjamaade rahastamissüsteemile, ja siis tuletas meelde Rootsi näidet, kus omavalitsuse tulubaasis on 30% see tulumaksu määr. Miks meie ei saaks tulumaksu määra kehtestamist üle anda kohalikule omavalitsusele? Siis läks Riigikogu rahanduskomisjoni liikmete vahel diskussiooniks. Arutati, kas luua igale vallale ja linnale oma maksuamet jne, nii et igav meil igatahes ei olnud.
Lõpus tekkis veel üks omavaheline vaidlus Ligi ja Taavi Rõivase vahel, et kas see on paremoportunism või ei ole, et see süsteem peaks siiski olema seotud eelarvete kärpimisel tekkinud miinuse kaotamisega. Komisjonis väideti, et neid 0,03%, mille võrra järgmised kaks aastat baas suureneb, 11,93% ja 11,96%, ei võeta tulumaksubaasi taastamisena, see on siltide kaotamine, nagu siin juba täna kõlas, ja see raha läheb lihtsalt patta, kust toimub jaotus vähema bürokraatiaga jne.
Nii et arutelu oli üsna pikk ja huvitav, aga kõik otsused said lõpuks konsensuslikult vastu võetud. Nagu ma juba ütlesin, 7 rahanduskomisjoni liiget tegid otsuse teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta see seaduseelnõu päevakorda täna, 26. septembril ja esimene lugemine lõpetada. Kaasettekandjaks määrati komisjoni esimees. Muudatusettepanekute esitamise ajaks oleks siis, kui ma ei eksi, 5. oktoober kell 12. Aitäh!

17:32 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh ettekande eest! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 685 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 685 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 5. oktoobri kell 12. Kaheksas päevakorrapunkt on menetletud.

---

9. 17:33 Muinsuskaitseseaduse eelnõu (684 SE) esimene lugemine

17:33 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme üheksanda päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud muinsuskaitseseaduse eelnõu 684. Palun esimese lugemise ettekandeks kõnepulti kultuuriminister Indrek Saare.

17:33 Kultuuriminister Indrek Saar
Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Teie ees on muinsuskaitseseaduse eelnõu 684. Vajadus uue seaduse järele tuleneb praktilisest elust. Muinsuskaitse valdkonna peamine probleem on, et kultuurimälestiste omanike ja riigi kohustused mälestiste säilimise tagamisel ei ole tasakaalus. See loob ebaõiglustunnet ja seab ohtu pärandi säilimise. Riiklikust muinsuskaitseregistrist vaatab vastu ebamugav tõde: peaaegu kolmandiku ehitismälestiste juures on seisundimärge "avariiline" või "halb". Siinkohal lausa pean taas tsiteerima Winston Churchilli, kes on öelnud: *we shape our buildings; thereafter they shape us*, ehk maakeeli: meie kujundame ehitised ja seejärel kujundavad ehitised meid. Meid ümbritsevast keskkonnast sõltub meie elukvaliteet ja meie identiteet. Kahtlemata on selle juures üks suur faktor hoitud ja korras kultuuripärand.
Eelnõu läbiv eesmärk on avalike ja erahuvide tasakaalustamine. Riigi kohustusi suurendatakse mälestise omaniku kasuks, panustatakse rohkem nõustamis- ja ennetustegevusse ning otsuste tegemiseks antakse rohkem paindlikkust. Riik võtab enda kanda muinsuskaitse eritingimuste andmise ning uuringute ja järelevalve osalise hüvitamise. Uuringute ja järelevalve hüvitamiseks on riigieelarvest alates järgmisest aastast täiendavalt ette nähtud 1,4 miljonit eurot aastas, mis sisuliselt kahekordistab senised toetused omanikele. Omanikke on meil aga tervelt 135 000. Seega võib öelda, et uus seadus puudutab kõige otsesemalt iga kümnendat Eesti elanikku, kaudsemalt puudutab kultuuripärand kõiki Eesti elanikke ja mitte ainult, vaid ka Eestit külastavaid turiste.
Muinsuskaitseamet saab juba järgmisel esmaspäeval 25-aastaseks. Eelnõuga näeme ette, et ameti roll muutub üha enam nõustavaks ja toetavaks ning ta hakkab täitma ka muuseumivaldkonna arenduskeskuse rolli. 2007. aastal külastati Eestis muuseume rekordiliselt üle 3,5 miljoni korra. See näitab selgelt, et muuseumidel on eestlaste seas oluline roll. Seda enam on kahetsusväärne, et muuseumivaldkonnal on seni arenduskeskus puudunud. Muinsuskaitse ja muuseumid on mõlemad kultuuripärandi valdkonnad ja nende strateegilise juhtimise ühendamine riigi vaates on mõistlik.
Seda eelnõu on ette valmistatud neli aastat. Ma tahan kasutada võimalust ja tänada kõiki koostööpartnereid, kes on aidanud mõtteid ja teksti lihvida. Neid on tõesti väga palju, kõiki ei jõua kindlasti nimetada: erialaliidud, kutseühingud, ülikoolid, seltsid, omanike esindused, muuseumid, riigiasutused ja paljud teised. Ühtlasi tahan tänada Riigikogu kultuurikomisjoni juba toimunud sisuka arutelu eest ning loodan nende arutelude jätkumist ka siin saalis.
Kultuuripärandi säilitamine läbi aegade on riigi põhiseaduslik ülesanne. Tänavusel Euroopa kultuuripärandi aastal oleks selle seaduse vastuvõtmisel eriti sümboolne tähendus. Valitsus on uue muinsuskaitseseaduse eelnõu heaks kiitnud. Teie ette jõudnud seaduseelnõu tekst ei pruugi olla täiuslik, aga ma olen veendunud, et kavandatud põhimõttelised muudatused on väga vajalikud. Usun, et Riigikogu ekspertiis teeb omakorda käesolevast seaduseelnõust väga hea seaduse. Meie põhimõtteline otsustuskoht on, kas pöörame näo 135 000 inimese ehk omaniku poole ning kas rakendame oma potentsiaali erakordselt rikka kultuuripärandiga riigina. Aitäh! Olen rõõmsasti valmis vastama teie küsimustele.

17:37 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra minister! Teile on küsimusi. Viktoria Ladõnskaja-Kubits, palun!

17:37 Viktoria Ladõnskaja-Kubits

Hea minister! Ma küsin ettepaneku kohta muuta Muinsuskaitseameti nime. Kas te arvate, et see on tõepoolest vajalik? See on esimene küsimus. Teiseks, kui palju see maksma läheb? Muinsuskaitse termin või mõiste kui selline on ikkagi Eesti jaoks väga oluline. Kas me tõesti kaalume seda varianti, et vahetame välja?

17:37 Kultuuriminister Indrek Saar

Aitäh, väga hea küsimus! Arutelu selle üle, milline peaks see nimi olema, on olnud tegelikult päris pikk. Ega sellist lõplikku tõde ju ei olegi, seda võib vaadata mitme nurga alt. Nime muutmine on selles mõttes vajalik, et kui Muinsuskaitseamet hakkab tulevikus järjest enam tegelema muuseumide valdkonnaga, siis see peaks kajastuma ka selle asutuse nimes. Seal on veidi rohkem funktsioone kui see, mida me muinsuskaitse all oleme seniajani silmas pidanud. Aga kas see Kultuuripärandiamet nimena on kõigile piisavalt mõistetav, on arutelu koht. Nagu ma ka ütlesin, seaduseelnõu, mis on teie ees, ei pruugi olla täiuslik ja seal saab Riigikogu muudatusi teha.
Üks võimalusi, mis on olnud arutelul, on olnud ka Muinsuskaitse ja Muuseumide Amet, mille kohta on juba naljatamisi öeldud, et siis oleks võimalik kasutusele võtta väga ilus lühend Mumu. Ma arvan, et see on üks võimalus, mida kaaluda, et saaks kirjeldada sisu ja jääda ka nagu vana nime juurde. Lihtsalt meeldetuletuseks, et Muinsuskaitseamet kandis umbes neli ja pool aastat ka nime Muinsuskaitseinspektsioon, see oli aastatel 1997–2002.
Aga mis see maksab? See nimemuutus maksab *ca* 5000 eurot. Mingid blanketid, visiitkaardid ja veebilehed tuleb ümber kujundada. Aga selle jaoks me eraldi vahendeid ei küsi, Kultuuriministeeriumi eelarves on need vahendid ette nähtud.

17:40 Aseesimees Kalle Laanet

Jüri Jaanson, palun!

17:40 Jüri Jaanson

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Ühiskonnas on pikemat aega olnud probleemiks muinsuskaitse all olevate ehitiste, avalike hoonete ligipääsetavuse ja erivajadustega inimeste vajaduste vahel tasakaalu leidmine. Eesti Puuetega Inimeste Koda on toonud välja, et näiteks arhitektuuripärandi puhul on levinud arusaam, et seal ligipääsetavust tekitada ei saa. Kui palju te muinsuskaitseseaduse muudatusi, uut tervikteksti või peaaegu uut teksti ette valmistades Eesti Puuetega Inimeste Koda kaasasite? Kas see uus seadus arvestab nüüd ligipääsetavusega?

17:41 Kultuuriminister Indrek Saar

Ei oska öelda, kui palju seda kaasamist on olnud. Kui seda ei ole olnud piisavalt, siis ma loodan, et Riigikogu menetluse käigus on võimalik seda veel arvestada.
Ma ei ole kindlasti nõus sellega, et muinsuskaitsealustele hoonetele ei ole võimalik tagada ligipääsu. Sellise ligipääsu loomine on kallim kui selle mittetegemine. Me räägime tihtipeale ka uute hoonete puhul, et ei taheta piisavalt arvestada nende elementaarsete tingimustega, millega ligipääsu tagamisel arvestama peaks. Sellega tuleb pidevalt tegelda. Mulle tundub, et ühiskond saab järjest teadlikumaks, et seda tuleb teha. Loomulikult, muinsuskaitselise objekti puhul võib see olla keerukam kui uue hoone planeerimisel, mõnel juhul võib see olla väga keeruline ja võib ka oluliselt kulusid suurendada. Aga ma loomulikult arvan, et selles kontekstis, kus me ühelt poolt tahame väga, et me enne põhjalikult mõtleksime, kui me olemasoleva hoone kordategemise asemel läheme uut ehitama, me peame alati mõtlema väga põhjalikult selle peale, et me kordategemise käigus leiaksime need võimalused, et ligipääs oleks tagatud kõigile. Nii et ma väga loodan, et see töö, mida tulevikus ka loodava seaduse raames Muinsuskaitseamet või Kultuuripärandiamet – mis nime ta siis kandma hakkab – tegema hakkab, arvestab maksimaalselt nende vajadustega, mis on erivajadustega inimestel.

17:43 Aseesimees Kalle Laanet

Viktoria Ladõnskaja-Kubits, teine küsimus, palun!

17:43 Viktoria Ladõnskaja-Kubits

Lugupeetud minister! Küsin ka raha kasutamise kohta seoses järelevalve ja nõustamisega. Kui ma õigesti saan aru, siis 1,4 miljonit on mõeldud järelevalve ja uuringute kompenseerimiseks. Kas te olete kindel, et mälestise omanik just seda vajabki, järelevalvet ja nõustamist või uuringuid?

17:43 Kultuuriminister Indrek Saar
Esimene tõke, mis tavaliselt omanikul tekib, on see, et selle jaoks, et üldse hakata midagi kavandama oma maja juures, mis on muinsuskaitse all, peab ta saama muinsuskaitse eritingimused. Praegu maksab ta need ise kinni. Ta peab need ise tellima ja ise kinni maksma. Esimene asi, mida selle raha eest tehakse, on see, et muinsuskaitse eritingimused antakse talle tasuta. Selle tagab talle riik. Ehk hakates kavandama eelarvet, et näha, mida ta suudab investeerida ja kui palju ta suudab teha, ei pea ta kõigepealt oma raha sinna alla panema, enne kui ta üldse aru saab, kas see on võimalik või mitte. See on üks võtmeküsimusi, me loodame, et see tegelikult võtab maha üksjagu hirme, mis omanikul on nende piirangute tõttu, mis tulenevad sellest, et see on kaitsealune objekt. See on üks pool sellest. Teine pool on see, et selle raha eest saab riik uuringute ja muinsuskaitselise järelevalve kulusid osaliselt hüvitada. Selle mõte on hüvitada neid kulusid, mis tekivad lisaks ehitamisele või remontimisele. Ehitades ja remontides on alati kulud. Kaitsealune objekt võib just nende nimetatud asjade tegemisel tekitada täiendavaid kulusid, näiteks eritingimused ning uuringud ja järelevalve. Seal tuleb riik appi. See on selge, et me ei jaksa kunagi riigieelarvest kinni maksta kõiki neid kulusid, mis muinsuskaitseliste objektidega seonduvad. Neid on ilmselt miljardeid, kui me mõtleme, kui palju meil tegelikult kaitsealust pärandit on. Riik, jah, tegelikult mitme toetusprogrammiga ise omanikuna investeerib sinna ju ka kümneid ja kümneid miljoneid. Aga see, et inimene, kes on sunnitud endale uue maja ehitama, peab ise kogu raha välja käima, aga sellele, kes restaureerib, me maksame kõik kinni, ei ole vist ka päris see, mida me tahaksime.

17:45 Aseesimees Kalle Laanet
Helmut Hallemaa, palun!

17:45 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Aitäh, austatud minister! Küsimus läheb küll natuke otseselt eelnõu raamistikust välja, aga haakub teemaga väga hästi ja on siin jätkuna eelmisele küsimusele. Teie käest on seda ka õige küsida. Me oleme looduskaitsega jõudmas nüüd selleni, et me kompenseerime ka looduskaitselised maad ja ostame need välja. Kas muinsuskaitse jaoks on meil raha või eelarvelisi vahendeid piisavalt? Kindlasti võiks seda rohkem olla. Mismoodi see areng võiks teie arvates vahendite vallas toimuda?

17:46 Kultuuriminister Indrek Saar
Kui te kultuuriministri käest sellise küsimuse küsite, siis ma ütlen, et muidugi ei ole raha piisavalt. Väga vähe on, palju rohkem peaks olema. Aga nagu ma ütlesin, need toetused, mis omanikele on mõeldud, me selle otsusega kahekordistame. See on väga-väga suur samm edasi. Aga minu vastuses eelmisele küsimusele ilmselt peitus tegelikult suur osa vastusest ka teie küsimusele.

17:46 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

17:46 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Eesti muinsuskaitse tekkis kunagi vabatahtlike najal. Tänaseks päevaks on meie kodanikuühiskond ja vabatahtlik liikumine väga palju edenenud ja tugevamaks saanud, kuid ometi on ka kehtivas muinsuskaitseseaduses selline mõiste nagu muinsuskaitse usaldusmehed. Enamasti on nendeks usaldusmeesteks isikud, kes suuresti olid ka osa muinsuskaitseliikumise taastekkimisest taastunud Eesti Vabariigis. Miks selles uues variandis on see usaldusmeeste institutsioon üldse ära kaotatud? Kelle huvides ja miks, huvitab mind põhiliselt. Ma küsisin seda ka komisjonis, aga teie ametnikud jäid vastamisel veidi alla.

17:47 Kultuuriminister Indrek Saar

Ma komisjoni arutelu selle etapi juures vist ei olnud, seda ma ei oska täpsustada, mida nad vastasid. Muinsuskaitse usaldusmehed tekkisid ju tegelikult 1930-ndatel, kui Eestis oli üks muinsuskaitseinspektor kogu Eesti kultuuripärandi üle valvamas, siis tekitati usaldusmeeste institutsioon, niipalju, kui mina olen aru saanud. Teie ajaloolasena oskate seda kindlasti täpsustada. Vaatame tänast situatsiooni. Meil on professionaalne muinsuskaitse, kes sellega iga päev tegeleb. Me suurendame ressursse selle jaoks, et seda võimalikult professionaalselt teha. Teistpidi, vaatame usaldusmeeste õigusi. Need on sisuliselt täpselt needsamad, mis on igal tavakodanikul, nii nagu meil kõigil. Meil kõigil on õigus juhtida tähelepanu sellele, kui kultuuripärandiga käiakse halvasti ringi, nendel usaldusmeestel on täpselt samasugune õigus. Vaatame seda, kuidas kogukond osaleb kultuuripärandi kaitsel ja selle kordategemisel. Neid inimesi on tuhandeid, kes sellega oma vabast ajast vabatahtlikkuse alusel pidevalt toimetavad, ka nemad on omamoodi usaldusmehed. Nüüd on küsimus, kas osal neist peaks olema märk või mitte. On tehtud ettepanek, et sellisel vahetegemisel justkui ei ole tänasel päeval põhjendust. Kui on mingi väga hea põhjendus, miks see peaks olema, siis Riigikogu, ma arvan, seda arutab ja otsustab.

17:49 Aseesimees Kalle Laanet
Tarmo Kruusimäe, palun!

17:50 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma loen siit ja saan aru, et päris kergekäeliselt on meil tekkinud kultuurimälestised, mis on eraomanike käes. Ma toon lihtsa näite. Muinsuskaitsekuu raames kutsuti üles ka eraomanike käes olevaid asju korda tegema, kui peremees ise ei ole tema valduses olevasse mälestisse heaperemehelikult suhtunud. Ma loen siit eelnõust välja, et nüüd saab omanik, kes on krahmanud endale mõne kultuurimälestise, selle rahva raha eest korda teha. Kuhu jääb heaperemehelik vastutus? Miks te seate kultuurimälestiste eraomanikud ebavõrdsesse seisu? Mõni pingutab, aga teine teeb rahva raha eest korda.

17:50 Kultuuriminister Indrek Saar
Ei, absoluutselt mitte. Ma tulen tagasi selle juurde, mida ma just teie kolleegile sellel teemal vastasin. Mulle tundub, et tema sai samamoodi aru, nagu mina vastasin, aga ma siis kordan veel kord üle. See täiendav 1,4 miljonit on mõeldud selle jaoks, et kompenseerida neid kulutusi, mida tavapärase ehitus- või remonditegevuse käigus ei teki. Siis on võimalik saada muinsuskaitse eritingimused riigilt tasuta. Riik ütleb, et kui sa tahad midagi teha selles või selles lõigus, siis sa pead arvestama selliste asjadega. Seni pidid sa selle ise kinni maksma ja see on täiendav kulu, mida sul ei teki, kui hoone ei ole kaitse all. Riik võtab eritingimuste väljatöötamise ja vormistamise kulu tulevikus enda kanda kõigi puhul, kes on kaitsealuse maja omanikud. Kui on soovi, siis saab küsida kuni pooles ulatuses uuringute ja järelevalve kompenseerimist. Kui see on põhjendatud, siis riik tuleb appi, kui tundub, et see on omanikule väga suur täiendav kulu, siis tuleb riik kuni pooles ulatuses appi. Teine pool tuleb endal panna. Mis puudutab oma maja ehitamist, kaunistamist ja korrashoidu, siis see on niikuinii omaniku kulu.

17:52 Aseesimees Kalle Laanet
Ain Lutsepp, palun!

17:52 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Kui ma eksin, siis parandage mind. Muinsuskaitseobjektide nimekiri kinnitati vist 1997, eks ole. See oli tehtud põhiliselt, ütleme, veneaegsete, noh, asjade põhjal. Kas on kavas ka see nimekiri üle vaadata, et näha, mis asjad vajavad praegusel ajal rohkem muinsuskaitset, arvestades sellega, et muinsuskaitse all olevate objektide piirid lähevad läbi majade, kruntide ja kõiksugu muude selliste eraomanduslike ja ka riiklike, ütleme, ehitiste või territooriumide? Palun öelge, kas on plaanis vaadata üle see nimekiri, mis on üldse muinsuskaitse all ja mis ei ole. Osa objekte võivad olla võsastunud või lihtsalt kadunud.

17:53 Kultuuriminister Indrek Saar

Jaa, see töö käib pidevalt. Ühelt poolt see, millised on need objektid, mis tuleks veel kaitse alla võtta. No kaitse alla ei võeta niimoodi, et minister iga päev kirjutab mõnele uuele otsusele alla, aga mõned sellised objektid aastas on. Näiteks, oodates siin ettekannet, oli mul aega allkirjastada Eesti Rahvusraamatukogu hoone kaitse alla võtmine. Samamoodi tehakse pidevalt revisjone selles suhtes, mida ei ole enam mõtet kaitsta, sest ei saa enam kaitsta, kuna objekt ei ole piisavalt säilinud või tuleb välja, et sellist liiki objekte on kaitse all juba piisavalt ja kõiki neid ei ole enam ratsionaalne või otstarbekas kaitsta. Ehk meie mälu säilib juba kindla peale ja kõiki objekte ei pea kaitsma.
Lisaks sellele on väga oluline, mida otsustab kohalik kogukond, sest ka kohalikul omavalitsusel on võimalus teha sisuliselt otsustusi, mis on nende vaates olulised objektid ja mida tuleks ka kohalikul tasandil kaitsta. See on selles mõtte mitmekihiline. Uus seadus annab ühelt poolt Muinsuskaitseametile võimekust juurde, mis tähendab seda, et jõuab tegelikult tekitada endale järjest parema pildi sellest, mis see aktuaalne seis on, ja teiselt poolt annab ka paindlikkust juurde. Kõiki objekte ei ole alati vaja tervikuna kaitse alla võtta, võib võtta ainult mingi osa objektist. Selleks annab uus seadus palju paindlikkust juurde.

17:55 Aseesimees Kalle Laanet
Tarmo Kruusimäe, palun!

17:55 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas te oskate öelda, kui paljud meie pärandkultuuri hulka kuuluvad pühad hiied ja ohvrikivid on praegu kaardistatud, kui paljud neist vajaksid ja käesoleva eelnõuga saaksid rahalist tuge ning kas te teete valdkonna spetsialistidega koostööd? Küsimuse teine pool on see: mis saab siis, kui SA Tallinna Linnahall soovib raha uuringuteks? Ilmselgelt jääb sellest 1,3 miljonist väheks.

17:56 Kultuuriminister Indrek Saar
Tulen nüüd tagantpoolt ettepoole. Sihtasutusele Tallinna Linnahall on muinsuskaitse eritingimused minu teada juba väljastatud. Ma ei tea, kuidas on lugu täiendavate uuringutega, aga täiendavatel uuringutel on mõistlik lagi, millest rohkem ei kompenseerita. Ei ole niimoodi, et sellest 1,4 miljonist antakse kellelegi 1 miljon ära. Seda kindlasti ei juhtu, me räägime ikkagi oluliselt väiksematest summadest, mida on võimalik kompenseerida. Kui keegi tahab uurida ja uurida aastate kaupa ja jääbki ainult uurima, siis ei ole riigi asi seda kinni maksta. Inimene võib oma omandit uurida väga põhjalikult, täpselt nii palju, nagu ta tahab, niikaua kuni ta seda ei kahjusta. See on juba igaühe enda otsus.
Mis puudutab kaardistust, siis see määratlus, mida looduslike pühapaikade alla arvestada, jaguneb muinsuskaitseseaduse ja looduskaitseseaduse vahel. Muinsuskaitse mõistes me räägime eelkõige arheoloogilistest leiukohtadest, mis puhul need looduslikud pühapaigad on muinsuskaitseseaduse all, aga üksikud puud ja teised sellised loodusobjektid käivad looduskaitseseaduse alla. Seal ongi väga suur roll just nimelt kohalikul kogukonnal, sellel, mida ta väärtustab loodusliku pühapaigana, kuidas ta seda kasutab ja millised reeglid omavahel kokku lepib. Kindlasti ei saa riik seal kõiki asju reguleerida, see ei oleks ilmselt ka mõistlik.

17:58 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud kultuuriminister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekande teeb kultuurikomisjoni esimees Aadu Must. Palun!

17:58 Aadu Must
Austatud juhataja! Head kolleegid! Kultuurikomisjon arutas muinsuskaitseseadust 18. septembril ja põhjaliku ettekande tegi kultuuriminister Indrek Saar. Lisaks talle osalesid diskussioonis aktiivselt tema meeskonna liikmed: õigus- ja varahaldusosakonna juhataja Merle Põld, samuti muinsuskaitsenõunik Liina Jänes ning ka ministri nõunik Maris Sild. Ettekanne, mida te praegu kuulsite, oli üsna põhjalik ja diskussioonis avati ka suurem osa probleemidest. Nii et kuigi ma võtsin kaasa selle seaduse enda, ei pea ma nähtavasti seda kõike tutvustama hakkama.
Lühidalt. Nii nagu härra kultuuriminister ütles, komisjon juba alustas päris tõsist ja sisukat arvamuste vahetamist ja peab seda jätkama ilmselt veel üsna mitmel koosolekul. Tegemist on seadusega, mida on

oodatud kaua, see on kaua tehtud kaunikene. Mina isiklikult – ilmselt olen ma väga vana inimene – mäletan veel seda, kuidas seda juba palju aastaid tagasi arutati. Siis oli põhiprobleem, kas muinsuskaitse on amet või inspektsioon ja kas lammas võib ohvrikivi ümber muru näksida või äkki sööb kivi ka ära.
Teemasid, mis määravad ära, et arutelu tuleb pingeline ja et see seadus tuleb mõne aasta pärast jälle uuesti ette võtta, on päris mitu. Tegemist on sellise seadusega, kus ongi erinevad arvamused ja huvid. Ühelt poolt me kõik tahaksime alati midagi kiiresti uuendada, ehitada ja luua ning vahel tundub, et muinsuskaitse äkki segab. Teiselt poolt on meil huvi säilitada kõike, mis on vana, ilus ja väärtuslik. Aga tõepoolest, ta võib uut segama hakata või ei ole selleks raha ja vahendeid. Teine selline kaalukeelelugu on loomulikult raha. Põhiprobleem on kõikides riikides see, et kui riik saab rikkamaks, siis ta kaitseb paremini, aga vaene riik kaitseb halvemini. Mõnes mõttes me oleme Eestis isegi iseendast ette jooksnud ja rahaline probleem on tuntav küll. Näiteks tuleb kõik muistised, mis leitakse, ka alles hoida. Praegu on meil tegelikult ülirasked tingimused, et kõike leitut, kõiki muistiseid ja ka arheoloogilisi leide nõuetekohaselt hoida. Aga kohe, kui me sellest rääkima hakkame, pöörduvad kõik arheoloogid Riigikogu poole ja ütlevad: "Jaa, seda valdkonda tuleks vist natukene paremini finantseerida."
Olulised teemad, mis käisid komisjonist läbi, käisid läbi ka praegusest diskussioonist. Kõigepealt, selle seaduse kohta peab mainima, et paindlikkus on tõesti oluliselt suurem, kui see varem oli, ja püütakse vastu tulla muinsusobjektide omanikele. Loomulikult ei jõua me nii palju vastu tulla nagu näiteks rikas Rootsi riik, mis ikka väga jõuliselt stimuleerib muistiseid korda tegema.
Samuti oli mitmeid küsimusi, mis siin ka kordusid ja mis puudutasid tegelikult muinsuskaitse üldkontseptsiooni, et mis peab üldse olema muinsuskaitse all. Hea oleks, kui me saaksime ühest küljest reeglid ja eeskirjad ning teiseks oleks täpselt teada, kuidas neid kasutatakse, mis on nende sisu. Näiteks kas või seesama, kas looduslikud pühapaigad on klassikalised muinsuskaitseobjektid või seda mitte? Julgen professionaalide poolelt öelda, et nad kipuvad kohati minema n-ö vaimuelu valdkonda. Tundes hästi arhiive, võin ma öelda, et mitmed looduslikud pühapaigad ongi nagu vaimulooming, ajaloos ei ole neid olnud, nad on sedalaadi objektid, mis on inimese mõttetöö vili.
Samuti käis siin jutt sellest, kas muinsuskaitseseaduses on piisavalt mõeldud – kas või hea kolleeg Jüri Jaanson küsis seda – puuetega inimeste peale. Muide, see on ka terves Euroopas diskussioon. Julgen öelda, et meil käis diskussioonist läbi ka Tartu raekoda, sest mitu inimest on Tartust pärit. Muinsuskaitse ütleb, et võlvlagesid nagu ei tohiks seal lõhkuda. Samasugustel juhtudel on Saksamaal öeldud, et raekoda peab eelkõige elama, tal peab olema funktsioon ja teda tuleb muuta nii vähe kui võimalik, aga esimene prioriteet on, et ta ellu jääks. Ka neid asju me komisjonis hakkame aina edasi arutama ja arutama.
Põgusalt oli juttu usaldusmeestest ja ka sellest, mis siin uuesti tõstatus. See oli ka komisjonis tõsiselt arutlusel. Arutlusel oli küsimus, mis teha nimega. Julgen öelda, et uus väljapakutud nimi Kultuuripärandiamet vastab euroopalikele arengutele. Kogu Euroopas püütakse teha niimoodi, et ei oleks iga kasti jaoks oma väikest lahtrit ja nimetust. Kultuuripärand kui tervik oleks euroopaliku poolega kaasaminek. Teiselt poolt – komisjon seda tunnetas ja mitmed inimesed tõid seda välja –, me oleme tugevalt traditsioonides kinni ja meile on mõned traditsioonid väga tähtsad. Me kõik mäletame meie taasiseseisvumisperioodi, mäletame seda, kui suur roll seal oli muinsuskaitseliikumisel. Nähtavasti ei tee ma suurt pattu, kui prognoosin, et me asume ikkagi selle idee taha – vähemalt kuluaarides nii tundus ja tegelikult ju koosolekul ka –, et nähtavasti saab õige nimetus olema Muinsuskaitse ja Muuseumi Amet. See on pikem, võib-olla tulevikus vaatab keegi seda nii, aga seal on meie tugevad traditsioonid taga.
Veel viimane märkus minu poolt. Siit käis juba läbi, et muinsuskaitsel on olnud erinevaid meetodeid, ja käis ka mitu arvamust läbi, et millal ta siis ikka tekkis ja millal ta oli inspektsioon. Tudengitega lugesin äsja arhiivis 1857. aasta sillakohtu protokolle. Peab ütlema, et siis olid muinsuskaitsereeglid hoopis karmimad. Talumees, kes murdis Karksi lossi küljest ehitusmaterjali, sai ihunuhtlust. Pärast seda, kui ta tagumik oli tuline, enam keegi ehitusmaterjali sealt otsima ei läinud.
Komisjon leidis, et parandusettepanekute esitamise tähtajaks on kümme päeva, st tähtaeg on 10. oktoobril kell 17.15. Üksmeelne, konsensuslik otsus oli: esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

18:05 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, austatud komisjoni esimees! Teile on küsimusi. Jüri Jaanson, palun!

18:05 Jüri Jaanson
Aitäh, hea eesistuja! Austatud ettekandja! Tõepoolest, nende ligipääsetavuse antinäidete toomise jaoks ei pea isegi Tartusse sõitma, siinsamas majas, Riigikogu hoones, on need probleemid täiesti olemas. Jah, muinsuskaitse aluspõhimõtteid saab defineerida ka Veneetsia harta kohaselt, mille järgi kõik vana olgu vana ja kõik uus olgu uus. Tänapäeval suudavad arhitektid tõenäoliselt vägagi selgelt ehitada niiviisi, et eristatav on see, mis on vana ja säilitatav, mille kaudu me hoiame oma mälu, ja see, kus on tõesti vaja ligipääsetavust. Nii et kooskõla on võimalik. Ma tahtsin tegelikult küsida seda. Te ütlesite ise ära, et te kavatsete veel mitmel komisjoni istungil neid küsimusi arutada. Te kindlasti arutate ka ligipääsetavuse ja muinsuskaitse n-ö tasakaalu küsimust oma komisjoni istungil.

18:06 Aadu Must
Aitäh selle küsimuse eest, milles me oleme üsna ühel arvamusel!

18:07 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:07 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kunagise muuseumidirektorina loen ma siit üllatusega, et te tahate muuseumid muinsuskaitse alla ühendada. Kunstimuuseumid, tervishoiumuuseum, loodusmuuseum, zooloogiamuuseum – muuseume on igasuguseid. No kurat – vabandust! –, mis muinsusega siin tegemist on või on see lihtsalt mingi keha, mis praegusel hetkel tundub olemas olevat, kuhu võib kõik, mis on, ühte patta panna?

18:07 Aadu Must
Hea kolleeg Peeter Ernits ise teab Eesti olusid päris hästi. Mitte kõik muuseumid ei ole üldse Kultuuriministeeriumi all, nii et kõiki neid ühte patta panna ei saa. Nähtavasti ei anta mingit loomamuuseumi arheoloogide kamandada. Nii see ilmselt on. See on eelnõu, mis alles komisjoni jõudis, see ei ole komisjoni tahe. Ka teie ettepanekud on väga oodatud. Iga sellise asja kohta, kus võib vääritimõistmist olla, tulebki teha parandusettepanekuid ja neile tähelepanu juhtida. Nii lihtne see ongi. Aga see, et loomamuuseum läheks arheoloogide valitseda, unustage ära, seda küll ei juhtu, selleks ei ole isegi kohta. Kuid markeerime selle ära.

18:08 Aseesimees Kalle Laanet
Helmut Hallemaa, palun!

18:08 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Hea kolleeg Aadu Must! Sa korra tõid välja sellise asja nagu need looduslikud pühapaigad, kus kattuvad kultuuripärand, muinsuskaitse ja ka looduskaitse. Aga ma küsin laiemalt: kas komisjonis kerkisid üles teatud vastuolulised kohad, kus looduskaitseseadus ja muinsuskaitseseadus ühel alal kattuvad? Üks selline koht on linnamäed, konkreetselt näiteks Viljandi lossimäed, kus on maastikukaitseala ja muinsuskaitseala. Kas sellised võimalikud konfliktialad tulid arutlusele ja kas seadus neid arvestab?

18:09 Aadu Must
Ütlen teistpidi: nende teemade üle käib kogu Euroopas väga tõsine diskussioon. Mulle meenub ühe Hollandi kolleegi ettekanne, kes rääkis just muinsus- ja looduskaitse vahekorrast. Tema arvas küll niimoodi, et n-ö rahvusliku kultuuripärandi ja rahvusliku mälu säilitamine nii looduskaitse kui ka muinsuskaitse vormis võiks olla tihedamini seotud. Ta rääkis eelkõige sellest, kuidas Hollandi ülikoolides on viidud sisse heritoloogia, tõlgime seda tinglikult nii. See on halb nimetus ja pealegi poolest saadik väljamaakeelne, aga slängis seda kasutatakse. See tähendab, et inimene, kes õpib n-ö konsulteerivaks ja kontrollivaks ametnikuks, tunneb nii muinsuskaitse- kui ka looduskaitsealasid, teab, et happevihm on kahjulik nii Toompea lossile kui ka Ontika paljandile, tegutseb ühtemoodi jne. Nemad on seda meelt, nemad oma väikeses riigis – Eesti on nende arvates võib-olla suur – mõtlevad, et selliseid ametkondi võiks rohkem ühe mütsi alla viia. Siis ei juhtuks nii nagu meil Laiuse kirikuga, et looduskaitsjad ütlevad,

et kirik tuleb sealt ära viia, sest põlispuud ei saa kasvada, ja muinsuskaitsjad ütlevad, et kuulge, need põlispuud tuleb maha võtta, sest nad kukuvad kohe kiriku peale. Ma natuke utreerisin, aga probleem on tõepoolest just seesama. Arutame. Kas need ametkonnad peavad lähemat koostööd tegema? Jah, peavad muidugi. Parlamentaarses riigis on veel parlament ka, kes vaatab, et igaüks ei kaitseks oma ametkonna, vaid üldriiklikku huvi.

18:10 Aseesimees Kalle Laanet
Helmen Kütt, palun!

18:10 Helmen Kütt
Tänan, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Tõukun hea ametikaaslase, sotsiaalkomisjoni liikme Jüri Jaansoni küsimusest, saades sellest inspiratsiooni. Mulle piisab lühikesest vastusest. Kui te hakkate komisjonis kaasama huvigruppe ja seda seaduseelnõu arutama, siis ma loodan, et te arutate ligipääsetavust mitte ainult füüsilise ligipääsetavuse vaatenurgast. On väga erinevaid puudeliike ja ligipääsetavus on tunduvalt laiem probleem kui ainult ratastooli- või liikumispuudega inimeste probleem. Mulle piisab, kui te ütlete jaa või ei.

18:11 Aadu Must
Peaks siis kuidagi pikemalt vastama. Tõepoolest, komisjonis olid samad meeleolud. Kui sa üle õla tagasi vaatad, siis kuuled kinnitust, et me just selles suunas liigumegi. See on asja üks pool. Teine pool on veel see, et seda ohtu, et me kõik ütleksime, et mõnel muistisel tuleb taastada 1656. aasta nägu, ei juhtu. Prantslased ka kurtsid, et nende Notre-Dame'i ehitati 500 aastat ümber. Mille sa siis nüüd valid, esimese faasi sellest või keskmise või faasi nr 55? Euroopa muinsuskaitsedoktriinis on jõutud ikka selleni, et hoone eelkõige elab, täidab funktsioone ja seda peab samas olema võimalikult vähe muudetud ja rikutud.

18:12 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:12 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! See eelnõu on muljet avaldav, selline paras "Kõrboja peremees", aga ma ei leidnud – võib-olla ma ei otsinud õigest kohast –, kas tal väljatöötamiskavatsus oli. On küll viidatud mitmele uuringule, Lätile, Soomele jne. Kuidas see seaduseelnõu selles valguses paistab?

18:12 Aadu Must
Võib-olla oskab vastata keegi ... Vaat, ma läksin eelmisest Riigikogust enne ära, kui see eelnõu saali tuli. Võib-olla Urve või keegi ütleb. Väljatöötamiskavatsus oli juba siis olemas. Nii et seda on läbi mitme koosseisu menetletud ja tõepoolest ei ole ma kuulnud etteheidet selle dokumendi puudumise pärast. Aga seda episoodi ei ole ma kontrollinud. See on eelmisest koosseisust üle võetud materjal, üle-eelmisest tegelikult, üle-eelmises koosseisus oli see lamba rohunäksimise lugu. Nii et tegemist on väga järjepideva loomeprotsessiga.

18:13 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra komisjoni esimees! Rohkem küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Laine Randjärv, palun! Kaheksa minutit.

18:13 Laine Randjärv
Head kolleegid! Austatud juhataja! Head külalised! Muinsuskaitseseaduse muudatused, nüüdseks juba muinsuskaitseseaduse praktiliselt uus eelnõu, on olnud Kultuuriministeeriumi riiulil olevate ülesannete hulgas juba pikka aega, nagu just äsja ka kultuurikomisjoni esimees ütles. Võin seda omalt poolt kinnitada repliigiga, kuna see küsimus siin tekkis. Isegi, võiks öelda, kümmekond aastat tagasi tehti need esimesed sammud. Tegelikult on tõesti väga hea meel, et eelnõu on saanud aruteluküpseks, selle eest tunnustus tegijatele.
Reformierakond peab oluliseks, et eelnõu üks eesmärke on tasakaalustada riigi ja mälestiste omanike

õigused ja kohustused. Muu hulgas võtab riik enda kanda muinsuskaitse eritingimuste tellimise ning hüvitab osaliselt Muinsuskaitseameti määratud mälestiste uuringute ja muinsuskaitselise järelevalvega seotud kulud. See on erakordselt tähtis, sest väga paljude eraomandis olevate muinsuskaitsealuste objektide olukord pole kiita, nende tulevik on olnud tume ja omanikel ei ole olnud seda esimest n-ö sissepandavat tera või impulssi, et üleüldse taastamisprotsessiga alustada. Tundub, et sisulised on ka ministeeriumi ettepanekud muinsuskaitseinspektorite tegevuse täiendamisel, see tähendab, et riigi funktsioon peaks olema rohkem nõustav, mitte aga kodanikku karistav.
Enim arutelusid on tekkinud Muinsuskaitseameti ümberstruktureerimise teemadel, nii teemavaldkonniti kui ka vormiliselt. See tähendab, et teemaks on uue laiendatud vastutus- ja tegevusvaldkonnaga ameti nime küsimus. Nimeteemad on alati kõige emotsionaalsemad, sest eks nimega seonduvad identiteediküsimused ja inimesed saavad niisugustest asjadest kõige paremini aru. Praegu on välja pakutud Kultuuripärandiamet. See on tekitanud rahulolematust, meile on tulnud mitmeid kirju. Ameti nimest on kadumas muinsuskaitseteema. Nagu siin oli ka juba jutuks, kultuurikomisjonis oli arutelu, mis põhines mitmetel pöördumistel. Ma arvan ka, et mõistlik on leida konsensus ja kas või ära nimetada mitu valdkonda. Arutelud nime vormi üle ilmselt jätkuvad. Esitaks ka küsimuse, kui palju see nimemuudatusega seonduv maksma läheb. See on teema, millest me eriti rääkinud ei ole. Kindlasti on see oluline, sest on väga palju näiteid ametite nimede muutmise kohta ja summad on nende muudatuste tegemisel olnud kolossaalsed.
Eesti Puuetega Inimeste Kojalt on tulnud samuti eelnõule tagasiside, mis on seotud muinsuskaitseliste hoonete ligipääsetavusega. Arhitektuuripärandi puhul on levinud arusaam, et ligipääsetavust ei saa tekitada, kuna see rikuks ajaloolist keskkonda. Samas on andekatel arhitektidel ja projekteerijatel sageli võimalik leida sellised lahendused, mis ei kahjusta keskkonda, kuid enamasti ei oska tellija ehk objekti omanik seda küsida või nõuda ja seetõttu võib juhtuda, et häid lahendusi ei tule. Puuetega inimeste organisatsioonid on toonud välja, et kas või teiste Balti riikidega võrreldes on Eestis vähem julgust otsida ligipääsetavaid lahendusi. Seaduseelnõuga tutvudes jäi asjaosalistele mulje, et muudatused küll toetavad suuremat paindlikkust, kuid samas ei ole näha, et ligipääsetavusel oleks eriroll või see oleks spetsiifiliselt välja toodud. Omaenda kogemustest Tartu linnapea aegadest meenutan, kuidas Tartu raekoja infopunkti puhul oli tõsine võitlus nii kohaliku muinsuskaitse esindajaga kui ka Muinsuskaitseametiga, et trepi asemele tehtaks väike pandus, mis oli tegelikult ainult paarkümmend sentimeetrit kõrge. Vaidlus kestis mitu aastat, mis oli tõesti kummaline. Lõpuks, kui see tehtud sai, ei kahjustanud see ei raekoda ega seal viibivaid inimesi, vaid andis, vastupidi, võimaluse volinikule, kes külastas Tartu volikogu istungeid just ratastoolis, paremini osa saada komisjonide tööst ja ka volikogu tööst tervikuna. Nii et see on väga tõsine küsimus ja me peaksime küsima, kas me siis eelistame inimest või maja. Mina arvan, et sellisel puhul peaks kindlasti valima inimese.
Muinsuskaitse all olevatest objektidest on täna ilmselt üks kurikuulsamaid Tallinna linnahall. Ühe võimalusena on arutletud sellise lahenduse üle, mis võimaldaks, kaasates ka eraraha, rajada linnahalli sisse või hoopiski selle asemele polüfunktsionaalse nüüdisaegse kultuuriasutuse. On ju räägitud ka selle hoone arhitektiga. Kuigi tema tehtud hoonetel on ajalooliselt niisugune kurb saatus, ei ole ta selle vastu, et üle vaadata see linnahalli kas renoveerimise või hoopis peale- või ümberehitamise küsimus. Loodan väga, et uus seadus võimaldab mõistuspäraselt suhtuda ka sellesse objekti, sellesse hoonesse, mis olenemata kaitse all olemisest ja kunagisest säravast staatusest seisab kasutuna ja mureneb. Aastaid on arutatud hoone tuleviku üle, tegudeni pole jõutud. Ausalt öeldes tundub see arusaamatu. Vägisi tekib küsimus, mis selle seisaku taga ikkagi on. Kellele see täpselt kasulik võiks olla, et see hoone seal niimoodi seisab ja laguneb? Tahes-tahtmata meenub kõnekäänd koerast heintel: ise ei söö ja teistele ka ei anna. Leian, et muinsuskaitseseadus peaks nii selle problemaatilise objekti kui ka tulevaste sarnaste ehitiste kohta võtma hoiaku, et lagunevast majast parem on elav sisu ja selle otstarbekas kasutamine. Kokkuvõtteks tahan öelda, et Reformierakonna fraktsioon toetab muinsuskaitseseaduse esimese lugemise lõpetamist ja kindlasti osaleme aktiivselt ka muudatusettepanekute arutelul. Tänan!

18:20 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, proua Randjärv! Krista Aru, palun, Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

18:20 Krista Aru
Härra juhataja! Head kolleegid! Austatud ministrid, kultuuriminister eriti! Tänan kõiki eelnevaid kultuuriministreid ning paljusid muuseumide ja muinsuskaitsega seotud spetsialiste, kes kõik on aastaid

teinud tööd selleks, et muinsuskaitseseadus saaks täiesti uue vormi ja sisu. Ma ei ole siin ainult nõus meie komisjoni esimehega. Me ei ole komisjonis jõudnud seda seadust veel väga hästi arutada, sest siin on palju väga põnevaid, huvitavaid, intrigeerivaid küsimusi, millest komisjoni esimees tegi ülevaate üldiselt ära. Ma usun, et need vaidlused seisavad meil kõik ees ja viivad lõpuks kas just päris konsensuslikule, aga vähemalt Eesti heaks töötavale lahendusele.
On mõned kitsaskohad, millele ma tahan ka Vabaerakonna fraktsiooni nimel juba praegu tähelepanu juhtida. Esiteks, seesama võib-olla ikkagi väga vähene seotus looduskaitse all olevate objektidega. Eesti on nii väike ja kultuurikaitse, muinsuskaitse ja looduskaitse – nende seotus ja nende läbipõimumine väga paljude objektide puhul võiks anda meile mõistlikult tegutsedes väga hea tulemuse. See on suur teema ja ma ei pretendeeri siin absoluutselt lahenduse esitamisele.
Teine suur valdkond on muuseumide, õigemini muuseumide arenduse toomine praeguse Muinsuskaitseameti juurde. Sellel on, nagu ikka sellistel muudatustel, head ja halvad küljed. Olles ise olnud muuseumidega seotud, tean, et see, mille järele tõesti Eesti tasandit arvestades vajadus aina süveneb, on kogu see arenduspool, infotehnoloogiline arendus, mis peab muutma kõikides muuseumides säilitatava pärandi kõikidele kättesaadavaks. On väga raske saada head tulemust, mis töötaks ühtemoodi kõikide muuseumide heaks, kui seda koordineerib Kultuuriministeeriumis üks ametnik, kes peab tegelema veel saja muu asjaga.
Kolmas suur teema puudutab just nimelt vabatahtlikkuse osa muinsuskaitses. Ei kujuta ette, et muinsuskaitse üldse tuleks toime ilma kodanike endi algatuse, hea tahte ja ka märkamiseta. Meil on juba olemas seesama usaldusmeeste võrk. Enamasti on need usaldusmehed inimesed, kes olid ise muinsuskaitse kaudu Eesti riigi taasiseseisvumise ühed eestvedajad väga heas ja laias tähenduses. Ma ei leia ühtegi põhjendust ega selget seletust, miks peaks selle Eestile nii iseloomuliku, Eesti taasiseseisvumisega seotud usaldusmeeste võrgu, mis muide ei maksa mitte midagi, kui me räägime rahast, lihtsalt ära kaotama, seda enam, et neile inimestele on see väga tähtis, tähtsam, kui me oskame tegelikult ette kujutada. Miks üks selline oma üldsuunalt väga positiivne seadus, ikkagi samm sammu haaval era- ja ka avaliku kaitse all olevate objektide säilitamise suunas liikuv seadus peaks teisest otsast lõhkuma seda tuge, mis on kogu aeg olemas olnud? See avalikkuse kaasamine vabatahtliku töö kaudu ei kao mitte kusagile.
Uue ameti nimi on kindlasti see, mida me alles otsime. Ma tean, et muuseuminõukogu töötab selle kallal uuesti. Me kindlasti ei tohiks, vaadates meie kultuurilugu ning hinnates ja väärtustades seda, lubada sõnal "muinsuskaitse" sellest nimest ära kaduda. Mumu on ju väga ilus uue ameti lühend. Aitäh!

18:25 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, proua Aru! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 684 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 684 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 10. oktoobri kell 17.15. Oleme üheksanda päevakorrapunkti arutelu lõpetanud.

---

10. 18:25 Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) esimene lugemine

18:25 Aseesimees Kalle Laanet
Kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 671 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammisti.

18:26 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Olen täna siin, et tutvustada teile Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seadust on vaja muuta selleks, et võtta Eesti õigusesse üle Euroopa Liidu direktiiv, mis puudutab avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste kasutusmugavust. Kasutusmugavuse all pean ma silmas mõistet, mida teie ees olevas eelnõus tähistatakse juurdepääsetavuse terminiga. See tähendab omadust, mis iseloomustab veebilehtede ja mobiilirakenduste kasutatavust ja seal leiduva sisu tajutavust eelkõige erivajadustega inimeste seisukohalt. Juurdepääsetavuse edendamine parandab erivajadustega inimeste jaoks

veebilehtede ja mobiilirakenduste sisu loetavust, mõistetavust ja navigeeritavust. Seega teenib täna teie ees olev eelnõu tugevalt põhiseadusest tulenevat sotsiaalriigi põhimõtet. Direktiiviga, mida kõnealuse eelnõuga üle võtta soovime, kehtestatakse põhimõtted ja tehnilised võtted, mida tuleb järgida, et muuta inimeste jaoks avaliku sektori asutuste veebilehed, e-rakendused ja mobiilirakendused paremini tajutavaks. Direktiiviga kehtestatud ligipääsetavuse nõuded võtavad arvesse paljusid erivajadusi, sh nägemis-, kuulmis-, taju- ja keelepuudeid, samuti õpiraskusi ning füüsilisi ja neuroloogilisi puudeid. Nõuete järgimine aitab muuta veebilehed ja rakendused selgemaks, struktuursemaks ja kasutajasõbralikumaks, parandab nende üldist kvaliteeti ja suurendab kasutajamugavust.
Eestis ega ka Euroopa Liidu tasandil ei ole seni veebilehtede ligipääsetavusele kohustuslikke nõudeid õigusaktiga kehtestatud. Tehtud uuringud on näidanud, et seesuguste nõuete vabatahtlik rakendamine ei ole loodetud tulemust andnud. Direktiiv ja käesolev eelnõu aga ei paku enam soovitusi, vaid kehtestavad kindlad nõuded. Mõned näited uute nõuete kohta on järgmised. Näiteks tuleb video sisule lisada subtiitrid, et kuulmisraskustega inimestel oleks võimalik sisu paremini mõista, nägemisraskustega inimestel peab olema võimalik teksti kujul esitatud sisu suurendada ja vähendada, ühtlasi peab veebilehel olema võimalik navigeerida ainult klaviatuuri abil, veebilehtedel leiduvad pildid peavad olema varustatud kirjeldusega, et nägemisraskustega inimestel oleks võimalik abiprogramme kasutades mõista, mida nendel on kujutatud, jne.
Selge on see, et ükski infotehnoloogiline muudatus ei toimu tasuta. Rahaliste vahendite vajadus sõltub direktiivi mõjualasse kuuluvate veebikeskkondade arvust, nende senisest ligipääsetavuse nõuetega arvestamise tasemest, veebikeskkonna keerukusest ning üldistest uuendamise või asendamise plaanidest. Vaatamata esialgsele investeeringuvajadusele, on pikemas perspektiivis ette näha töökoormuse vähenemist tänu kliendisuhtluse liikumisele odavamatesse suhtluskanalitesse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kogutud andmete põhjal on avaliku sektori asutuste jaoks kliendi füüsiline teenindamine kaks kuni kümme korda kulukam kui e-teenuste kaudu teenindamine.
Ühtlasi on ette näha halduskoormuse langust nii kodanike kui ka riigi jaoks. Eestis on hinnanguliselt kuni 300 000 erivajadustega inimest, kelle võimalused e-riigi teenuseid kasutada selle eelnõu abil oluliselt paranevad. Ühtlasi suureneb erivajadustega inimeste võimalus tegeleda ettevõtlusega, kuna nad saavad edaspidi selleks vajaliku informatsiooni veebi kaudu kätte. Riigi jaoks tuleneb halduskoormuse vähenemine sellest, et märkimisväärne hulk inimesi, kes seda enne teha ei saanud, saab edaspidi asutustega suhtlemiseks kasutada e-teenuseid.
Nõuete täitmiseks on asutustele mõistagi ette nähtud ka üleminekuaeg. 23. septembri 2018. aasta seisuga veel avaldamata veebilehtede suhtes tuleb ligipääsetavuse nõudeid rakendada alates 23. septembrist 2019, juba olemasolevate ehk enne 23. septembrit 2018 avaldatud veebilehtede suhtes aga alates 23. septembrist 2020 ning mobiilirakenduste suhtes alates 23. juunist 2021.
Head Riigikogu liikmed, selle seaduseelnõuga võtame üle direktiivi, mis muudab riigiga suhtlemise lihtsamaks mitmesajal tuhandel Eesti inimesel. Ma loodan teie toetusele. Tänan!

18:31 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra minister! Teile on küsimusi. Krista Aru, palun!

18:31 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Eestis olid varemgi ju kehtestatud soovituslikud standardid ja ettekirjutused, kuidas need veebilehed võiksid olla ligipääsetavad ka nägemispuuetega inimestele ja teistele puuetega inimestele. Mis on teie hinnangul takistanud seda soovitust siiani järgimast või täitmast, et nüüd tuleb seadus ning kohe käsutab ja käsib?

18:31 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist

Nagu märgitud sai, tegu on direktiivi ülevõtmisega. Selleks, et teada saada, kas veebileht või mobiilirakendus juba vastab sellest direktiivist tulenevatele nõuetele, tuleb kontrollida veebilehe vastavust Euroopa standardile, millele viitab nii direktiiv kui ka meie eelnõus olev rakendusakti kavand. Mobiilirakenduste kohta on standard vastuvõtmisel. Positiivsema poole pealt võib tuua ühe näite Riigikantselei eestvedamisel loodud valitsuse ühtse veebiplatvormi kohta, millega on ühinenud kõik ministeeriumid ja mõned allasutused ning mille raam suures plaanis sellele ligipääsetavuse nõudele vastab. Sisu poolest vastutab nõuetele vastavuse eest iga asutus eraldi.

18:32 Aseesimees Kalle Laanet
Külliki Kübarsepp, palun!

18:32 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Teie viimasele repliigile tahakski täiendust saada. Meie oleme riigireformi probleemkomisjonis ka püüdnud saada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist teada, kellel on olemas see üldpilt, kas info on ühetaoliselt kättesaadav. Näiteks on kohalikes omavalitsustes erinevad lahendused. Vastus oli see, et seda on millegipärast väga raske hoomata ehk ühtseid standardeid luua. Kas selle direktiivi ülevõtmisega praktika muutub ja saab öelda, et ministeerium hoomab seda ja suudab õigel ajal ka järelkontrolli teha?

18:33 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Kui me räägime järelkontrollist, siis Andmekaitse Inspektsioonile on seaduseelnõuga pandud kohustus järelkontrolli teha, sellest tulenevalt on ette nähtud järelevalveametniku ametikoha kulutused, seda maksumuses 32 000 eurot aastas. Mis puudutab e-teenuste arendamist riigis, siis need on detsentraliseeritud, aga praegune eelnõu loob standardi, mille alusel seda ligipääsetavuse poolt tuleks parandada.

18:34 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:34 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! 300 000 inimest on muljet avaldav arv. Aga kui suur peaks teie meelest olema see miinimumkataloog, mida näiteks teie ministeeriumi või mõne teise asutuse veebileht või rakendus peaks sisaldama? On inimesi, kes hästi ei kuule, on neid, kes ei näe, kes ei liigu, ei saa aru jne. Kui suur see miinimum võiks ühe lehe peal olla?

18:34 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Kui me räägime sihtrühmast, siis erivajadustega inimesi on Eestis hinnanguliselt 300 000, sh puuetega inimesi 150 000. Kõigi nende inimeste võimalused e-riigi teenuseid kasutada paranevad selle eelnõu abil oluliselt. Ühtlasi suureneb erivajadustega inimeste võimalus tegeleda ettevõtlusega, sest nad saavad selleks vajalikku informatsiooni ning nad saavad kasutada e-teenuseid asutustega suhtlemisel. Näitena võib tuua, et 2015. aastal kasutas Statistikaameti andmetel ligi 60% puuetega inimestest aktiivselt internetti ja kuni 34 aasta vanuste nii puuetega kui ka puueteta inimeste seas kasutas internetti ligi 100% sihtrühmast. Siit ilmneb, et e-teenuste ligipääsetavuse paranemise korral võib eeldada ka erivajadustega inimeste kasutusaktiivsuse tõusmist.

18:35 Aseesimees Kalle Laanet
Külliki Kübarsepp, palun!

18:35 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma küsin siis niiviisi. Direktiivi ülevõtmisega seoses on võimalik ministeeriumil luua juba standardpõhi, mille kõik riigiasutused võiksid üle võtta. Praegu te olete lähtunud sellest, et te ei tee seda, iga asutus vastutab ise, et ta jõuaks selle ühe detailstandardi kohaldamiseni. Miks on mindud seda teed?

18:36 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Mis puudutab selle standardi väljatöötamist, siis mobiilirakenduste standard on alles vastuvõtmisel, aga veebilehtede puhul, nagu ma juba mainisin, tuleb kontrollida vastavust Euroopa standardile, millele viitab nii direktiiv kui ka meie eelnõus olev rakendusakti kavand. Direktiiv on see referents vastavalt sellele standardile.

18:36 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:36 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Te jah libisesite mööda sellest standardist ja sellest kataloogist. Aga ma küsin praegu, et avage natuke mu silmi selles asjas, kuidas direktiivid jagunevad. Selle direktiivi kohta olete öelnud, et see on miinimum-harmoniseeriv direktiiv. Kuidas see eurodirektiivide kataloog välja näeb, kuidas need direktiivid jaotuvad?

18:37 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Puudutasin ka oma kõnes seda, kuidas need nõuded rakenduma hakkavad. See puudutab veebilehtede ja mobiilirakenduste sisu, loetavust, mõistetavust, navigeeritavust. Põhiline printsiip on see, et erivajadustega inimestele oleksid e-teenused, veebirakendused ja mobiilirakendused kättesaadavad.

18:37 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

18:37 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Seaduse rakendamisel tekivad asutustes kulud juba siis, kui nad peavad hakkama hindama, kas nende olemasolevad veebilehed vastavad selle nõuetele või ei vasta. Aga kas vähemalt on tehtud seaduseelnõu esitades ära ühe, ütleme, suuremat tüüpi või arenenuma veebilehe ja lihtsa veebilehe hindamise ja ümberkohaldamise põhine arvestus, et tekiks ülevaade, kui suured võivad olla ühe või teise asutuse kulud?

18:38 Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Rene Tammist
Aitäh selle küsimuse eest! Tõesti, selle seaduse rakendamisel tuleb arvestada kuludega, mis tekivad nõuete rakendamisel, nende kuludega, mis on seotud olukorra monitoorimisega ning aruandluse ja järelevalvega. Eelnõu kokkupanemise juures tegelikult neid hinnatud sai, aga tuleb tunnistada, et paljudel juhtudel oli kulusid hetketeadmise põhjal väga keeruline hinnata. Mis puudutab seda, kuidas neid kulusid katta, siis ligipääsetavuse nõuete rakendamisest teabe valdajale tekkivaid kulutusi käsitleb iga haldusala eelarveprotsessis iseseisvalt. Samas, kulutuste puhul on oluline see, et veebikeskkondade arendamisel on ligipääsetavuse nõuete järgimine üheks tingimuseks struktuurivahendite toetuste eraldamisel. See on väga oluline sellepärast, et neid vahendeid kasutatakse põhiliselt Eestis veebiteenuste ja e-teenuste arendamiseks ning see on väga oluline eeltingimus. Järelevalvekuludest ma juba rääkisin, Andmekaitse Inspektsioonis tõesti tekivad kulud ja seal on need vahendid ette nähtud.

18:39 Aseesimees Kalle Laanet
Härra minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Juhtivkomisjoni ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi!

18:40 Marko Pomerants
Hea esimees! Head Riigikogu liikmed! Vaatan, et värske minister sai oma kondiprooviga kenasti hakkama, ametnikud on teinud sulle head memod, nii et enam-vähem tulid välja. Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas selle eelnõu menetlemist 17. septembril k.a. Tõepoolest, ega mingit kunsti selle eelnõuga seoses ei ole, see haakub eelmise eelnõuga. Piltlikus mõttes tehakse kaldteed veebikeskkonnaga suhtlemiseks. Me otsustasime, et see eelnõu on niivõrd hea küll, et saab ta võtta täiskogu päevakorda täna, ja sellega me oleme kenasti hakkama saanud. Põhiseaduskomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Me olime selles suhtes üksmeelel. Meie ettepanek on määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. oktoober k.a kell 17.15. Selline lugu.

18:41 Aseesimees Kalle Laanet
Härra komisjoni esimees, teile küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 671 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 671 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 4. oktoobri kell 17.15. Oleme lõpetanud kümnenda päevakorrapunkti arutelu.

11. 18:41 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse (Marrakechi direktiivi ülevõtmine) eelnõu (686 SE) esimene lugemine

18:42 Aseesimees Kalle Laanet

Läheme 11. päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 686 esimene lugemine. Justiitsminister Urmas Reinsalu, palun!

18:42 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu aseesimees Kalle Laanet! Austatud rahvaesindajad! Vabariigi Valitsus on esitanud rahvaesindusele arutamiseks ja otsustamiseks autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on Eesti õiguskorra Euroopa Liidu õigusega kooskõlla viimine. Euroopa Liidu õigus on omakorda ühinenud Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni Marrakechi lepinguga ja sellest tulenevate rahvusvaheliste kohustustega. Lühidalt kokku võttes seisnevad need kohustused selles, et suurendada teoste ja muu kaitstud materjali (raamatute, ajakirjade, ajalehtede, muude trükiste ja nootide ning muu trükitud materjali) kättesaadavust, sh helikandjal, sellises vormis, mida saavad kasutada nägemispuudega isikud ja muu trükikirja lugemise puudega isikud ehk soodustatud isikud. Mis on oluline? Meie autoriõiguse seaduses, tõsi küll, üldistatumal moel, on kirjas tegelikult ka see, et on õigus nägemispuudega inimestele neid n-ö tasu maksmata kättesaadavaks teha. Eelnõu täpsustab meie riigisiseses õiguses kirjeldatud reeglistikku ja lisaks tagab selle, et ligipääsetavas vormis koopiaid, mis on valmistatud ühes Euroopa Liidu liikmesriigis, on võimalik levitada ja kasutada kogu Euroopa Liidus. See tähendab, et Saksamaal toodetud pimedate kirjas olevat materjali on võimalik kasutada Eestis ja vastupidi. Arusaadavalt, arvestades vaegnägijate arvu, 7000 inimest, Eestis turg ei funktsioneeri ning üldinimlikel kaalutlustel on vaja siin õiguslike reeglitega sekkuda. Seda tehakse üle kogu Euroopa Liidu. Nende muudatustega, Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega autoriõiguse seadusesse, määratletakse kõnealuses kontekstis täpsemalt soodustatud isik ehk nägemispuudega isik, määratletakse erandiga kaetud teoseliigid, mida ma loendina nimetasin, tuuakse sisse ligipääsetavas vormis koopia levitamise ja kasutamise õigus ning määratakse kindlaks pädevad üksused, kes tohivad autorile tasu maksmata neid materjale pimedatele kättesaadavaks teha (need on valitsusasutused, juriidilised isikud, kes mittetulunduslikel alustel pakuvad soodustatud isikutele haridust, väljaõpet, kohandatud lugemist või juurdepääsu teabele), erandiga lubatud kasutusviisid, milleks on kopeerimine, levitamine, võrgukasutus, ja samuti pädevate üksuste kohustused koopiate valmistamisel. Väga oluline, selleks et kaitsta autoriõiguse tuumõigusi, on see, et tuleb tagada, et see kõik oleks kättesaadav üksnes õigustatud isikute ringile.
See eelnõu on saadetud kooskõlastusringile ja muu hulgas oli autorite ühing sellisel moel õiguse süvendamisega rahul. See on valitsuse poolt selle eelnõu tutvustamiseks kõik. Aitäh!

18:45 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, härra justiitsminister! Teile on vähemalt üks küsimus. Tarmo Kruusimäe, palun!

18:45 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Paar aastat tagasi olid meil valimiste ajal kaasatud puuetega inimesed, vaegnägijad. Nad rääkisid, et see on hea, kui materjal kirjutatakse vähemalt 16-punktises kirjas. Sama suurt kirja on kasutatud ka lasteraamatutes. Kas te ei näe siin seda võimalust, et lastele mõeldud raamatutes, luulekogudes, hakatakse kasutama sedasama kirja, lihtsalt et maksudest kõrvale hiilida või soodsamaid tingimusi saada, seoses sellega, et need teosed on mõeldud vaegnägijatele, ning autori käest ei küsita nõusolekut?

18:46 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! See kataloog, isikud, kes sellele materjalile ligi pääsevad, ja millised isikud neid asju pakuvad, on seaduses kindlaks määratud. Ma ei usu, et seda hakatakse nüüd nii drastiliselt ära kasutama. Kahtlemata võib reeglite puhul alati olla mingeid piirjuhtumeid. Aga nende isikute kataloog, kes on õigustatud neid materjale valmistama või seda õigust kasutama, on kindlaks määratud. Need on ikkagi ühingud, kes ongi pimedatele ja vaegnägijatele teenuste pakkujad, ja riigiasutused, samuti kohaliku omavalitsuse asutused. Ma usun, et nad ei hakka kindlasti mingeid mänge mängima nii tõsise

küsimusega nagu pimedatele inimestele või vaegnägijatele lugemisvõimaluste pakkumine, et autoriõigusi rikkudes hoopis lastekirjandust selle nime all produtseerida. Kindlasti on vaegnägijate hulgas ka lapsi ja loomulikult peab ka neil lastel olema õigus saada osa raamatu vahendusel edasiantavast hellusest.

18:47 Aseesimees Kalle Laanet
Külliki Kübarsepp, palun!

18:47 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Täna on meedia vahendusel tulnud Eesti Esitajate Liidu kaudu info, et pöördutakse kohtusse, selleks et saada saamata jäänud autoritasu eest valitsuselt hüvitist, sest nutiseadmetes või helikandjatel olevate teoste eest ei ole nad tasu saanud. Kas see direktiiv välistab sellise kaasuse või võib analoogseid asju juhtuma hakata?

18:48 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Ei, ma ei usu, et see on sellega puutumuses. Ma viitasin ka sellele, et autorite ühing iseenesest seda eelnõu aktsepteeris ja see varaliste õiguste kitsendus oma loomult on ka Eesti autoriõiguse seaduses olemas. Ma arvan, et siin konfliktset olukorda esitajate või loojate ja varaliste õiguste omanike ja selle seaduse tahte vahel ei ole. Ennekõike annab see juurde võimaluse, et meil on võimalik vaegnägijatele ja pimedatele teha kättesaadavaks suurem hulk kirjandust, kuna üle Euroopa Liidu on võimalik sellele paremini ligipääsu tagada. See on kindlasti ju igati humaanne. Aga mis puudutab tehnilisi seadmeid ja kasutustasu ning seda, kuidas see on korraldatud, siis see on omaette oluline ja kaalukas küsimus.

18:49 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud justiitsminister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun juhtivkomisjoni ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Heidy Purga.

18:49 Heidy Purga
Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu esimese lugemise ettevalmistus oli kultuurikomisjonis arutluse all esmaspäeval, 17. septembril k.a. Peale arutelu tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu 26. septembri päevakorda ja juhtivkomisjoni ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Kirjeldan lähemalt komisjonis 17. septembril toimunud arutelu. Sellel arutelul osalesid justiitsminister Urmas Reinsalu ja Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna nõunik ning komisjoni liikmetest võtsid arutelust osa kultuurikomisjoni esimees Aadu Must ja komisjoni liikmed Heidy Purga, Yoko Alender, Krista Aru, Heljo Pikhof, Toomas Jürgenstein, Toomas Väinaste ja Viktoria Ladõnskaja-Kubits.
Eelnõuga muudetakse autoriõiguse seadust nõnda, et nägemispuudega inimesed saaksid hõlpsamini kätte, sh helikandjal, neile mõeldud raamatuid, ajakirju, noote ja muid trükitud materjale. Eelnõu tagab, et nägemispuudega inimestele kaitstud materjalide reprodutseerimisega tegelevate organisatsioonide õigused oleksid Euroopa Liidu tasandil ühtlustatud. Urmas Reinsalu tutvustas eelnõu sisu ning selgitas, et see eelnõu on üks autoriõiguste paketi elemente. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon on vastu võetud ning nüüd on Euroopa Liit sellega ühinenud. Eelnõu on mõeldud vastava direktiivi rakendamiseks. Selle põhimõte seisneb selles, et nägemispuudega inimestele oleks võimalik pimedate kirjas teha erinevaid materjale kättesaadavaks autoritasu maksmata. Ettepaneku tuum, n-ö autoritasu maksmata materjalide kättesaadavaks tegemine, on olemas juba kehtivas õiguses. Direktiiv toob kaasa teatud kohustuse täpsustada rakendamise detaile. Teise elemendina tõi minister välja, et ligipääs laieneb Euroopa Liidu sees üle riigipiiride.
Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et eelnõu koostamine, läbirääkimine ja ametlik kooskõlastusring läksid sujuvalt, kuna sarnane süsteem juba toimib ning olemasolevat ei muudeta. Samas toodi istungil välja ka Eesti Ajakirjanike Liidu arvamus, kelle hinnangul peaks siiski kaaluma kompenseeritavat vabakasutust erinevalt kehtivast korrast ja eelnõu regulatsioonist, mis tagab materjalide kättesaadavuse autoritasu maksmata. Aga kuna tegemist ei ole vabakasutusega, mida saaks liigitada masskasutuseks, siis senist süsteemi ei ole Justiitsministeeriumi esindaja sõnul eelnõu järgi plaanis muuta.
Komisjonis tunti huvi audioteavitamise kohta seoses selle eelnõuga. Justiitsministeeriumi esindaja

selgitas, et eelnõu kohaselt peaksid nägemispuudega inimesed saama ligi pigem trükistele ning trükitud materjalidele, aga materjalid tehakse neile kättesaadavaks väga sageli just heliraamatutena või neile suunatud raadioprogrammidena, mida Eestis ei ole, ning see osa jääb Eestis praktikas kasutamata. Audioteavitamine ning audioraamatute tegemine on samas eelnõuga hõlmatud.
Komisjoni istungil tunti huvi teoste kasutamise geoblokeeringu kohta käesoleva eelnõu kontekstis, millele ministeeriumi esindaja vastas, et piiriülesus konkreetse valdkonna ja teema puhul on olemas ning on nägemispuudega inimestele tagatud juba WIPO konventsiooniga, mis on Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni konventsioon. Tänan tähelepanu eest!

18:52 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Hea ettekandja, teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 686 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu 686 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 10. oktoobri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud.

---

12. 18:53 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Tarbijakaitseameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti ühendamine ning rikkumismenetlusest nr 2017/2072 selgunud puuduste kõrvaldamine) eelnõu (651 SE) esimene lugemine

18:53 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme päevakorrapunkti nr 12 juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (Tarbijakaitseameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti ühendamine ning rikkumismenetlusest nr 2017/2072 selgunud puuduste kõrvaldamine) eelnõu 651 esimene lugemine. Ettekandjaks palun majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni.

18:53 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuigi eelnõu ametlik pealkiri on väga pikk, võin öelda, et olen teie ees Tarbijakaitseameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti ühendamise eelnõuga. Tänasel päeval tegutsevad mõlemad ametid eraldi. Tarbijakaitseamet ja Tehnilise Järelevalve Amet on mõlemad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas riiklike järelevalveüksustena. Eelnõu eesmärk on liita Tarbijakaitseameti põhifunktsioonid Tehnilise Järelevalve Ameti funktsioonidega ning seeläbi suurendada inimestele ja ettevõtetele pakutavate avalike teenuste võimekust, kasutada tõhusamalt ja mõjusamalt olemasolevaid ressursse ning vastata nii ühiskonna ootustele ka pikaajalisemas perspektiivis. Praegu kahe ameti põhiülesanded osaliselt kattuvad. Järelevalvet tehakse kohati samade turuosaliste ja kontrolliobjektide üle ning mõlemad ametid tegelevad nõustamise ja ennetus- ja teavitustööga ning nad teevad seda kohati kattuvates valdkondades, olgu nendeks siis mänguväljakud või seikluspargid, aga ka meedia ja sidevaldkond. Eraldiseisvate väikeste riigiametite tegevuste ümberkorraldamine ei loo enam efekti ja lisandväärtust, ta ei loo seda ei riigile, ettevõtjatele ega ka kodanikele. Loodav ühendamet ja selle suurenev kompetentsipagas ning laiem tegevushaare annab eeldused teenuste paremaks kättesaadavuseks, aga ka nende kvaliteedi tõusuks ja kindlasti annab ta senisest märksa efektiivsema ressursikasutuse. Elanikele ja ettevõtetele suunatud avalikud teenused muutuvad kvaliteetsemaks ja ühetaolisemaks. Mis kõige tähtsam, need teenused saadakse kätte ühest asutusest, ei pea enam käima kahes asutuses, nagu praegu mitmel juhul vaja on. Nii et ühendasutus muudab ka ettevõtjate riigiga suhtlemise selgemaks ja lihtsamaks. Poliitika rakendamiseks tekib üks asutus, mis on näoga kliendi poole, ja luuakse ühtne nõuete rakendamise tõlgendus. Nende eesmärkide saavutamisel on esmane väljakutse sünergia saavutamine peale ühinemist.
Iga aasta lisandub nii Tarbijakaitseametile kui ka Tehnilise Järelevalve Ametile Euroopa Liidu õigusest ja riigisisestest õigusaktidest täiendavaid järelevalveülesandeid. Need nõuavad lisaressursse, seda uute töötajate värbamiseks või olemasolevate töötajate töökoormuse muutmiseks, aga ka infotehnoloogiliste vahendite soetamiseks ja arendamiseks. See tähendab, et on vaja juurde väga häid valdkonda tundvaid juriste, kes toetaksid järelevalvemenetlust ning esindaksid ametit vajadusel ka kohtumenetlustes ja kohtuvaidlustes. Lisaks on vaja arendada ametite infotehnoloogilist võimekust, et tihendada ja tõhustada koostööd Euroopa Komisjoni ja teiste liikmesriikide ametitega, tagamaks siseturu nõuetekohane toimimine ning eeskirjade ühtne rakendamine. Lisanduvate kohustuste

täitmiseks napib aga ametil ressursse, palgafondid on külmutatud. Ametite ühendamise käigus on muu hulgas eesmärk tööprotsesside ühtlustamise ja restruktureerimise abil leida sisemisi ressursse järjest lisanduvate järelevalveülesannete täitmiseks ja töötajatele konkurentsivõimelise töötasu maksmiseks. Ametid peaks vastavalt eelnõule ühendatama 1. jaanuarist 2019 ja selle saavutamiseks tuleb seadus vastu võtta hiljemalt 2018. aasta novembris. Seaduse jõustumise ajaks viiakse lõpule ühinemisega seonduvad tegevused, sh uue põhimääruse, struktuuri ja koosseisu väljatöötamine ning sellega kaasnevad personalitoimingud. Lahendatakse ameti asukoha ja eelarvega seotud küsimused ning alustatakse muudetavate seaduste alusel kehtestatud määruste muutmist. Ametite ühendamise järel jääb loodav amet täitma kõiki seniseid kahe ameti põhifunktsioone, see tähendab muu hulgas vajadust säilitada praegune kompetents ehk töötajad. Seetõttu on oluline viia liitmisprotsess läbi sujuvalt ja jooksvaid tööprotsesse võimalikult vähe häirivalt.
Kõigis õigussuhetes, milles Eesti Vabariiki esindavad Tarbijakaitseamet või Tehnilise Järelevalve Amet, loetakse alates 1. jaanuarist 2019 Eesti Vabariigi esindajaks ühendamet, mis hakkab kandma nimetust Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Ameti ühinemisega seoses ei kavandata riigilõivude suurendamist, tasuliste teenuste sisseviimist ega sunniraha määrade ega trahvide suurendamist. Ühinemise eesmärk ei ole otsene kulude kokkuhoid või tulude suurendamine. Kõige tähtsam eesmärk on saavutada sünergia ja efektiivsus sisutegevustes ja edaspidi ka kvaliteetsema avaliku teenuse pakkumine ning selgem arusaam, kes on teenuse vajajate partner. Ühinemisest tulenev kulusünergia väljendub asutuse haldus- ja tugifunktsioonide ühendamisest tulenevalt optimeeritud tööjõukuludes ja dubleerivate tegevuste vähendamises ehk tugiteenuste kulu suhtena kõigisse tööjõukuludesse väheneb. Samuti paraneb seoses efektiivsema järelevalvetegevusega pikas perspektiivis ameti põhiprotsesside kulusünergia, vabanevat ressurssi on uuel asutusel võimalik kasutada tegevuste mahu ja tulemuslikkuse suurendamiseks ning vabanevad vahendid suunatakse täiendavate ülesannete täitmiseks ja konkurentsivõimelise palga saavutamiseks. Seni on mõlemas ametis olnud vabatahtlik voolavus päris suur. Samuti väheneb vajadus ülal pidada, hooldada ja arendada mitmeid infosüsteeme, mis omakorda tekitab tulevikus kokkuhoiu infosüsteemide arendamise ja hoolduse kuludelt. Säästu on oodata ka ameti autopargi ümberkorralduse tulemusena. Lisaks on pikemas perspektiivis ühe asutuse eelarve kasvuvajadused väiksemad, kui oleks kahe erineva asutuse puhul.
Siiski tekivad ametite ühendamisega ühekordsed kulud seoses IT-süsteemide ühendamisega ja ametite kokkuviimisega ühisesse hoonesse, sest mõlemad ametid on praegu hoones, kuhu nad koos lihtsalt ära ei mahuks. Tahan rõhutada, et põhiline võit ei tule ikkagi kulude kokkuhoidmisest, vaid klientide halduskoormuse vähendamise kaudu ja seetõttu, et ettevõtjatele ja tarbijatele on asjakohasem avalik teenus kättesaadav ühest kohast.
Lisaks ametite ühendamisele sisaldab eelnõu Euroopa Liidu elektrituru ja maagaasi siseturu direktiivide 2009/72/EÜ ja 2009/73/EÜ ebapiisavast ülevõtmisest tingitud puudujääkide kõrvaldamist Eesti õiguses. Nimelt, Euroopa Komisjoni hinnangul peab ministri teenistusliku järelevalve õigus Konkurentsiameti üle elektrituruseadusest ja maagaasiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel olema täielikult välistatud. Seaduses sätestatu ei ole Euroopa Komisjoni arvates piisav. Praegu on meil seaduses kirjas, et Konkurentsiamet kui riikliku järelevalve teostaja on vastavatest seadustest tulenevalt ülesannete täitmisel sõltumatu. See on sätestatud nii elektrituruseaduse § 93 lõikes 3 kui ka maagaasiseaduse § 37 lõikes 1. Eelnõuga täiendatakse avaliku teenistuse seadust, lisades sinna piirangu, et Konkurentsiameti peadirektori viieaastast ametiaega võib pikendada vaid ühe korra. Sätte mõte on kõrvalda Euroopa Komisjoni kahtlused, kuid oma olemuselt ei loo lisatud säte kehtivasse õigusesse midagi uut, sest ka kehtiv õigus tagab Konkurentsiameti kui reguleeriva asutuse sõltumatuse. Hetkel on Konkurentsiameti peadirektori ametikohal Märt Ots. Tema kolmas ametiaeg algas 8. juulil möödunud aastal. Muudatuse tulemusel võib Konkurentsiameti peadirektori viieaastast ametiaega edaspidi pikendada vaid ühel korral. Lisaks sellele, et muudatus aitab Eestil lõpetada direktiivide nõuete rikkumise, aitab piirang preventiivselt kaasa asutuse sõltumatuse veel tugevamale tagamisele. Kehtestataval piirangul puuduvad muud eeldatavad mõjud. Tänan tähelepanu eest!

19:01 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Külliki Kübarsepp, palun!

19:01 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Arusaadav, et sellise olulise sündmusega kaasnevad ühekordsed kulud. Te olete välja toonud, et IT-süsteemide liitmise korral te pöördute Euroopa Liidu poole, et saada selleks vahendeid. Küll on aga märkimata jäänud, mis on see summa, mille saamiseks Euroopa Liidu poole pöördutakse, ja kas nemad peavad ka selle otsuse tegema käesoleva aasta jooksul nagu Riigikogu. Mis on selle protsessi pikkus, et see ei takistaks uue ameti IT-süsteemide liitmist?

19:02 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh! Tekkinud ühekordseid kulusid me katame ka majandusministeeriumi teiste vahendite arvel. Seda te näete ka Riigikokku saabunud 2018. aasta eelarve muudatustest. Maksimaalsed prognoositud kulud (siin ma jään teile vastuse võlgu, kui palju me selleks taotleme Euroopa Liidu vahendeid) IT-süsteemide jaoks on 320 000. Loomulikult, täies mahus see Euroopa vahenditest ei tule. Need on ametite dokumendihaldussüsteemide, välis- ja siseveebide, järelevalve infosüsteemide ühendamise kulud, aga ka võrgu- ja konverentsiseadmete ehk uute seadmete soetamise ja serveriruumi optilise liini kulud, sest kolitakse uude hoonesse ja töökohtade lauaarvutid vahetatakse sülearvutite vastu. Nii et uues hoones saavad ka töötajad uued tehnilised vahendid, mitte ainult ei tehta arendusi veebis.

19:03 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

19:03 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Seaduse üldine eesmärk on igati mõistlik ja arusaadav, ma arvan, kõigile. Kahe ameti ühendamisel, nagu te ise ka nimetasite, kolitakse uude hoonesse. Kas see uus hoone on olemas, kas lepingud on juba sõlmimisel? Mis saab kahe ameti eelmisest paiknemiskohast?

19:03 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Tõepoolest, Tehnilise Järelevalve Amet tekkis ju kümme aastat tagasi toonase nelja ameti liitumisel. Kümne aastaga on saadud selline sünergia, et ollakse valmis ülesandeid veel laiendama. Uus maja on leitud ja see on Riigi Kinnisvara AS-i pind. Senimaani oli Tehnilise Järelevalve Amet omaenda majas ja see maja läheb ilmselt müüki. Tarbijakaitseamet oli Riigi Kinnisvara AS-i rendipinnal, nii et üks väiksem pind antakse tagasi ja kolitakse ühiselt Riigi Kinnisvara AS-i pinnale, mis asub minu mälu kohaselt Endla tänaval.

19:04 Esimees Eiki Nestor
Tarmo Kruusimäe, palun!

19:04 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas te oskate öelda, kuidas need ametid tööle hakkavad? On väga spetsiifilisi küsimusi, mis puudutavad tehnilist järelevalvet ja mis ühtlasi võivad olla tarbija õigusi kitsendavad või piiravad. Kumb jääb hierarhiliselt ülespoole? See tähendab, et menetlemisprotsessid võivad muutuda pikaks. Aga öeldakse, et see ei ole oluline teema.

19:05 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Selle uue ametiga ei teki tegelikult ülesandeid, mida enam ei täideta, aga on mõningad ülesanded, mille puhul on seni andnud loa Tehnilise Järelevalve Amet, aga Tarbijakaitseamet on pidanud tegema järelevalvet. Seetõttu lähebki rongireisijate õiguste järelevalve selle ühendameti alt ära, sest Tehnilise Järelevalve Amet on tegelenud loamenetlusega rongiliikluse suhtes ja rongireisijate õiguste järelevalve tuleb anda Maanteeametile. See on kooskõlas ka Euroopa põhimõtetega, et üks ja sama amet ei anna lubasid ega kontrolli ise nende täitmist.

19:06 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

19:06 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Riigireformi kontekstis me soovime loomulikult ka seda analüüsi, kas ühendamise tulemusel on dubleerivaid ülesandeid vähendatud. Üks põhjusi, miks loodi superministeerium, oli ju see, et juriidiline nõustamine tuli tuua ühe katuse alla ja dubleerimist vähendada. Ma saan aga aru, et kui selle eelnõu sisu väljendada personali kaudu, siis üks inimene läheb Tööinspektsiooni, kuid ma ei suuda siit välja lugeda muud suurt liikumist ega ka seda, et mõningad inimesed peaksid lahkuma või ametikohti vähendataks. Siin olid küll olemas palgafondi jagamise põhimõtted, aga räägiks ülesannete jaotusest.

19:07 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Kahe ameti liitmine toimub PricewaterhouseCoopersi analüüsi põhjal. Kõigepealt analüüsiti, kas on valdkondi, mis langevad kokku, ja leiti, et neid on. Siis vaadati, milline võib olla sünergia abil saavutatav kokkuhoid. Ma juba mainisin, et näiteks autopargi suhtes võib kokkuhoidu olla. Väheneb kolm juhtivtöötaja positsiooni ja ka üldosakonnas on võit kuus inimest.

19:07 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

19:07 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Praegu on kaks ametit, need pannakse kokku. Aga ameteid on ju veel. On olemas Veeteede Amet, Maanteeamet, Lennuamet jne. Mis plaanid on, mida saab veel kokku panna?

19:08 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, ameteid on veel. Vaatame viimast kümnendit. On olnud ainult kaks suuremat liitumist, neist üks oli PPA ehk Politsei- ja Piirivalveameti tekkimine ning kümme aastat tagasi tekkis Tehnilise Järelevalve Amet, mille alla ühinesid ka Raudteeamet ja Sideamet. Varasematel aegadel, 2000-ndate algupoolel oli neid liikumisi veel. Ma tean, et minu eelkäijatel on olnud uljaid ideid, et võiks näiteks Veeteede Ameti ära kaotada ja muuta selle mõne teise ameti osakonnaks, aga mina seda põhimõtet ei toeta. Ma arvan, et Veeteede Ametil on oma selge ülesanne, nii nagu on Maanteeametil ja nii nagu on Lennuametil. Ameti säilimine tagab nende ülesannete professionaalse täitmise.

19:08 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

19:09 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Need ei ole sugugi mitte uljad ideed. Teed on teed, on need veeteed, maateed või õhuteed. Loogiline oleks need ametid ikkagi kokku panna, et saaks tugistruktuure vähendada jne, kui rääkida ainult kolmest ametist. Tekiks teedeamet, millel oleks kolm osakonda: veeteede osakond, lennuteede osakond ja see kolmas.

19:09 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma päris täpselt ei suutnud teie loogikat jälgida, aga teil on võimalus oma seisukohad valimisprogrammi kirja panna. Kui sellel on piisav toetus, siis võite esitada loosungi, et te kaotate Eestis, mereriigis, Veeteede Ameti ära. Mina isiklikult arvan, et kõik ametid on olnud päris kenasti rakkes. Veeteede Ametis on tehtud intensiivset tööd selle nimel, et tulla välja seadusalgatustega, mis tooksid Eesti lipu alla tagasi suured kaubalaevad. Maanteeamet on üks Eesti suurimaid ameteid, eelarvega üle 800 miljoni euro aastas. Ta vastutab mitte ainult põhimaanteede, tugimaanteede ja riigi kruusateede korrashoiu, talvise hoolde ja suvise remondi eest, vaid ka ARK-i eest, sest Maanteeamet omal ajal sai ühendatud just nimelt ARK-iga. Ta vastutab ka liiklusohutuse ja ühistranspordi eest. Maavalitsuste kaotamisega on ta saanud endale vastutuse kohalike lennuühenduste eest. Nii et see on päris suure vastutusalaga amet. Aga kõik on eksperdianalüüside küsimus. Minu isiklik veendumus on see, et Eestis need ametid nüüd küll üleliigsed ei ole.

19:11 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Kadri Simson! Majanduskomisjoni ettekandja on Kristen Michal. Palun!

19:11 Kristen Michal
Hea esimees! Head Riigikogu liikmed! Austatud majandus- ja taristuminister! Miljonid vaatajad ja kuulajad! Komisjon arutas seda eelnõu 10. septembril ja tegi alljärgnevad menetluslikud otsused: teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 10. oktoober 2018 kell 17.
Sisust. Oli hulk erinevaid küsimusi, suurele hulgale neist minister siin puldis juba vastas. Avaldati erinevaid arvamusi, muu hulgas avaldasin mina isiklikku arvamust, et suund on absoluutselt õige, tulebki bürokraatiat koomale tõmmata, sellega tulebki pidevalt tegeleda, kuid on iseasi, kas see samm on piisav või tuleks edasi minna. Samamoodi nagu varem (minister unustas seda mainida) läks näiteks Konkurentsiamet oma loomulikumasse kohta, majandusministeeriumi haldusalast Justiitsministeeriumi haldusalasse jne, on ümbertõstmisi ja vähendamisi pidevalt tehtud. Seda suunda tuleks igal juhul jätkata. Eestis on tegemist väikse turuga ning tarbijakaitse – kõik see, mis puudutab turujärelevalvet, konkurentsijärelevalvet, väikese turu vabaduse kaitset – võiks pigem ühel hetkel olla üheskoos. Aga seal on teatavad nüansid, millele minister komisjonis targalt tähelepanu juhtis: lube anda ja järelevalvet teha ei saa üks asutus, mis on ka õige. Ühesõnaga, debatte tuleb jätkata, aga suund on valdavalt õige. Üldiselt komisjon konsensuslikult eelnõu toetas ja soovitas ka kõigil ülejäänutel toetada. Nii et loodame, et saal seda toetab. Aitäh!

19:13 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel komisjoni esindajale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 651 esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 17.

---

13. 19:13 Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (670 SE) esimene lugemine

19:13 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 670 esimene lugemine. Algataja ettekandja majandus- ja taristuminister Kadri Simson, palun!

19:13 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2016/2370, millega muudetakse direktiivi 2012/34/EL riigisiseste raudtee-reisijateveoteenuste turu avamise ja raudteeinfrastruktuuri juhtimise osa. Direktiivi 2016/2370 põhieesmärk on riigisiseste reisijateveoteenuste turu avamine ja nõuete täpsustamine seoses raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja juhtimise ja sõltumatusega. Raudteeseadus on juba vastavuses direktiivi reisijateveoteenuste turu avamise sätetega. Eestis ei piirata reisijateveoteenuse turule ligipääsu ka praegu ning sellesse seaduses muudatusi teha ei ole vaja.
Eelnõu puudutab eelkõige raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjat. Täpsustatakse nõudeid, mis peavad tagama ettevõtja sõltumatuse ja erapooletuse ning võrdsed võimalused isikutele, kes soovivad raudteed kaupade või reisijate veoks kasutada. Selleks tuleb kõrvaldada nii huvide konflikt, kuna see mõjutab raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja otsuseid turule juurdepääsu kohta, kui ka integreeritud struktuuri puhul erinev ristsubsideerimise võimalus. Võetakse kasutusele vertikaalselt integreeritud ettevõtja mõiste. Vertikaalselt integreeritud ettevõtjaks loetakse sellist raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjat, kelle üle omab kontrolli raudteeveo-ettevõtja, või sellist raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjat, kes ise omab kontrolli mõne raudteeveo-ettevõtja üle, ning need seotud veoettevõtjad osutavad veoteenuseid raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja raudteevõrgustikus. Huvide konflikti vältimiseks lisanduvad täiendavad nõuded raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja finantsläbipaistvuse kohta, mille kohaselt ei ole raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjal lubatud anda laenu raudteeveo-ettevõtjale ega temalt laenu võtta. Vertikaalselt integreeritud ettevõttesse kuuluvate isikute vahel võib laene anda ja omavahel teenuseid pakkuda, kuid seda üksnes turutingimustel, et vältida turumoonutusi ja ristsubsideerimist. Kuna aga kehtiv regulatsioon nõuab, et raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja järgiks oma tegevuses alati erapooletuse ja sõltumatuse nõudeid, siis täpsustavates sätetes on pigem rõhutud vertikaalselt integreeritud

ettevõtjale ja see ei too kaasa olulisi täiendavaid tegevusi praegu turul tegutsevate raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjate jaoks.
Eestis tegutsevad raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjatena AS Eesti Raudtee ja Edelaraudtee Infrastruktuuri AS, kes mõlemad on Konkurentsiameti otsusega juba varem sõltumatuks tunnistatud. Hoolimata sellest, et AS Eesti Raudtee ja veoettevõtja AS Operail on mõlemad riigi kontrolli all, ei loeta neid vastavalt eelnõule ja direktiivile vertikaalselt integreeritud ettevõtjaks. Edelaraudtee Infrastruktuuri AS kuulub Edelaraudtee AS-ile, kellel on veoluba ja kes teostab väikeses mahus vedusid samas võrgustikus, seega liigitub ta vertikaalselt integreeritud ettevõtjaks. Aga nagu eespool mainitud, on ettevõte sõltumatuks tunnistatud ning eelnõu regulatsioon ettevõttele täiendavaid tegevusi või piiranguid kaasa ei too. Ka ei ole Edelaraudtee Infrastruktuuri AS eelnõu kooskõlastamise protsessis teada andnud, et eelnõuga rakendatavad muudatused tema tegevust kuidagi mõjutaks.
Täpsustuvad nõuded seoses liiklusjuhtimise ja hooldustööde kavandamisega, võimalusel tuleb arvestada raudtee kasutajate huvidega ning raudtee tõhusamaks kasutamiseks pidada konsultatsioone. Lisaks täpsustatakse Konkurentsiameti õiguseid ja kohustusi järelevalve tegemisel seoses finantsläbipaistvuse nõuetest kinnipidamise ja ametile kaebuse esitamise aluste täiendamisega. See suurendab mõningal määral ameti töökoormust. Täiendavalt võib kaebuse esitada, kui isik leiab, et raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja on liiklusjuhtimise korraldamisel, uuenduste planeerimisel või hooldustööde tegemisel teda diskrimineerivalt või muul viisil ebaõiglaselt kohelnud, või kui isik leiab, et raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja ei vasta sõltumatuse ja põhiülesannete täitmise nõuetele või ei täida tööde kavandamise, ülesannete jagamise või finantsläbipaistvuse nõudeid. Eelnõuga nähakse Konkurentsiametile ette täiendavad ülesanded. Konkurentsiamet on hinnanud, et sellega kaasneb täiendava ressursi vajadus, umbes pool töökohta. Kuivõrd tegemist on Euroopa Liidu õigusest Konkurentsiametile tulenevate täiendavate töökohustustega, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea vastavat summat leidma oma eelarvest muude tegevuste arvel, vaid võimalike täiendavate kulude vajadust menetletakse riigi eelarvestrateegia protsessis.
Eelnõu jõustub k.a 25. detsembril, mis on direktiivi ülevõtmise tähtaeg. Tänan tähelepanu eest!

19:18 Esimees Eiki Nestor
Kas ministrile on küsimusi? Aitäh, Kadri Simson!

19:18 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh!

19:18 Esimees Eiki Nestor
Komisjoni ettekandja on majanduskomisjoni liige Erki Savisaar. Palun!

19:19 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 10. septembril k.a. Arutelu juurde olid kutsutud majandus- ja taristuminister Kadri Simson ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi raudteetalituse juhataja Indrek Laineveer ja ekspert Margus Tähepõld. Indrek Laineveer tutvustas eelnõu, nii nagu seda tegi minister hetk tagasi siin puldis. Ma ei hakka seda uuesti üle rääkima.
Diskussiooni käigus tekkisid meil mõned küsimused. Kõigepealt oli komisjoni esimehel küsimus seletuskirja kohta. Seal öeldakse, et enne 2018. aasta 25. detsembrit võetud laenulepingute tingimused tuleb muuta kas turutingimustele vastavaks või lepingud lõpetada. Ta küsis, kas selliseid laene on praegu võetud. Indrek Laineveer vastas, et riigiettevõtetel selliseid laene ei ole, Edelaraudtee puhul tuleb seda täpsustada. Samuti palus komisjoni esimees täpsustada, miks ei ole arvestatud Eesti Raudtee ettepanekut täpsustada eelnõus mõisteid "omab kontrolli" ja "otsustav mõju". Minister selgitas, et tegemist on äriseadustiku ja konkurentsiseaduse terminitega ja ka Rahandusministeeriumi veebilehelt on võimalik leida nende terminite tähendust, mistõttu ei ole raudteeseaduses neid vaja eraldi täpsustada. Toomas Kivimägi arvas, et sellisel juhul võiks seaduses olla vastav viide.
Minul oli küsimus, kas Eestis on raudtee-ettevõtjate avatuse, läbipaistvuse, sõltumatuse ja erapooletusega probleeme ning kui me selle seaduse vastu võtame, mis siis võrreldes kehtiva olukorraga sisuliselt muutub. Indrek Laineveer selgitas, et Eesti raudtee-ettevõtjatega teadaolevalt probleeme ei ole. Seaduse vastuvõtmisega tekib Konkurentsiametile ja raudteeinfrastruktuuri-

ettevõtjale teatud lisakohustusi, kuid suuri muutusi eelnõu Eestis kaasa ei too. Ka Kivimägil oli veel küsimus, kas eelnõu tekitab Elronile täiendavat konkurentsi. Minister selgitas meile, et kuna reisijatevedu toimub riigi dotatsiooniga, siis eelnõu praegust konkurentsiolukorda ei muuda. Komisjon otsustas (konsensuslikult) teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 10. oktoober kell 17. Aitäh!

19:22 Esimees Eiki Nestor
Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Aitäh, Erki Savisaar! Avan läbirääkimised. Sulen läbirääkimised. Eelnõu 670 esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 17.

---

14. 19:23 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimene lugemine

19:23 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 662 esimene lugemine. Algataja ettekandja, riigihalduse minister Janek Mäggi, palun!

19:23 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikogu võttis 12. juunil menetlusse Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega muudetakse ühtekokku üheksat seadust: Vabariigi Valitsuse seadust, planeerimisseadust, kohaliku omavalitsuse korralduse seadust, halduskoostöö seadust ja omandireformi valdkonda reguleerivaid seadusi. Eelnõu peamine eesmärk on eri seadustes muuta järelevalve- ja muude toimingute menetlusprotsesse kiiremaks ja paindlikumaks. Ministritele antakse Vabariigi Valitsuse seaduse, planeerimisseaduse ja omandireformi valdkonna seaduste muutmisega võimalus delegeerida asutuse nimel toimingute ja otsuste tegemine ametnikele, juhul kui tegu pole poliitilise kaalutlusõigusega. See tähendab, et igat järelevalveakti või menetlusotsust ei pea minister allkirjastama, ta võib mõne tehnilisemat laadi otsuse tegemise soovi korral volitada ametnikele.
Teiseks eelnõuga kavandatud olulisemaks muutuseks on kohalike omavalitsuste maakondliku koostööorgani muutmine ja talle täiendava ülesande andmine. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmisega antakse regionaalarengu valdkonna eest vastutavale ministrile volitus delegeerida kohalike omavalitsuste koostööorganitele riigi regionaalarengu toetusprogrammidega seotud haldusülesandeid. Muudatuse järgi saaks koostööorgan kontrollida toetusprogrammide raames laekunud taotluste nõuetele vastavust ja teha taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuseid. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatusega võimaldatakse omavalitsusüksustel edaspidi valitud koostööorganit muuta, näiteks kui senine valitud organ ei täida oma ülesandeid ootuspäraselt. Täiendavalt antakse eluruumide erastamise seaduse muudatusega maa hüpoteegiga seotud nõuete menetlemine rahandusministrilt üle Riigi Tugiteenuste Keskusele. Kehtiva maareformi seaduse järgi täidab riigi piiriäärsete maa-alade erastamiseks loa andmise ülesannet Siseministeerium. Varem tegi seda maavanem. Seega peab praegu andma loa Siseministeerium, kui välismaalane või Eesti eraõiguslik juriidiline isik soovib erastada kas maaüksust, mis piirneb maismaapiiril riigipiiriga või piiririba katastriüksusega või piiriveekoguga, välja arvatud Peipsi järve, Lämmijärve või Pihkva järvega, või saarel asuvat maaüksust, välja arvatud Saaremaa, Hiiumaa, Muhu ja Vormsi. Kuna tegemist ei ole klassikalise loamenetlusega, on otstarbekas muuta maareformi seaduses loa andmine seisukoha andmiseks. Maa erastamine välismaalase või Eesti eraõigusliku juriidilise isiku poolt on jätkuvalt lubatud üksnes siis, kui see ei ole vastuolus riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse avalike huvide või julgeolekuga. Selline kaalutlus sisaldub ka kehtivas seaduses. Ühtlasi antakse siseministrile maareformi seaduse muudatusega õigus volitada riigi piiriäärsete maa-alade erastamiseks seisukoha andmine Siseministeeriumi valitsemisala asutustele, täpsemalt Politsei- ja Piirivalveametile või Kaitsepolitseiametile.
Viimaseks. Eelnõu järgi loobutakse Vabariigi Valitsuse seaduse muudatusega riigisekretäri ametikohal

juriidilise kõrghariduse nõudest. Riigisekretärile laieneb avaliku teenistuse seaduses olev üldine teenistusse võtmise nõue, st ametnikuna võib teenistusse võtta vähemalt keskharidusega, täieliku teovõimega Eesti Vabariigi kodaniku, kes valdab eesti keelt seaduses või seaduse alusel sätestatud ulatuses. Eelnõu tekstis on hetkel ekslikult kirjas, justkui loobutaks kõrghariduse nõudest riigisekretäri puhul üldse. Nii ei ole see mõeldud ja seda muutva parandusettepaneku esitan 10. oktoobriks. Tänan!

19:28 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algatajale. Urve Tiidus, palun!

19:28 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mõneti te kahe viimase lausega juba vastasite minu küsimusele, see puudutab just nimelt seda Vabariigi Valitsuse seaduse muutmist, riigisekretäri ja tema haridusele esitatavaid nõudeid. Seletuses on öeldud, et juriidilise kõrghariduse nõue ei ole sellel ametikohal enam tingimata vajalik. Ma küsin selle kohta nüüd niimoodi: millised on need uued nõuded, mis selles ametis siiski vajalikud on? Meenutan ka seda, et ei kujuta ette näiteks ilma juriidilise ettevalmistuseta valla- ja linnasekretäre, kuigi kompetents kujuneb ka elu jooksul, praktika käigus, seda ma möönan.

19:29 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Aitäh! Selle muudatusettepaneku ma rääkisin läbi tänase riigisekretäri Heiki Loodiga. Sellest nõudest loobumist pidas vajalikuks just tema. Olukord on lihtsalt mõnevõrra muutunud ja riigisekretäri tööülesanded varasematega võrreldes samamoodi. Samas, see seadusmuudatus ju ei välista, et sellele ametikohale kandideerib ja osutub valituks just juriidilise kõrgharidusega isik. See lihtsalt laiendab mõnevõrra seda ringi, kellel on võimalus sellele ametikohale kandideerida. Eestis on olnud ka justiitsminister, kellel ei olnud kõrgharidust, nii et ma arvan, et kui jääb kõrghariduse nõue, siis see on piisav.

19:30 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

19:30 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Küsin mõneti eelmise küsimuse jätkuks. Tõesti, Heiki Loodi kinnitasime uude ametisse eelmine nädal. Kui ta fraktsioonidega kohtus, siis ta tõi välja täpselt sama nüansi, et milleks on seal vaja juriidilist kõrgharidust. Kas avalikku konkurssi uue riigisekretäri otsimiseks ei ole välja kuulutatud sellest tulenevalt, et see uus nõue või nõude leevendamine tuleks koos eelnõuga enne Riigikogus vastu võtta?

19:31 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Ma ei ole kursis võimalike kandidaatidega. Ma arvan, et see konkreetne punkt tuleneb puhtalt nendest oludest, mis Riigikantseleis on. Riigikantseleis töötavad mitmed juristid, juriidilise kõrgharidusega inimesed. Nii et mina usun, et see konkreetne muudatus aitab lihtsalt laiendada võimalike kandidaatide ringi, kuid suure tõenäosusega saab valituks ikkagi juriidilise kõrgharidusega isik.

19:31 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

19:31 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Minu küsimus oli, miks ei ole siiani avalikku konkurssi välja kuulutatud, kui me juba eelmine nädal teadsime, et riigisekretär läheb uude ametisse. Aga minu teine küsimus on hoopis planeerimisseaduse muudatuse kohta. Ma palun vabandust, aga see eelnõu on natuke kohmakalt kokku kirjutatud, seal on väga erinevate autorite käekirjad ja seepärast jääb ühene sõnum puudu. Mis läks nihu maavalitsuste reformi käsitleva seaduse vastuvõtmisel, et nüüd on vaja seda näiteks planeerimisseadusega muuta?

19:32 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Isiklikult olen ma kirjutanud alla väga paljudele detailplaneeringutega seotud dokumentidele, mida varem tegid maavanemad. Planeerimisseaduse muutmine annab ministrile võimaluse delegeerida, kuid ei kohusta selleks. See tähendab seda, et osal puhkudel – ka mõne teise seaduse puhul – on see tähtis eelkõige sellepärast, et luua võimalusi juurde. Aga see ei kohusta.

19:33 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

19:33 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te olete neile küsimustele vastates tõsine diplomaat, aga ma siiski küsin korra veel ministri õiguse kohta delegeerida allkirjastamist ametnikele. Te ütlesite, et selle juures on tähtis see, et ei oleks poliitilist kaalutlusõigust, ametnik täidab selle allkirja andmisel nagu rutiinset rolli. Kes otsustab, millise allkirja andmisel kasutatakse poliitilist kaalutlusõigust ja millise puhul mitte?

19:33 Riigihalduse minister Janek Mäggi
Seda otsustab minister.

19:34 Esimees Eiki Nestor
Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on põhiseaduskomisjoni liige Helmut Hallemaa. Palun!

19:34 Helmut Hallemaa
Austatud esimees! Head kolleegid! Lugupeetud minister ja külalised! Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 662 algatas Vabariigi Valitsus 11. juunil ja põhiseaduskomisjonis oli see arutlusel 17. septembril. Lisaks komisjoni liikmetele ja nõunikele olid kutsutud ja osalesid riigihalduse minister Janek Mäggi ja Rahandusministeeriumi regionaalhalduspoliitika osakonna õigusnõunikud Olivia Taluste ja Martin Kulp. Minister esines põhjaliku ettekandega ja tõi ka praegu siin oma ettekandes välja needsamad teemad, mida me komisjonis teemat arendades käsitlesime. Lisaks temale võtsid sõna Olivia Taluste ja Martin Kulp.
Tegelikult esitatigi küsimusi ja peeti arutelu kahes suunas: üks oli seesama ministri õigus delegeerida allkirjastamist ja teine riigisekretäri haridusnõue või laiemalt riigisekretärile esitatavad nõuded. Nagu minister lõpuks kokku võttis, tõenäoliselt jäigi kahe silma vahele, et selle seaduse esimesele lugemisele esitatud versioon võimaldab tõesti lugeda välja niimoodi, et riigisekretäril ei hakka justkui olema kõrghariduse nõuet. Seda käsitlesid komisjonis komisjoni esimees Marko Pomerants ning liikmed Hanno Pevkur, Mart Nutt ja Helmut Hallemaa. Me leidsime ühiselt, et tegelikult peaks see kõrghariduse nõue olema vähemalt magistrikraadi tasemel. Kõik sõnavõtjad olid seda meelt, et ei pea olema juriidilise hariduse nõuet, välja arvatud Hanno Pevkur, kes pidas seda vajalikuks. Mart Nutt juhtis tähelepanu või osutas sellele, et ministri ülesannete ametlikul delegeerimisel peaks väga täpselt ja tähelepanelikult jälgima, et poliitilist kaalutlust nõudvaid asju ei delegeeritaks. Tegelikult minister ikkagi vastutab oma valdkonna eest. Ei tohiks tulla välja niimoodi, et tehakse otsused ära, aga keegi kõrgtasemel selle eest ei vastuta.
Me tegime ka menetluslikud otsused, kolm neist konsensuslikult. Konsensust kandsid Hanno Pevkur, Helmut Hallemaa, Jevgeni Ossinovski, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb, Peep Aru ja Tiit Terik. Otsustasime teha ettepaneku võtta see eelnõu päevakorda täna – ja siin ta on –, teha ettepaneku muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata kümme tööpäeva, s.o 10. oktoober kell 17.15, ja määrata ettekandjaks teie ees seisja. Ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada sai 6 poolthäält: Helmut Hallemaa, Jevgeni Ossinovski, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Tiit Terik. Kaks komisjoni liiget olid vastu, need olid Hanno Pevkur ja Peep Aru. Aitäh!

19:37 Esimees Eiki Nestor
Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Helmut Hallemaa! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 662 esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. oktoobri kell 17.15. Kohtume homme! Head õhtut!

Istungi lõpp kell 19.38.